Ronse – Molekensstraat

oktober-november 2016

A. De Logi & R. De Brant

DL&H-Archeologienota

De Logi & Hoorne ARCHEOLOGIE

Colofon

Project
Ronse Molekensstraat
Archeologienota

Opdrachtgever:
Argos PM nv
Handelskaai 29
1000 Brussel

Uitvoerder:
De Logi & Hoorne bvba
Canadezenlaan 1A
9991 Adegem
BTW BE 0845.028.465 RPR Gent
www.dl-h.be

DL&H Archeologienota
© 2016 – De Logi & Hoorne bvba

Niets uit deze publicatie mag vermenigvuldigd worden, opgeslagen in geautomatiseerde gegevensbestanden en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook (digitaal, mechanisch, door fotokopie) zonder toestemming van De Logi & Hoorne bvba

Inhoud

DEEL 1: PRIVACY-FICHE

DEEL 2: VERSLAG VAN RESULTATEN 5

Hoofdstuk 1: Bureauonderzoek 5
1. Beschrijvend gedeelte 5
1.1. Administratieve gegevens 5
1.2. Archeologische voorkennis 7
1.3. Onderzoeksopdracht 7
1.3.1. Vraagstelling 7
1.3.2. Randvoorwaarden 7
1.3.3. Geplande werken en bodemingrepen 7
1.4. Onderzoeksstrategie en –methode 8

2. Assessmentrapport 14
2.1. Methoden, technieken en criteria 14
2.2. Conservatie-assessment 14
2.3. Assessment van het onderzochte gebied 14
2.3.1. Geografische beschrijving 14
2.3.1.1. Ligging 14
2.3.1.2. Geologie 16
2.3.1.3. Aardkunde 18
2.3.1.4. Bodemerosie 18
2.3.1.5. Bodemgebruik 18
2.3.1.6. Digitaal hoogtemodel Vlaanderen 18
2.3.2. Archeologische voorkennis en historische beschrijving 23
2.3.2.1. Archeologische voorkennis 23
2.3.2.2. Historische kaarten en kadasterplannen 28
2.3.2.3. Toponymie 35
2.3.2.4. Orthofoto’s en luchtfoto’s 36
2.3.3. Datering en interpretatie van het onderzochte gebied 36
2.3.4. Interpretatie aan- of afwezigheid archeologische sporen 40
2.3.5. Synthese 41
2.3.6. Afweging noodzaak en motivering verder onderzoek 44
2.3.7. Samenvatting onderzoek voor gespecialiseerd publiek 46
2.3.8. Samenvatting onderzoek voor niet-gespecialiseerd publiek 48

3. Bibliografie 48

Hoofdstuk 2: Bijlagen 50
1. Lijst van kaarten 50
2. Lijst van tekeningen 50

DEEL 3: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN 51
1. Gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen 51
1.1. Volledigheid van het uitgevoerde onderzoek 51
1.2. Impactbepaling 51
1.3. Bepaling van de maatregelen 57
1.4. Randvoorwaarden 57

2. Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem 58
2.1. Administratieve gegevens 58
2.2. Aanleiding van het vooronderzoek 58
2.3. Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem 59
2.4. Vraagstelling en onderzoeksdoelen in uitgesteld traject 59
2.5. Onderzoeksstrategie en -methode 60
2.5.1. Proefsleuvenonderzoek 60
2.5.1.1. Motivering 60
2.5.1.2. Vraagstelling 60
2.5.1.3. Criteria 61
2.5.1.4. Onderzoekstechnieken 62
2.5.1.5. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk 63
2.5.2. Waarderend archeologisch booronderzoek 63
2.5.2.1. Motivering 63
2.5.2.2. Vraagstelling 63
2.5.2.3. Criteria 63
2.5.2.4. Onderzoekstechnieken 63
2.5.2.5. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk 64

3. Bijlage 64
3.1. Lijst van kaarten 64
3.2. Lijst van tekeningen 64

DEEL 2: VERSLAG VAN RESULTATEN

HOOFDSTUK 1: BUREAUONDERZOEK

1. Beschrijvend gedeelte

1.1. Administratieve gegevens

Projectcode bureauonderzoek: 2016J101
Sitecode: RON-MOL-2016
Nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: Niet van toepassing
Erkende archeoloog: De Logi & Hoorne bvba
OE/ERK/Archeoloog/2015/00052

Locatie projectgebied: Projectgebied in Ronse, omsloten door Molekensstraat en Kapellestraat.
Bounding box (Lambert72): punt 1: min. X: 94217,4; max. Y: 160698,7
punt 2: max. X: 94322,1; min. Y: 160569,7
Kadaster: Ronse, Afdeling 1, Sectie A: perceelsnummers 117l, 117m
Oppervlakte: 7840m^2

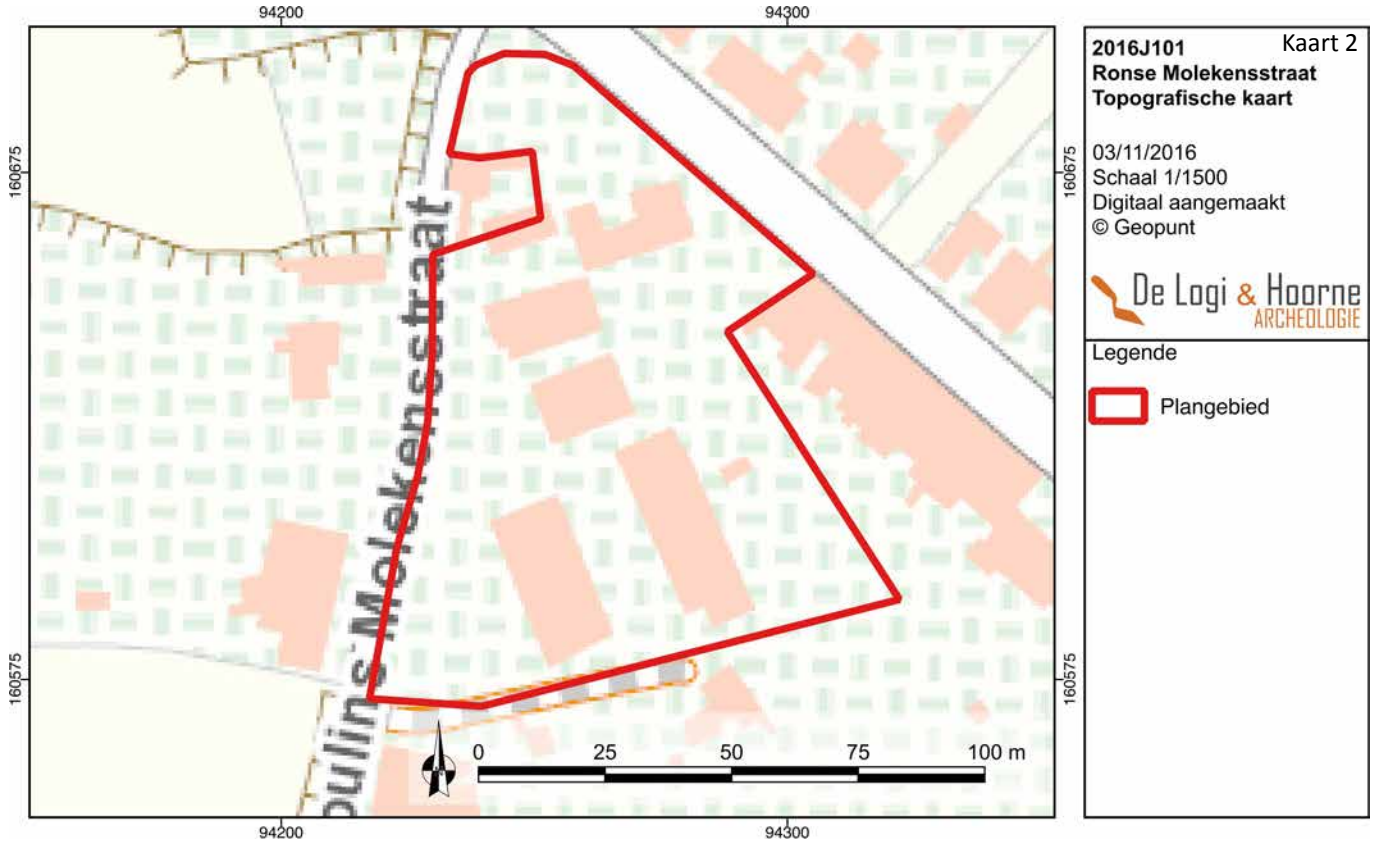
Termijn bureauonderzoek: 25 oktober t.e.m. 4 november 2016
Thesauri Inventaris Onroerend Erfgoed: Bureauonderzoek, tertiair, quartair, steentijd, lithisch materiaal, aardewerk, metaaltijden, kringgreppels, Romeinse tijd, middeleeuwen

Verstoorde zones: Het projectgebied bevat geen met zekerheid verstoorde zones of zones waar geen archeologie te verwachten is.

Kadasterkaart: Figuur 1
Topografische: Figuur 2
Overzichtsplan verstoorde zones: Figuur 3

Figuur 1: Het plangebied weergegeven op de kadasterkaart (© Geopunt)

Figuur 2: Het plangebied weergegeven op de topografische kaart (© Geopunt)

Figuur 3: Het plangebied op de luchtfoto van 2015, er zijn geen met zekerheid verstoorde zones op het plangebied (© Geopunt)

1.2. Archeologische voorkennis

Binnen het projectgebied langs de Molekensstraat in Ronse gebeurden in het verleden geen archeologische ingrepen of vaststellingen. In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (zie *infra*).

1.3. Onderzoeksopdracht

1.3.1. Vraagstelling

De initiatiefnemer wenst een terrein van 7840m² groot op de hoek van de Molekensstraat en de Kapellestraat in Ronse te verkavelen. Hiervoor dient hij een verkavelingsvergunning aan te vragen. Gezien het projectgebied zich niet in een gebied bevindt waar geen archeologisch erfgoed te verwachten is, noch in een beschermde archeologische site of vastgestelde archeologische zone, én de totale oppervlakte van het projectgebied hoger is dan 3000m², dient bij de vergunningsaanvraag een bekrachtigde archeologienota gevoegd te worden. Deze archeologienota is het resultaat van een volledig afgerond archeologisch vooronderzoek. De eerste fase binnen dit traject is een bureauonderzoek.

Dit bureauonderzoek heeft als doel het archeologisch potentieel van het projectgebied van 7840m² groot langs de Molekensstraat in Ronse door middel van literaire en cartografische bronnen in te schatten. Op basis van deze bronnen moet afgewogen kunnen worden of verdere maatregelen in het kader van het archeologisch vooronderzoek nodig zijn, en welke deze zijn. Uiteindelijk moet dit bijdragen aan de finale afweging of voor een (deel van) het projectgebied al dan niet verdergezet onderzoek in de vorm van een archeologische opgraving noodzakelijk is, en of er mogelijkheden tot behoud in situ bestaan, en wat hiervoor de voorwaarden en vereisten zijn. Een dergelijke inschatting kan gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Wat is op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?
- Zo neen, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden?
- Zo ja, kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?
- Wat is de landschapshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?
- Welke evolutie kende het landgebruik en welke invloed heeft dit gebruik op het archeologisch potentieel van het terrein?
- Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?
- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site op lokaal, regionaal en op Vlaams niveau?
- Wat is de aard en waardering van het kennispotentieel?

1.3.2. Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bestaande bronnen gebruikt.

1.3.3. Geplande werken en bodemingrepen

De initiatiefnemer plant op percelen 117l en 117m van afdeling 1 sectie A van Ronse een woonverkaveling te ontwikkelen. Binnen het plangebied van 7840m² worden zeker vijftien, mogelijk zeventien, woningen gerealiseerd. Om deze verkaveling te kunnen ontwikkelen zullen de aanwezige gebouwen en een deel van de beplanting voorafgaand aan de bouwwerken eerst moeten verwijderd worden. Op het meest noordelijke perceel, 117l, worden een deel van de aanwezige woning, een garagebox, drie loofbomen en drie rijen met sparren verwijderd. Op perceel 117m worden het resterende deel van de woning, 6 bijgebouwen, 2 loofbomen, 2 naaldbomen en 24 fruitbomen weggenomen. Tussen het sloop- en rooiwerk en de opbouw van de woonverkaveling zal het terrein braakliggend blijven.

De geplande verkaveling omvat minstens vijftien, mogelijk zeventien, woningen met voor- en achtertuinen, bijgebouwen als garage of berging, een toegangsweg, een zone waar garageboxen opgericht zullen worden, een erfdienstbaarheidszone en een strook die als openbaar domein

wordt afgestaan. Loten 1 tot en met 4 bevinden zich langs de Kapellestraat in het noordwesten van het plangebied, hier worden vier halfopen bebouwingen gepland. Loten 5 tot en met 15 sluiten aan op de Molekensstraat. In deze zone worden drie volumes bestaande uit halfopen en gesloten bebouwing aangelegd. Mogelijk worden in de noordelijke hoek van het plangebied op termijn nog twee bijkomende loten — voorlopig loten X en Y genoemd — met twee halfopen gebouwen gerealiseerd. De voorziene bouwzones voor de woningen impliceren een oppervlakte van minstens 1345m² waar de bodem verstoord zal worden onder andere met de aanleg van funderingen, nutsleidingen en rioleringen voor de te bouwen huizen. In elk bouwlot is een zone voorzien waar een berging of garage kan opgetrokken worden. Deze beslaan een gezamenlijke oppervlakte van ongeveer 443m². De geplande toegangsweg komt in het zuidoosten van het plangebied en sluit aan op de Kapellestraat. Deze weg zal een oppervlakte van circa 889m² innemen. Tussen de zuidoostelijke grens van het projectgebied en de ontsluitingsweg is een rechthoekige zone van 576m² voorzien waar garageboxen kunnen opgetrokken worden. Over de lengte van de grens met de Molekensstraat wordt een strook van ongeveer 5m breed van de verkaveling afgestaan als openbaar domein. Langs de zuidelijke grens van de woonverkaveling is een erfdienstbaarheidszone met een breedte van circa 1m aanwezig.

Hoewel de bouwwerken voor deze verkaveling nog niet in detail zijn uitgewerkt, kan op basis van de gemaakte profielen reeds besloten worden dat het reliëf plaatselijk zal aangepast worden. Zo is duidelijk dat de zuidelijke zones waar momenteel loodsen en magazijnen aanwezig zijn op dit moment van oost naar west enigszins getrapt verlopen. Dit verloop is antropogeen van aard, het is mogelijk dat het terrein bij eerdere nivelleringswerken al (deels) werd verstoord, maar de diepgang van deze ingrepen kan niet met zekerheid bepaald worden. Met de aanleg van de verkaveling zal het reliëf meer geleidelijk overgaan. Dit betekent dat het maaiveld in de zone waar de woningen langs de Molekensstraat komen — loten 7, 8, 13 en 14 — zal verhoogd worden met maximaal 0,93m ter hoogte van loten 7 en 8, maximaal 0,78m op lot 13, en met een maximum van 0,38m op lot 14. In het zuidoosten wordt het maaiveld verdiept met een maximum van 1,3m ter hoogte van de toekomstige ontsluitingsweg. Gezien de geplande bouwwerken op dit terrein kan besloten worden dat de totale oppervlakte van het plangebied impact zal ondervinden van de ontwikkeling. Zowel de sloop van de bestaande gebouwen en het rooien van de aanwezige beplanting, als de graafwerken voor de aanleg van funderingen, riolering, nutsleidingen, het verwachte werfverkeer, en mogelijke toekomstige ingrepen in de individuele loten zullen het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed in de bodem beschadigen.

1.4. Onderzoeksstrategie en -methode

Dit bureauonderzoek moet, op basis van de literaire en cartografische bronnen, leiden tot een gemotiveerd advies of, en welke, maatregelen van verder vooronderzoek (met of zonder ingreep in de bodem) op het projectgebied noodzakelijk zijn.

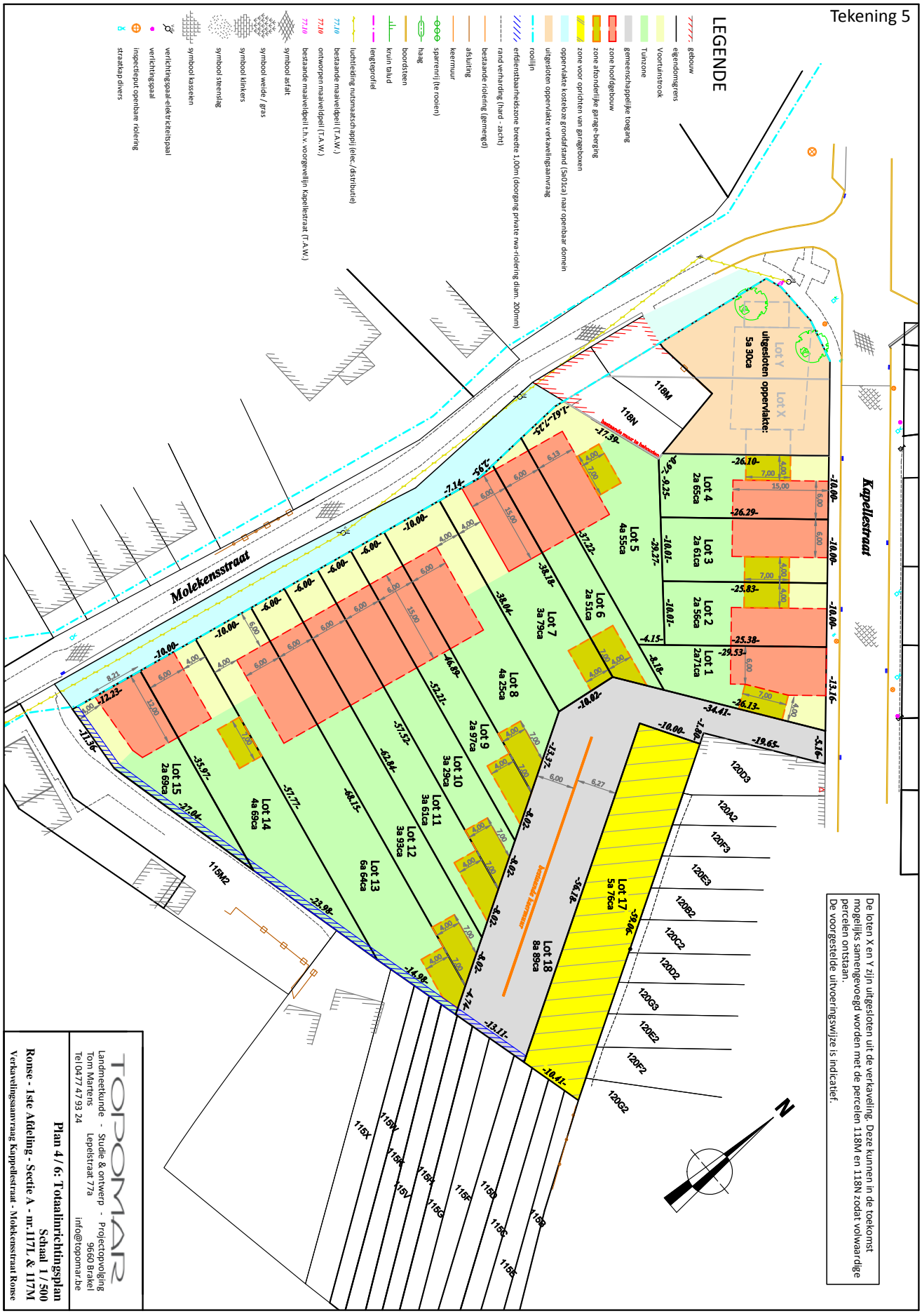
Voor de uitvoering van het bureauonderzoek werd de bestaande literatuur over het projectgebied en de omgeving doorgenomen. Daarnaast zijn zowel de aardkundige als de historische cartografische bronnen geraadpleegd en zijn online beschikbare gegeorefereerde kaarten onderzocht. Deze gegevens leveren een inzicht in de gekende geomorfologie, bewoningsgeschiedenis, landschapshistoriek en -genese van het plangebied op.

Gegevens over aardkunde en geologie zijn geraadpleegd via de webservices van DOV Vlaanderen. Hoogtemodellen, orthografische foto's, historische kaarten en de bodemerosiekaart werden nagegaan via de webservices van Geopunt. De topografische kaart is via de website van het NGI geconsulteerd. Gegevens over de gekende erfgoedwaarde van het projectgebied werden geraadpleegd via het geoportaal en de Centrale Archeologische Inventaris. Een bestand met de afbakening van het projectgebied en de verschillende percelen, alsook de te realiseren plannen werd ter beschikking gesteld door de opdrachtgever. In het kader van de veiligheid werden de KLIP-plannen aangevraagd om zicht te krijgen op de aanwezige kabel- en nutsvoorzieningen binnen het plangebied. Alle digitale — en waar mogelijk ook analoge — onderzoeksdocumenten zijn binnen een GIS-omgeving geïntegreerd, vergeleken en bestudeerd.

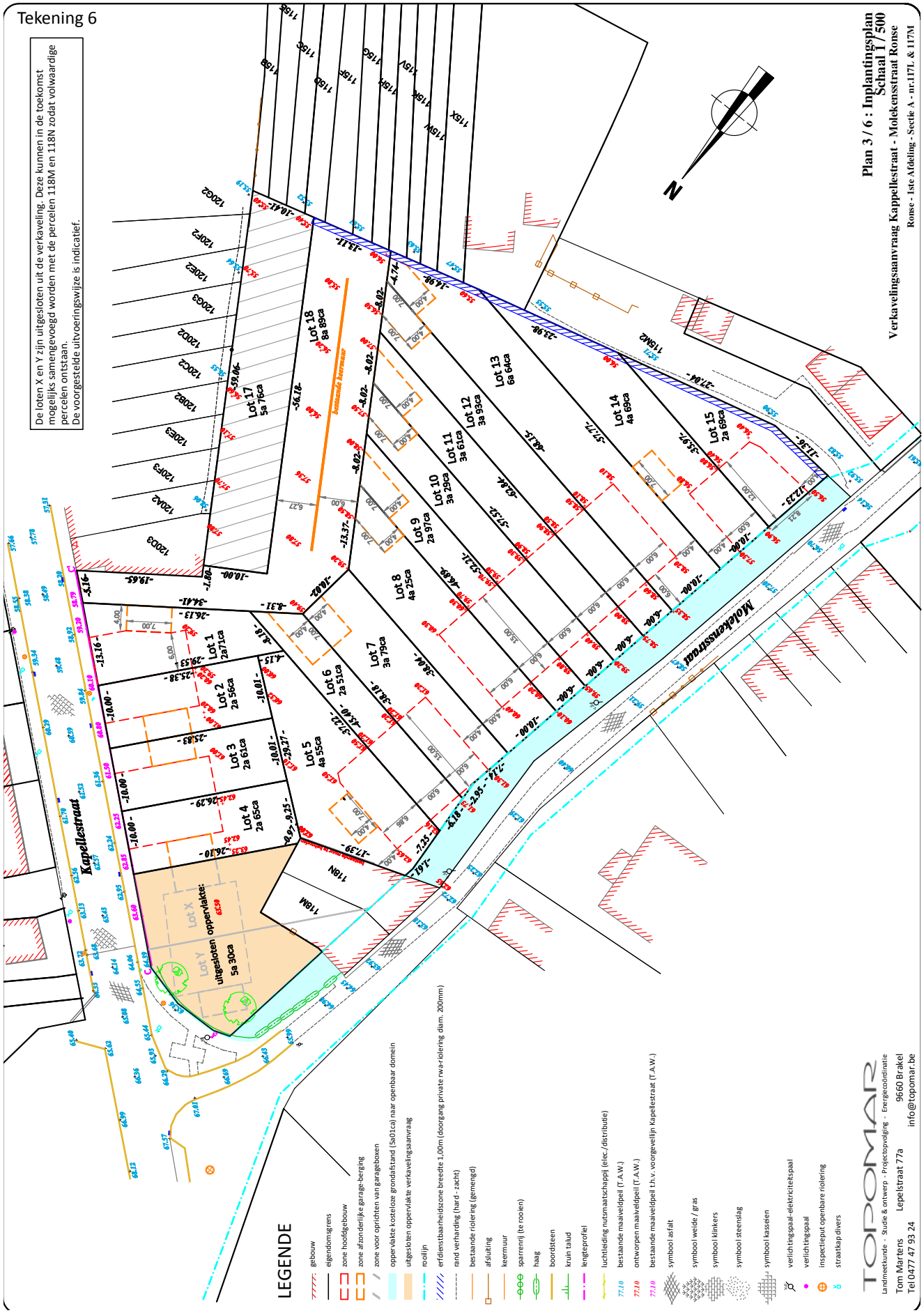
Het aardkundige luik van het bureauonderzoek werd uitgevoerd door Raphael De Brant. Het meest relevante kaartmateriaal is onderzocht om de interpretatie van het gebied staven. Dit betreft voornamelijk de tertiair en quartair geologische kaart, de bodemkaart en het digitaal

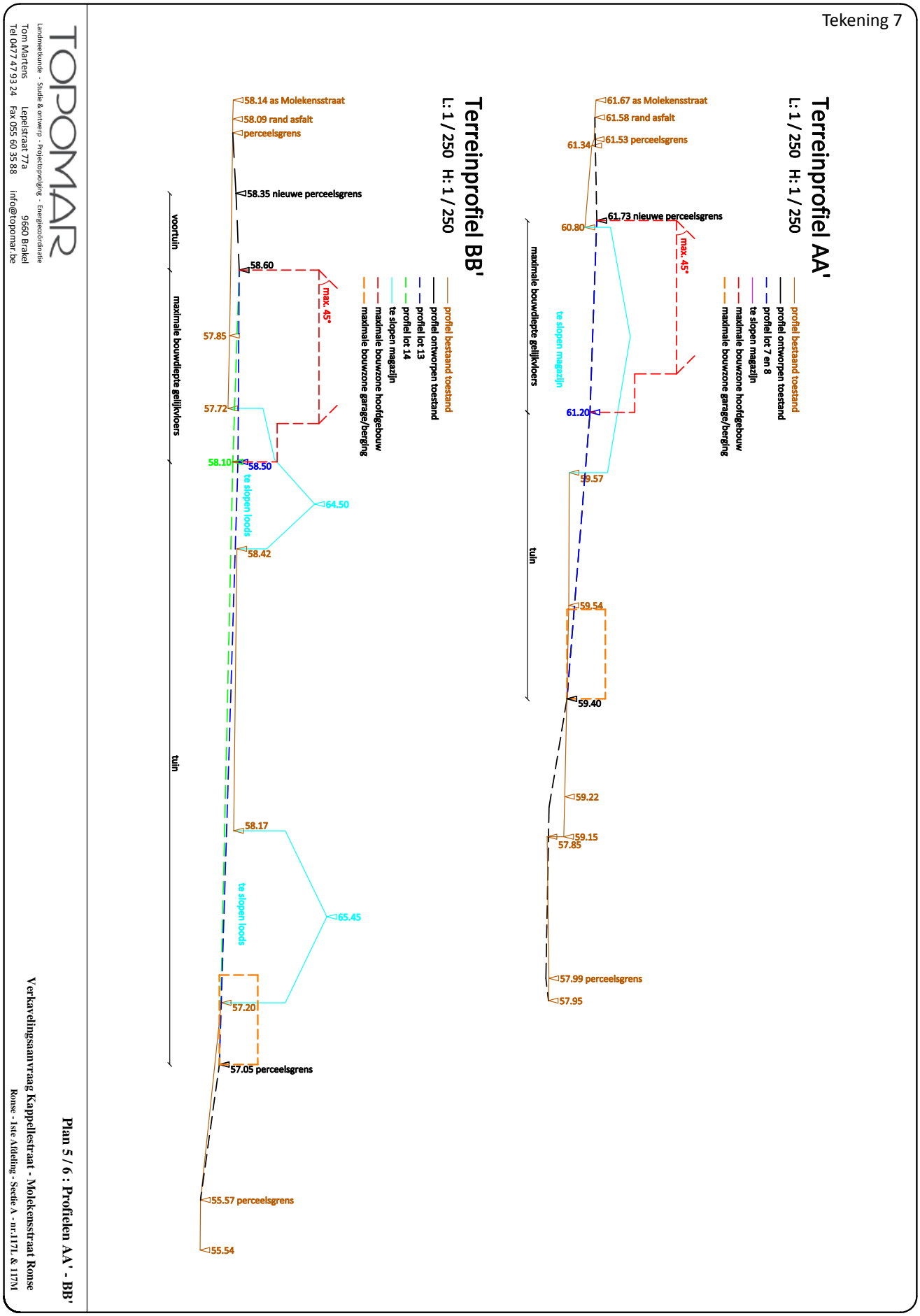
Figuur 4: Opmeting van de bestaande toestand op het plangebied (© Topomar)

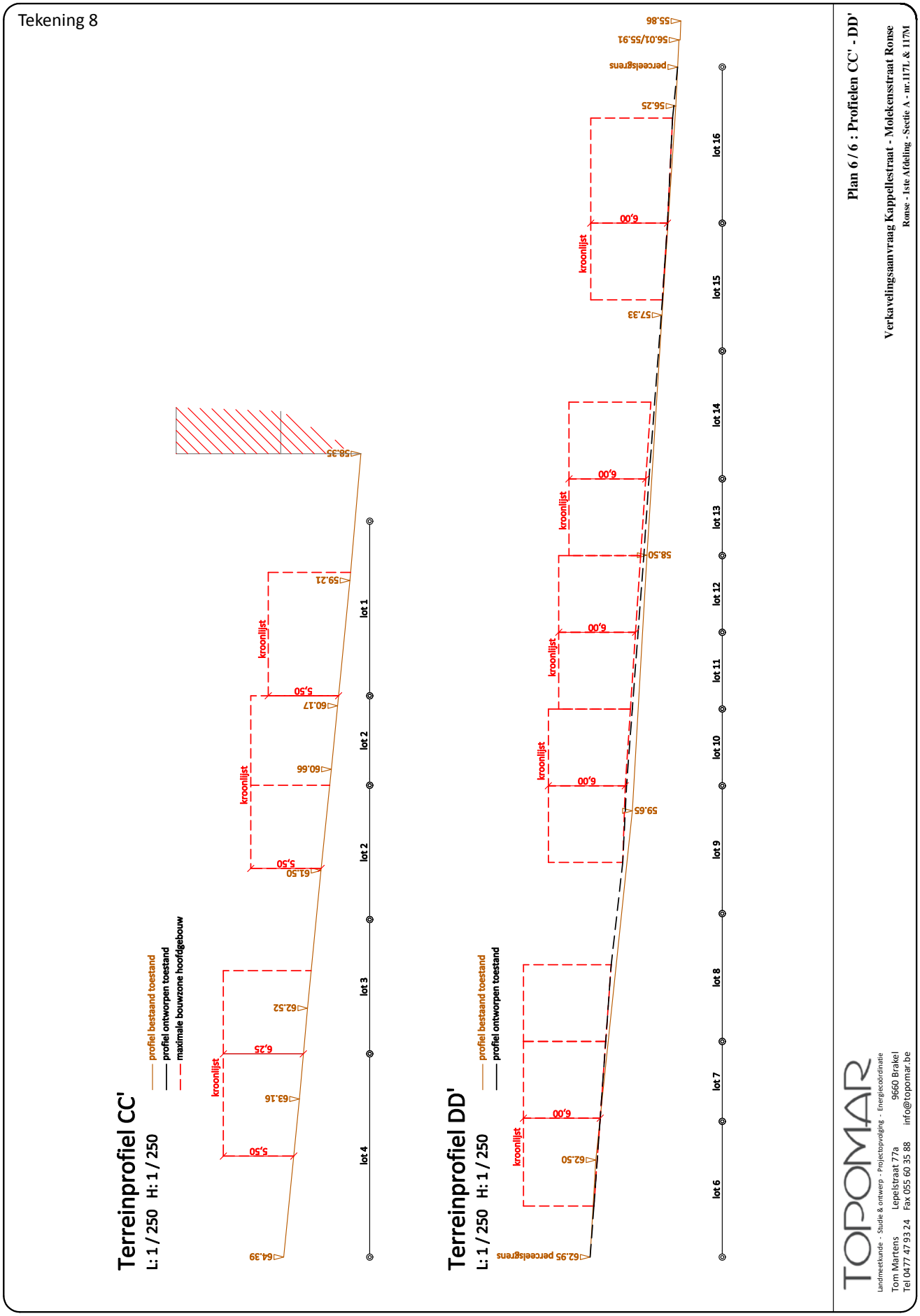
Figuur 5: Kavelplan van de geplande ontwikkeling (© Topomar)

Figuur 6: Omgevingsplan van het ontwerp (© Topomar)

Figuur 7: Profielen met bestaande toestand en ontwerp van de ontwikkeling (© Topomar)

Figuur 8: Profielen met bestaande toestand en ontwerp van de ontwikkeling (© Topomar)

hoogtemodel. Aanvullend werd gebruik gemaakt van het boek 'Geologie van Vlaanderen' (Borremans 2015). Ook de landschappelijke boringen die in het verleden op en rond het terrein gebeurden, werden in het onderzoek geïncorporeerd. Tijdens het bureauonderzoek is een analyse gemaakt van de bodemsoorten en hun verwachtingsgebied. Daarnaast werd onderzocht waar mogelijk afgedekte bodems, podzolen en/of restanten uit de prehistorie of jongere periodes kunnen verwacht worden.

Adelheid De Logi verzorgde het historische luik van het onderzoek, dat de studie van onder andere de kaart van Ferraris (1777), de Atlas der Buurtwegen (circa 1840), de Poppkaart (1842-1879) en de topografische kaart Vandermaelen (1846-1854) omvatte. Op basis van dit kaartmateriaal kan het landgebruik vanaf de tweede helft van de 18de eeuw vastgesteld worden en de eventuele gevolgen ervan op het archeologisch bodemarchief ingeschat worden. Het gekende erfgoed en archeologisch onderzoek van het onderzoeksgebied en zijn omgeving werd via het Geoportaal Onroerend Erfgoed en de Centrale Archeologische Inventaris opgezocht. Deze gegevens werden aangevuld met informatie afkomstig uit archeologische en historische literatuur. Daarnaast is gebruik gemaakt van bronnen over de lokale toponymie en geschiedenis. De keuze van de bronnen is gebaseerd op graad van relevantie en toegankelijkheid en zijn opgelijst in de bibliografie. Adelheid De Logi bundelde alle data in GIS en vatte de gegevens samen in deze archeologienota.

2. Assessmentrapport

2.1. Methoden, technieken en criteria

Dit assessmentrapport omvat alle informatie afkomstig uit het bureauonderzoek: dit zijn al de relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal en bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Vanuit deze assessment van het plangebied moet een goede motivering mogelijk zijn over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen maatregelen.

Een waardevol assessment van het archeologisch potentieel van een projectgebied op basis van een bureauonderzoek is enkel mogelijk indien de bronnen voldoende en afdoende relevante gegevens opleveren. Bij afwezigheid of onvoldoende data zijn bijkomende maatregelen nodig om tot een correcte inschatting voor het projectgebied te komen.

2.2. Conservatie-assessment

Alle aangemaakte gegevens — dit omvat deze archeologienota, de foto's, de figuren, de lijsten, de plannen kaarten en lagen in GIS — worden digitaal bewaard op minstens twee individuele dragers zodat ze bij vernietiging van één drager niet verloren zijn. Aangezien in deze fase van het vooronderzoek geen vondsten of stalen ingezameld worden is een conservatie-assessment voor deze categorieën op dit moment niet aan de orde.

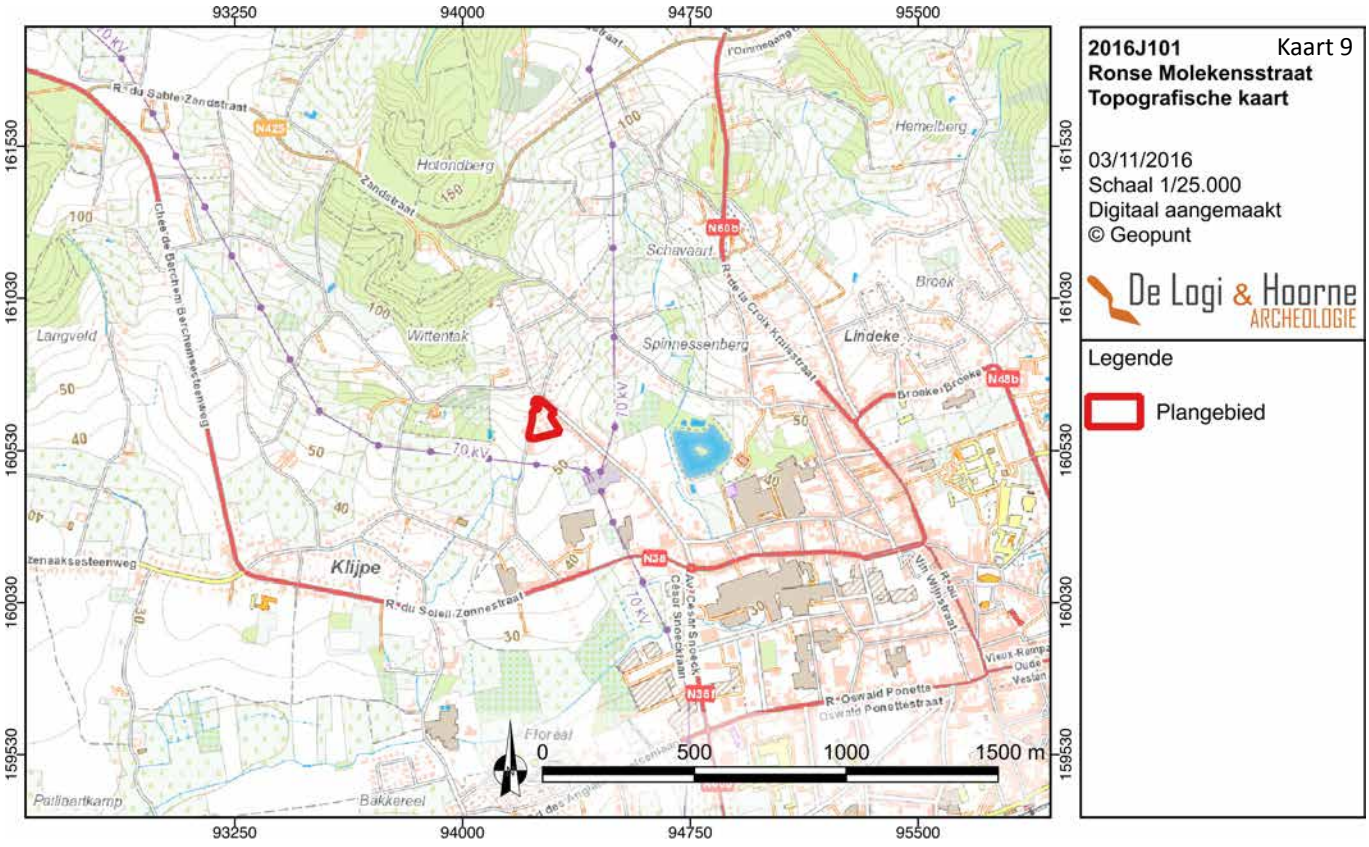
2.3. Assessment van het onderzochte gebied

2.3.1. Geografische beschrijving

In dit onderdeel van het assessmentrapport wordt het projectgebied ruimtelijk gesitueerd met aandacht voor zijn topografische en landschappelijke inplanting, en zijn bodemkundige, geologische en geomorfologische eigenschappen.

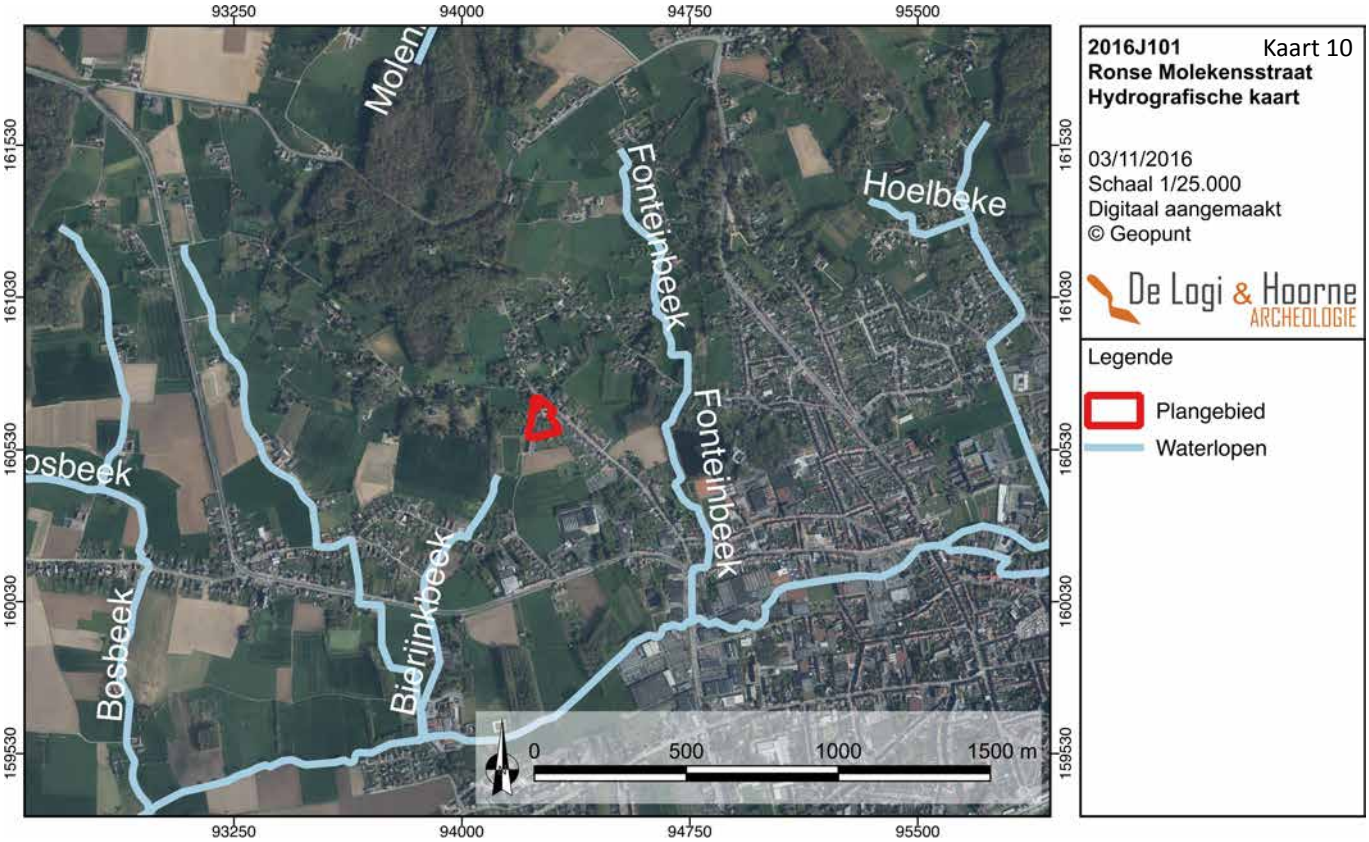
2.3.1.1. Ligging

De initiatiefnemer plant twee percelen op de hoek van de Molekensstraat en de Kapellestraat te Ronse te verkavelen: perceelsnummers 117l en 117m van afdeling 1, sectie A van de stad Ronse. Het meest noordelijk perceel — 117l — is ongeveer 1657m^2 groot, en wordt langs het noordoosten begrensd door de Kapellestraat, in het noordwesten door de Molekensstraat en twee kleine percelen — 118m en 118n — die niet tot het plangebied behoren, in het zuidwesten door perceel 117m en in het zuidoosten door de bebouwing langs de Kapellestraat. Op het stuk grond zijn een woning, een garagebox, verschillende bomen en een toegangsweg aanwezig. Het perceel en de toegangsweg worden omzoomd door hagen en bomenrijen. Het

Figuur 9: De ligging van het plangebied aangeduid op de topografische kaart (© Geopunt)

Figuur 10: De ligging van het plangebied aangeduid op de luchtfoto van 2015 met weergave van de waterlopen (© Geopunt)

meest zuidelijke perceel — 117m — heeft een oppervlakte van 6183m² en wordt ingenomen door een aanbouw aan de woning die hierboven is vermeld, een magazijn, drie loodsen en twee stallen. Op het perceel staan heel wat bomen, en het wordt omzoomd door een haag. Perceel 117m wordt langs de westelijke zijde begrensd door de Molekensstraat, in het noorden door percelen 118n en 117l, in het oosten door de bebouwing langs de Kapellestraat, in het zuidwesten door bewoning langs de Molekensstraat, en in het zuidoosten door enkele percelen gras- en akkerland.

Samen vormen beide percelen een plangebied met een NNW-ZZO oriëntatie en een min of meer driehoekige vorm dat 7840m² groot is. De toekomstige verkaveling ligt ongeveer 1,7km ten noordwesten van het centrum van de stad Ronse, op de zuidwestelijke voet van de Hotondberg. Ongeveer 360m ten oosten van het plangebied loopt de Fonteinbeek van noord naar zuid. De Bierijnkbeek situeert zich circa 100m ten zuidzuidwesten van het projectgebied en stroomt af in zuidzuidwestelijke richting om net zoals de Fonteinbeek in de Molenbeek te vloeien. Toponiemen rondom het plangebied zijn in het zuidwesten Klijpe, in het noordwesten Wittentak, in het noordoosten ligt de Spinnessenberg, in het zuidoosten Prinskouter en in het zuiden Kapellekouter.

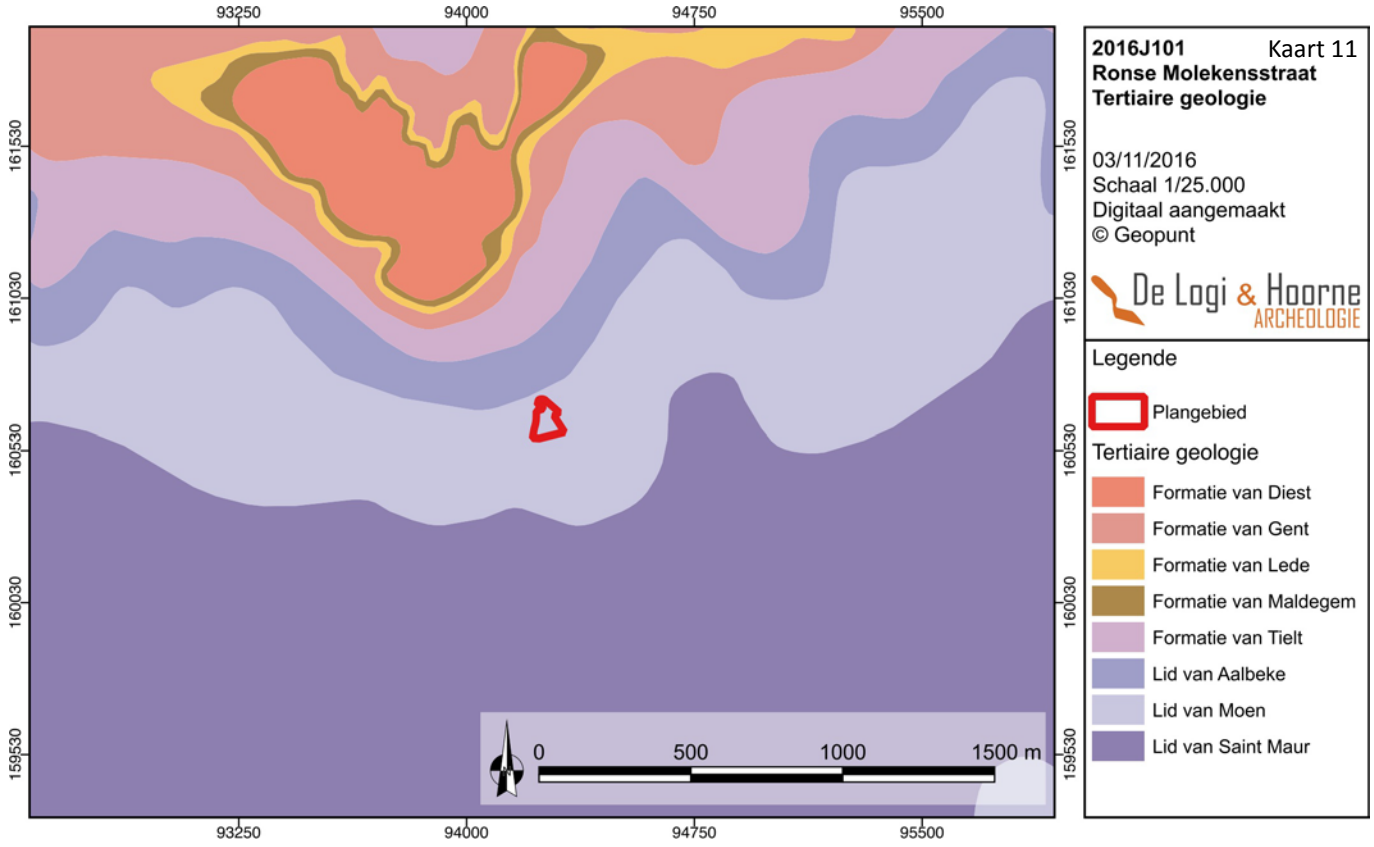
2.3.1.2. Geologie

Het projectgebied bevindt zich in de Vlaamse Ardennen, een heuvelachtig gebied in het interfluvium van de Schelde en de Dender met toppen tot 145m TAW. Het plangebied ligt op de zuidhelling van de Hotondberg of Hoogberg, met 145m TAW de hoogste top in de Vlaamse Ardennen. Dit landschap is ontstaan door werking van erosie op de tertiair afgezette sedimenten. Ter hoogte van het projectgebied, dat gelegen is tussen 55m TAW en 66m TAW, werd zo het Lid van Moen (ook gekend als Lid van Roubaix) aangesneden, een heterogene kalkloze mariene kleiafzetting met siltige tot zandige tussenlagen die werd afgezet in de Formatie van Kortrijk in het vroeg-eoceen (56 tot 47,8 miljoen jaar geleden) (Steurbaut 2015: 130-132). Op basis van de tertiaire isohypsen bevinden de tertaire sedimenten zich op ongeveer 5m onder het maaiveld (50 tot 60m TAW).

Sinds het droogvallen van Noord-België aan het eind van het tertiair — rond 2,58 miljoen jaar geleden — begonnen rivieren zich geleidelijk een weg door de marien afgezette tertiaire substraten te banen. Als gevolg van de quartaire klimaatschommelingen gebeurde dit in verschillende fasen van erosie en sedimentatie waarbij insnijding voornamelijk plaatsgreep aan het begin van de koude en gematigde periodes en afzettingen in de koude periodes. Hierdoor werd grind steeds lager afgezet en wanneer de rivier zich lateraal verplaatste bleven deze grindlagen als terrassen achter. Deze vroeg- en midden-pleistocene fluviatiele afzettingen behoren tot de Schelde Groep (Borremans 2015: 211-213). Deze terrassen zijn vandaag echter niet meer zichtbaar aanwezig in het landschap, ze zijn deels verdwenen door latere erosieve activiteit en de restanten werden door eolische activiteit afgedekt. Men kan ze enkel aan de hand van boringen lokaliseren (Bogemans 2005: 25).

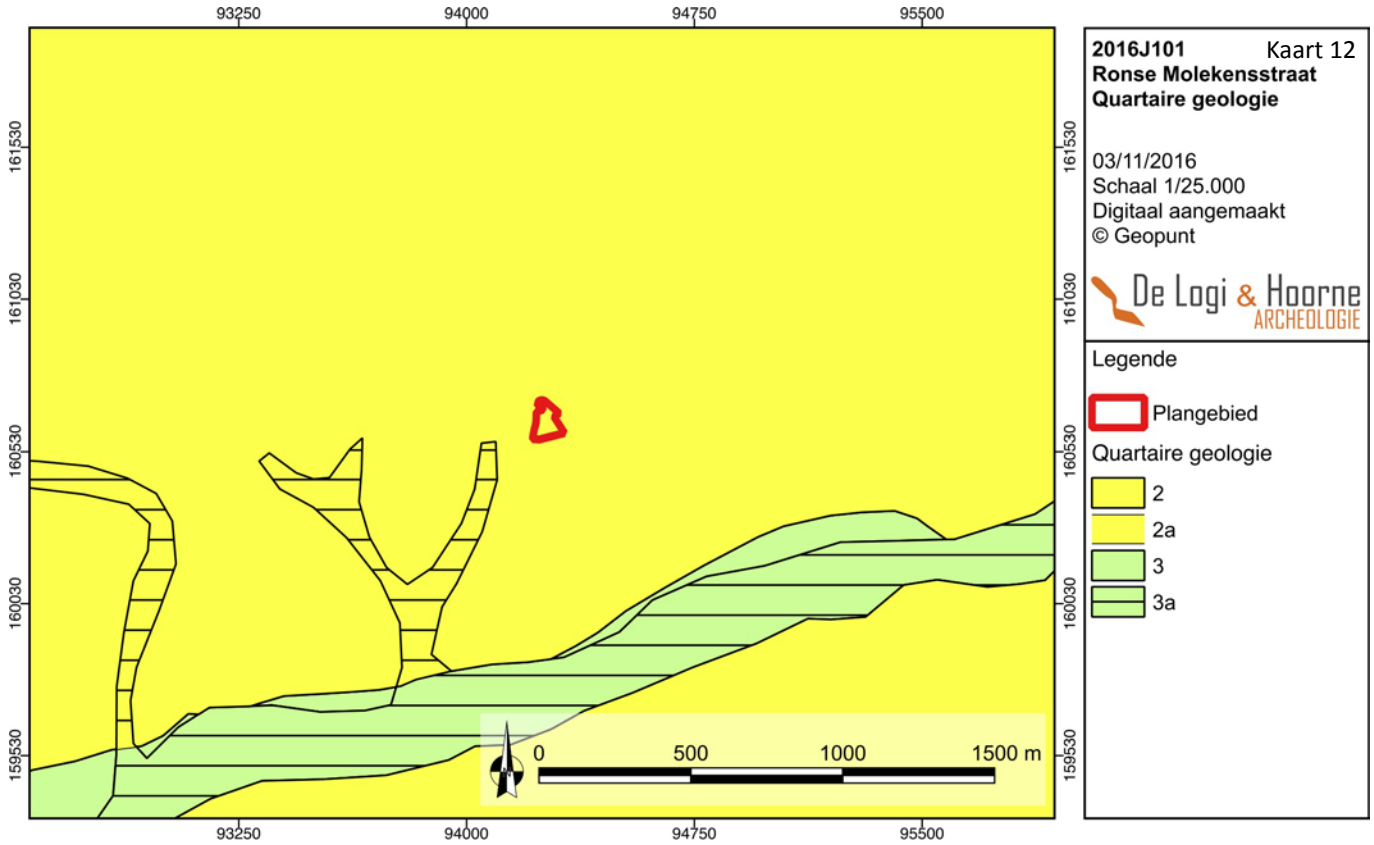
Door afkoeling en verdroging van het klimaat vanaf het midden-pleniglaciaal (55.000 jaar geleden) beperkte de fluviatiele activiteit zich tot de grootste waterlopen waardoor eolische activiteit kon domineren. Ter hoogte van het projectgebied werd in deze fase vooral zandleem afgezet in het zogenaamde overgangsgebied tussen de zand- en de leemstreek. Aanvankelijk greep deze eolische sedimentatie vooral plaats op een sneeuwrijk, nat of vochtig oppervlak en hadden er tijdens de dooiperiodes belangrijke afvloeiingen en massabewegingen plaats waarbij ook materiaal werd afgezet als hellingssediment. Hierdoor ontstond een complexe heterogene combinatie van eolische- en hellingssedimenten die in het leemgebied als Lid van Haspengouw wordt aangeduid (Borremans 2015: 250-251).

Ingevolge een verdere afkoeling en verdroging van het klimaat in het laat-pleniglaciaal (29.000 tot 13.000 jaar geleden) werden er nadien ook nagenoeg zuivere eolische zandlemige afzettingen geaccumuleerd die het bestaande landschap afdekten en als Lid van Brabant worden benoemd (Borremans 2015: 251). Tijdens het laat-glaciaal (13.000 tot 10.000 jaar geleden) verbeterde het klimaat, op enkele koude fasen na, waarbij de permafrost verdween terwijl de zeespiegel nog relatief laag lag. Hierdoor ontstonden meanderende rivieren die zich verticaal insneden en valleien vormden. Het oppervlak van de weichseliaanafzettingen werd hierbij tot laagterras in

Figuur 11: De ligging van het plangebied aangeduid op de tertiair geologische kaart (© Geopunt)

Figuur 12: De ligging van het plangebied aangeduid op de quartair geologische kaart (© Geopunt)

reliëf gesteld. Deze paleovalleien werden opgevuld met alluviale afzettingen en zijn vandaag niet meer zichtbaar in het landschap (Borremans 2015: 219; Bogemans 2007: 23). In deze periode bereiken de valleien die het tertiaire heuvelland versnijden ook hun huidige diepte en vorm (Bogemans 2005: 25). Op de quartairgeologische kaart staat het projectgebied gekarteerd als type 2. Dit type duidt op een oppervlaktesediment dat eolisch werd afgezet in het weichseliaan, al dan niet deels of volledig als hellingssediment herwerkt. Geologisch behoort deze afzetting tot het hierboven besproken Lid van Brabant (zie *supra*).

2.3.1.3. Aardkunde

Op de bodemkaart staat het projectgebied gekarteerd als bebouwde zone (OB). Afgaande op de bodemtypes in de omgeving kan een matig droge tot droge zandleembodem textuur B horizont (Lba, Lca) verwacht worden. Deze bodemtypes zijn typisch voor zandleembodems onder oud akkerland.

2.3.1.4. Bodemerosie

Bij het consulteren van de bodemerosiekaart uit 2016 blijkt dat het projectgebied niet gekarteerd is. De gronden in de directe omgeving staan gekarteerd met een hoog en zeer hoog risico op bodemerosie. Met een hellingsgraad van ongeveer 8,46% en een zandlemige ondergrond is een dergelijk potentieel risico binnen het projectgebied ook zeker van toepassing.

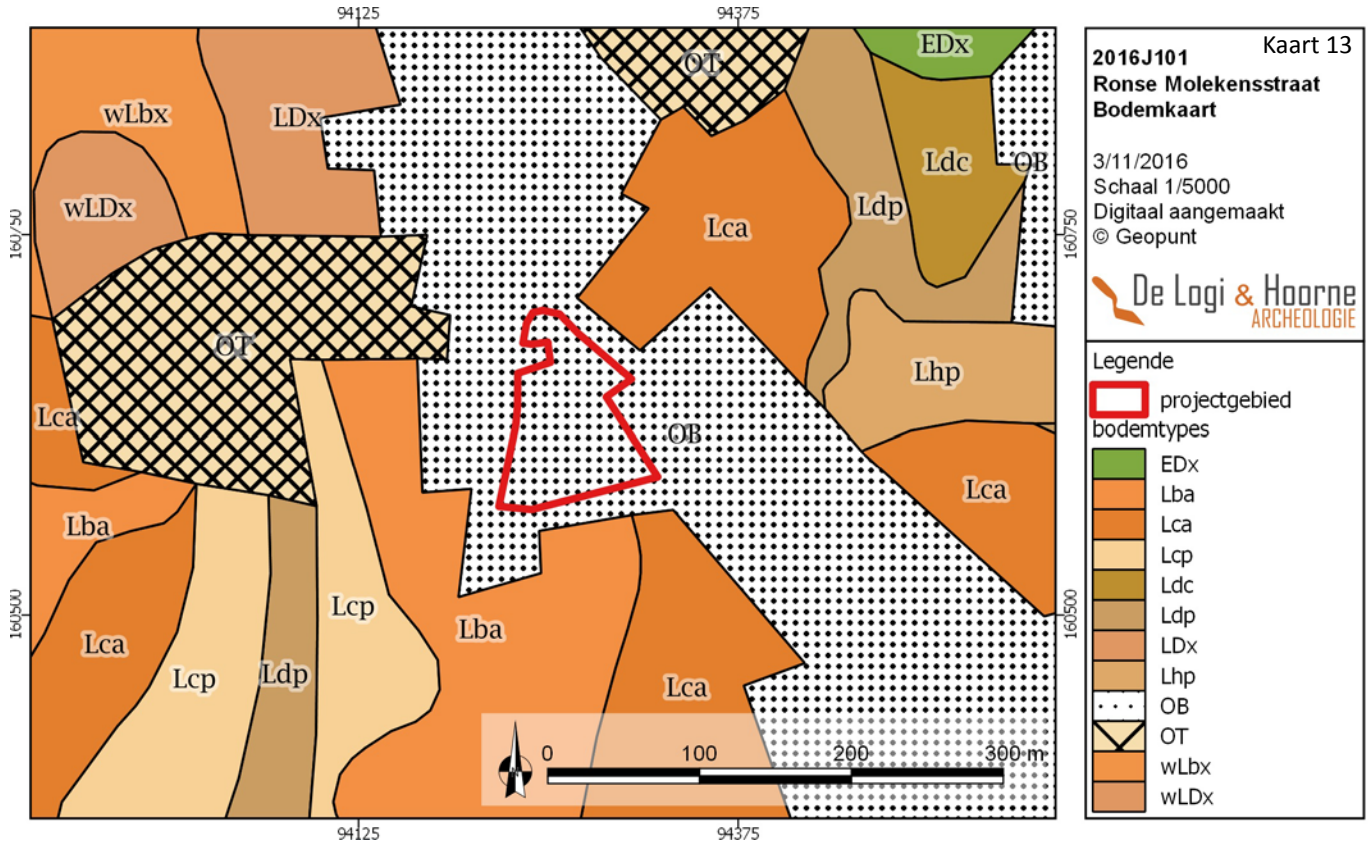
2.3.1.5. Bodemgebruik

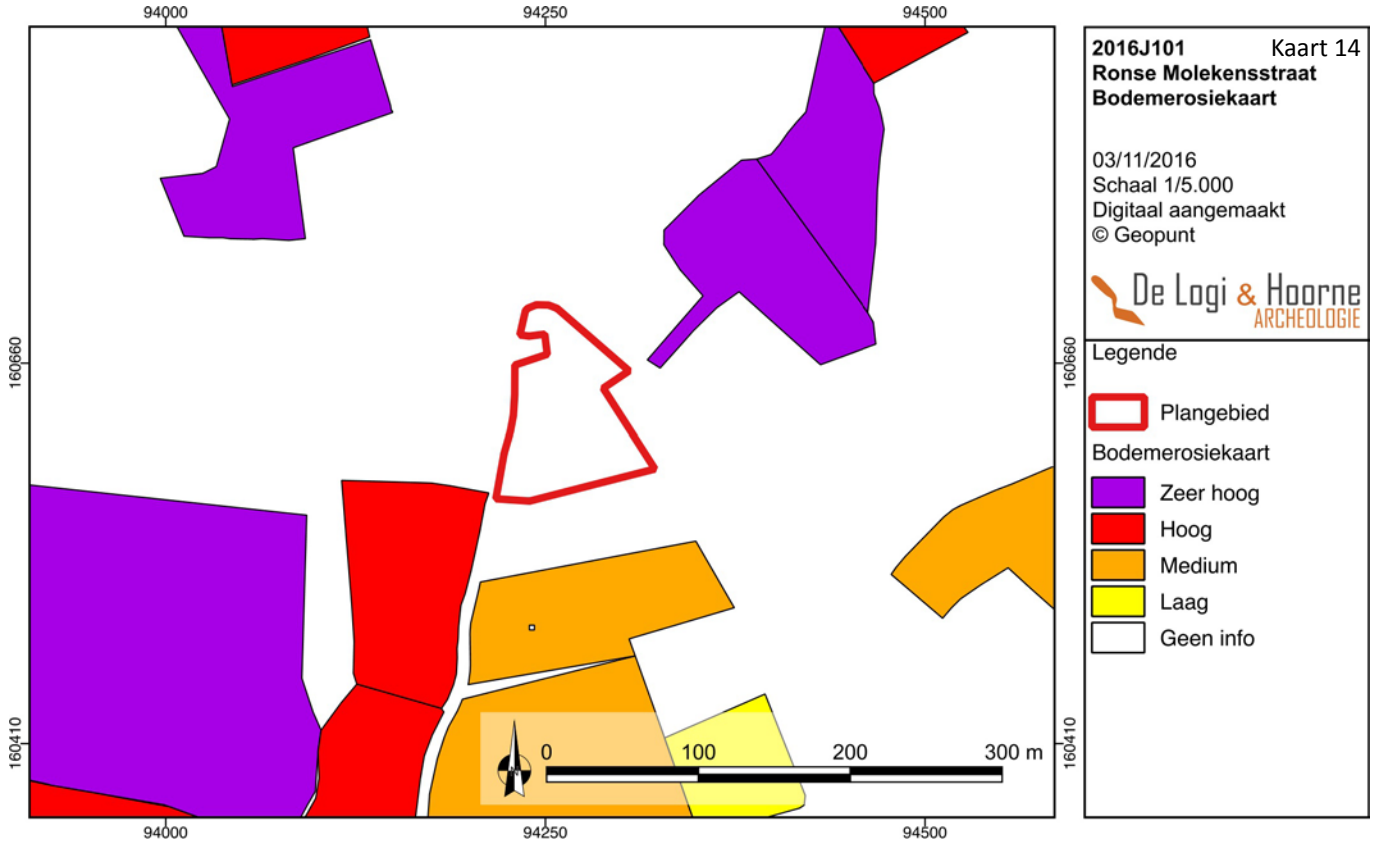
Op de bodemgebruikskaart staat het projectgebied gekarteerd met bebouwing, afgedekte oppervlakken, gras en bomen. Dit komt overeen met een soort erf met woonhuis en opritten met stallingen en/of magazijnen, en met gras en bomen op de delen die niet in gebruik zijn.

2.3.1.6. Digitaal hoogtemodel Vlaanderen

Op het digitaal hoogtemodel Vlaanderen is duidelijk te zien dat het projectgebied gelegen is op de zuidelijke cuestahellling van de Hoogberg, met 145m TAW de hoogste top in de Vlaamse Ardennen. Deze uitloper wordt gevormd door twee N-Z georiënteerde beken. De Bierijnkbeek in het westen en de Fonteinbeek in het oosten die beide uitmonden in de O-W georiënteerde Molenbeek van Ronse die aan de voet van de cuesta richting Schelde afwatert.

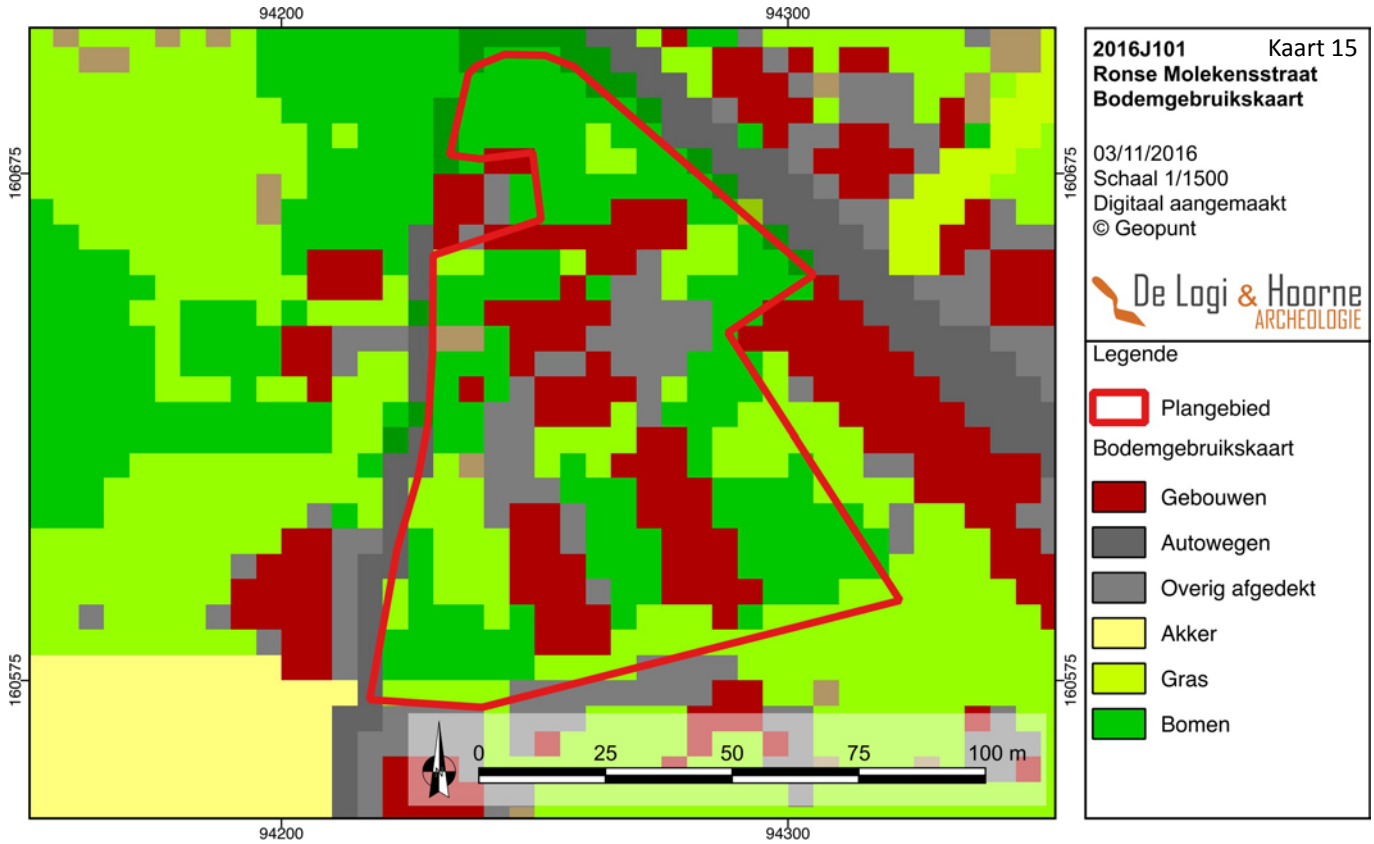
Figuur 13: De ligging van het plangebied aangeduid op de bodemkaart (© Geopunt)

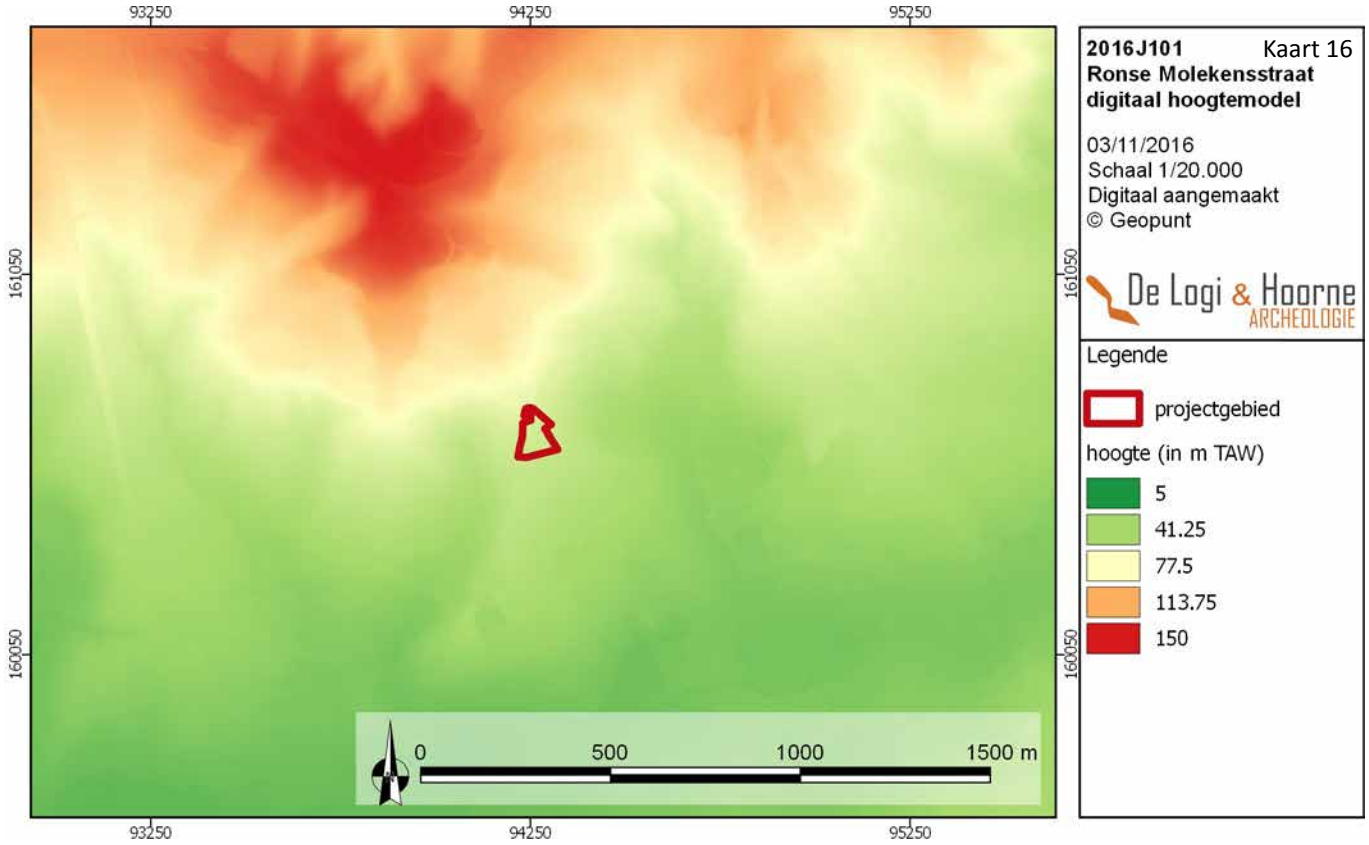

Figuur 14: Het plangebied aangeduid op de bodemerosiekaart (© Geopunt)

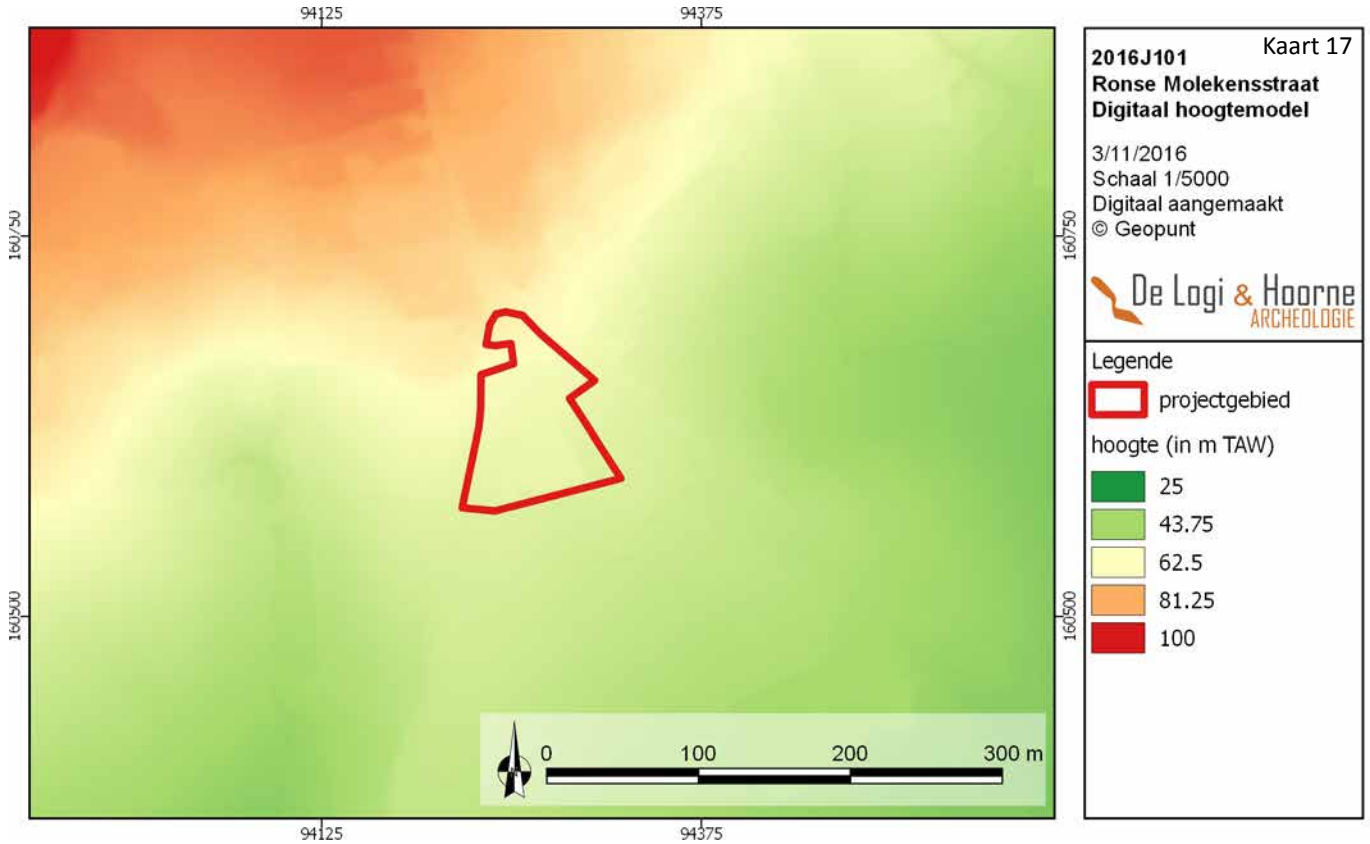
Figuur 15: Het plangebied aangeduid op de bodemgebruikskaart (© Geopunt)

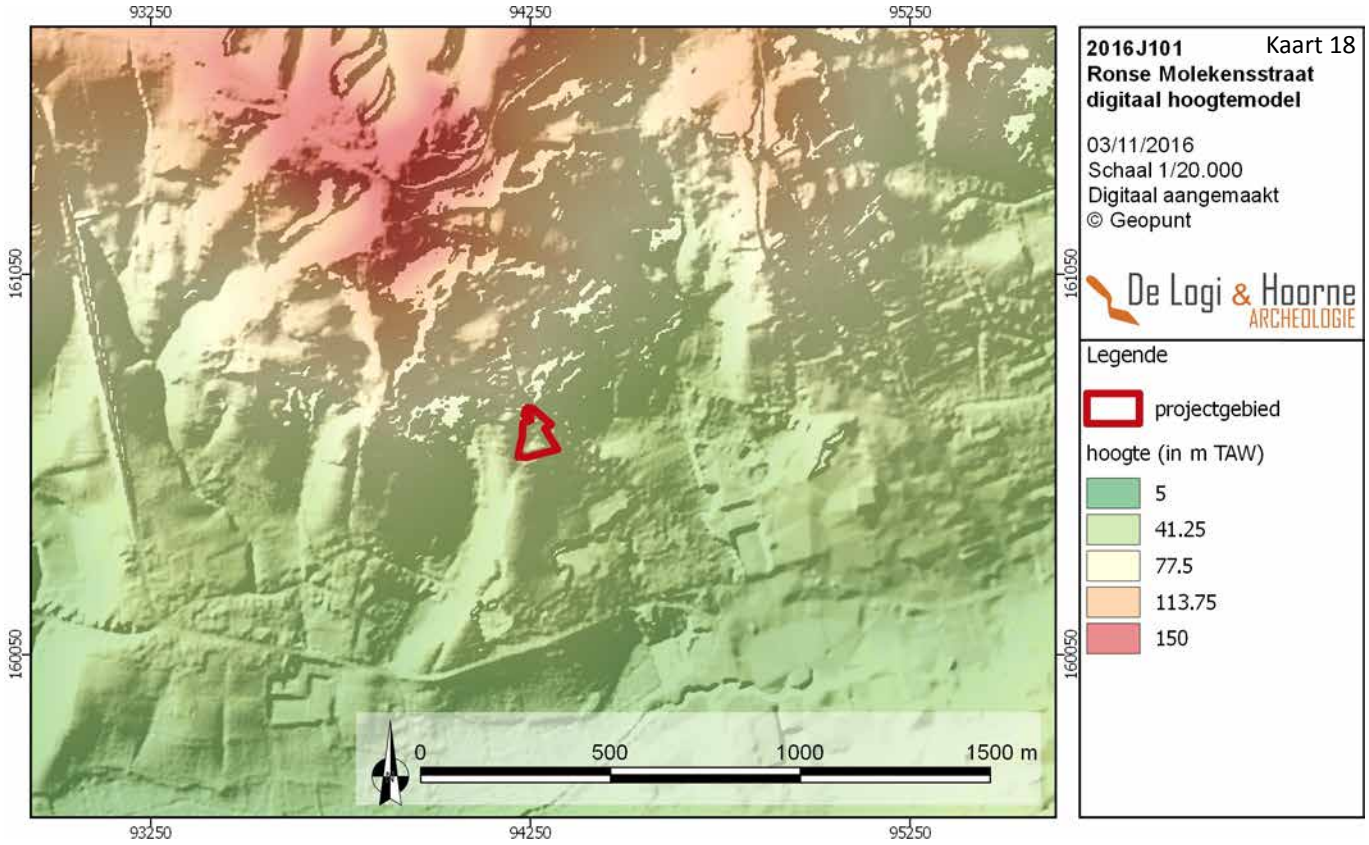

Figuur 16: Het plangebied aangeduid op het digitaal hoogtemodel (© Geopunt)

Figuur 17: Het plangebied aangeduid op het digitaal hoogtemodel (© Geopunt)

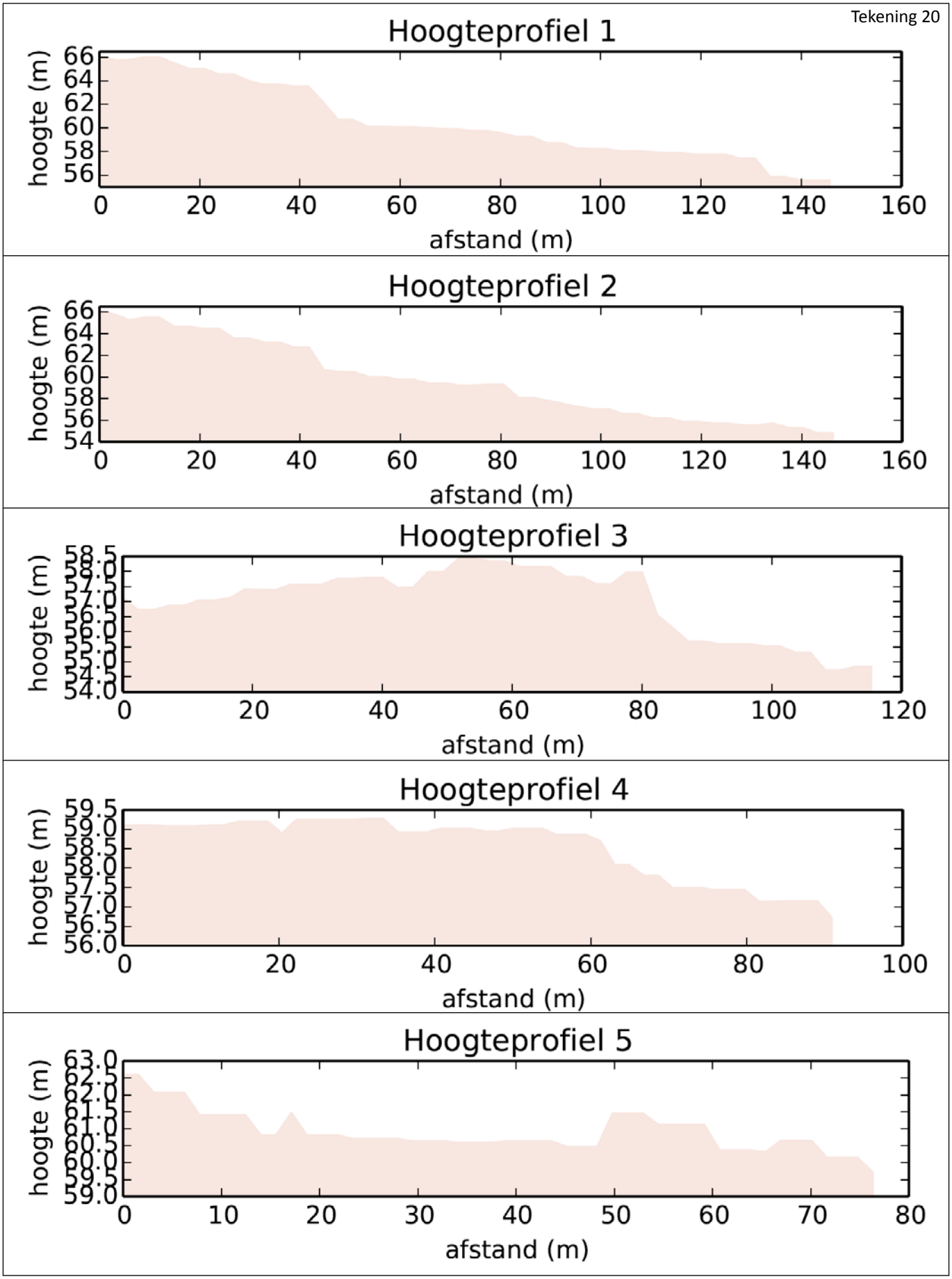

Figuur 18: Het plangebied aangeduid op het digitaal hoogtemodel met hillshade (© Geopunt)

Figuur 19: Aanduiding van de hoogteprofielen die op het plangebied werden gemaakt (© Geopunt)

Figuur 20: De hoogteprofielen die door het plangebied werden gemaakt (© Geopunt)

Het projectgebied zelf bevindt zich tussen 55,11m TAW in de zuidoostelijke hoek en 66,08m TAW in de noordoostelijke hoek. Waarbij het terrein van noord naar zuid afloopt met een gemiddeld percentage van 8,46%. Het verloop van deze helling is wellicht antropogeen beïnvloed. Op de hoogteprofielen is een getrapte doorsnede zichtbaar. Een abrupte overgang van ongeveer 63,5 naar 60m aan de westkant en van 62,7 naar 60,6m aan de oostzijde is te lokaliseren net ten noorden van de huidige woning en net ten zuiden van perceel 118n, dat niet tot het projectgebied behoort. Net ten zuiden van de centraal gelegen magazijnen is een tweede uitgesproken niveauverschil — van 59,3 naar 58,3m — waar te nemen. Op de O-W gerichte doorsnedes is duidelijk zichtbaar dat de zuidoostelijke hoek van het terrein lager ligt en de helling hiernaartoe ook met tredes is uitgewerkt.

2.3.2. Archeologische voorkennis en historische beschrijving

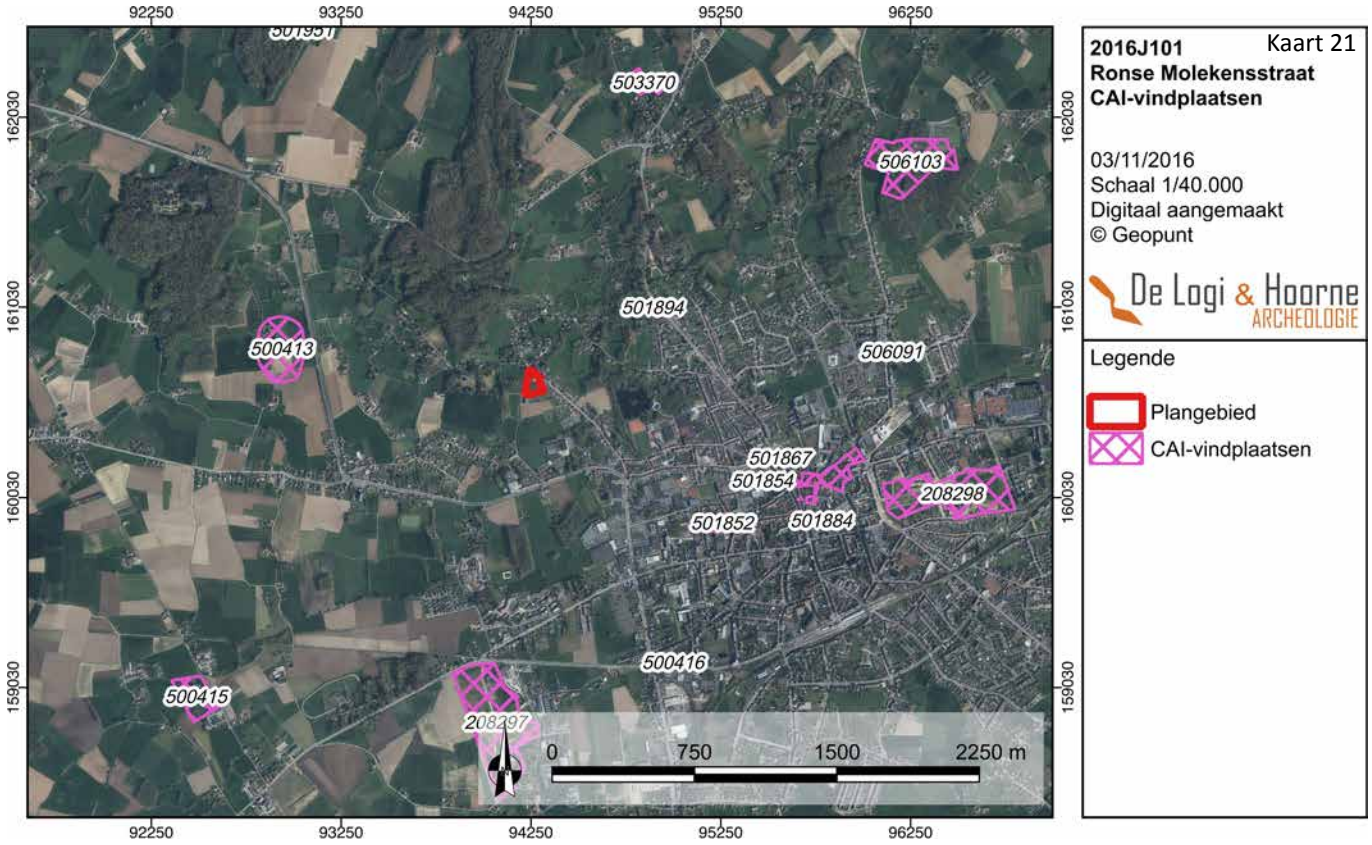
Behalve informatie over de ligging en de ondergrond zijn gegevens uit geschiedkundige literatuur en oude kaarten en de reeds gekende archeologische vaststellingen voor het plangebied en zijn nabije omgeving van groot belang voor het maken van een goede assessment.

2.3.2.1. Archeologische voorkennis

Binnen de grenzen van het projectgebied zelf werden tot op heden geen archeologische vaststellingen gedaan. In de nabije omgeving werden in het verleden wel enkele archeologische sites aangetroffen en onderzocht.

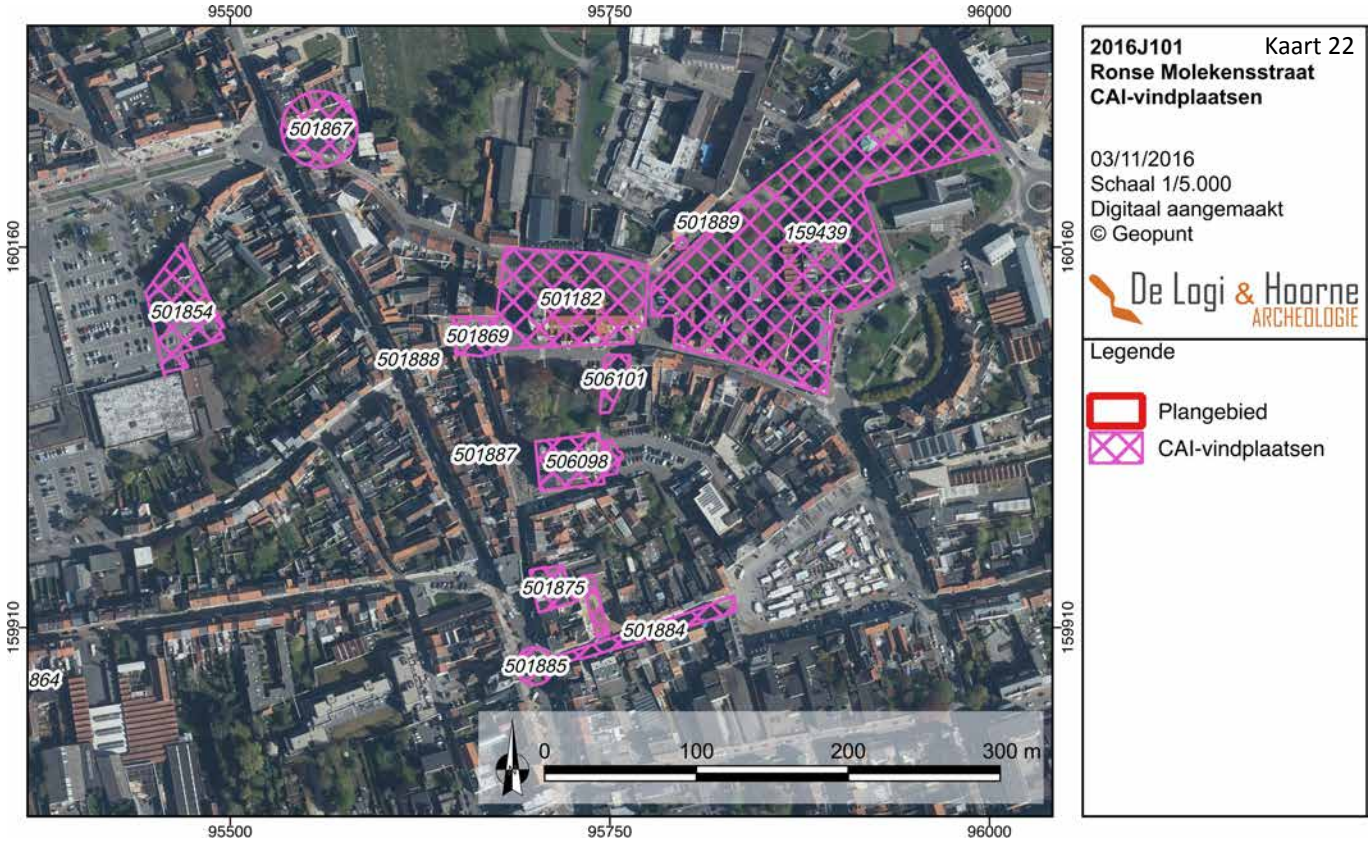
De oudste gekende archeologische vindplaatsen binnen een straal van 2km rond het plangebied dateren in de steentijden. Op de site De Klomp te Nukerke, Maarkedal, gelegen op een oostelijke uitloper van de Hotondberg zo'n 1,7km ten noordnoordoosten van het plangebied, werd heel wat lithisch materiaal gevonden bij een werfcontrole en veldprospecties. De vondsten bevatten 159 artefacten, waaronder 44 werktuigen, die dateren van het laat neolithicum tot de vroege bronstijd. Het betreft schrabbers, pijlpunten, stekers en microdenticulés (Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 503370). Meer naar het oosten werd aan het toponiem Hogerlucht te Ronse - Bois Joly aan de Hogenberg, eveneens op een oostelijke uitloper van de Hotondberg, bij veldprospecties een vermoedelijk kampement aangetroffen dat van het laat neolithicum tot de vroege bronstijd dateert. De site bevindt zich ongeveer 2km ten noordoosten van het plangebied. Er werden in totaal 241 artefacten, waaronder schrabbers, pijlpunten, stekers en klingen gevonden. Enkele bijkomende artefacten dateren mogelijk in het midden of laat paleolithicum. Daarnaast werd hier ook nog een Romeinse munt uit de 2de eeuw n.Chr. gevonden (Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 506103). Een neolithische vondst werd ook gedaan te Ronse - Langeveld, op 1,35km ten westnoordwesten van het projectgebied. Hier werd op het toponiem Steenveld een gepolijste vuurstenen bijl gevonden (Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 500413). Aan de Sint-Martensstraat 26 in het centrum van Ronse, op ongeveer 1,5km ten zuidoosten van het plangebied, werd tijdens een werfcontrole bij de afbraak van een huis een vuurstenen artefact uit het midden neolithicum aangetroffen (Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 501887). Bij een archeologisch proefsleuvenonderzoek op Ronse - Pont West op 1,7km ten zuiden van het projectgebied, werden vier silex artefacten gevonden. Twee ervan dateren in het midden paleolithicum: een boordschrabber en een geretoucheerde afslag. De andere twee zijn afslagen die ook uit dezelfde periode kunnen stammen (Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 208297). Tijdens het vervolgonderzoek werden ook nog een vuistbijl uit het midden-paleolithicum en vuurstenen afslagen uit het finaal paleolithicum gevonden (Solva Archeologie Nieuwsbrief 27). Ongeveer 2km ten zuidoosten van het plangebied had een ander grootschalig archeologisch onderzoek plaats genaamd Ronse - De Stadstuin. Bij de opgravingen op dit terrein werden vuurstenen artefacten gevonden, meestal in jongere sporen, die dateren in het neolithicum of de vroege bronstijd. De vondsten beslaan een Bandkeramische spits, maar ook gevleugelde en gesteelde pijlpunten, een driehoekige pijlpunt en een boordschrabber (Pede *et al.* 2015: 38).

Behalve steentijdartefacten werden op de site Ronse - Pont West ook sporen uit de metaaltijden gevonden. Uit de late ijzertijd dateren concentraties met paalsporen, greppels en kuilen die op bewoning duiden, maar er werden uit die periode ook een urnengraf en sporen van artisanale activiteiten — extractiekuilen en kuilen met metaalslakken — gevonden bij het vooronderzoek (Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 208297). Bij de daaropvolgende

Figuur 21: De gekende archeologische vindplaatsen in de omgeving van het plangebied (© Geopunt)

Figuur 22: Detail van de gekende archeologische vindplaatsen in het centrum van Ronse (© Geopunt)

opgraving werd een kringgreppel uit de bronstijd aangesneden, waarbinnen een graf was bijgezet in de late ijzertijd. De opgraving bevestigde de verwachtingen op basis van het vooronderzoek. Er werden een hoofdgebouw, een tiental bijgebouwtjes, en verschillende greppels uit de ijzertijd onderzocht. Ook de artisanale zone werd opgegraven: kuilen met smidseafval uit de late ijzertijd (Solva Archeologie Nieuwsbrief 27). De opgravingen aan De Stadstuin in Ronse leverden eveneens sporen uit de metaaltijden op. Bij het archeologisch vooronderzoek werden hier twee kringgreppels uit de metaaltijden vastgesteld (Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 208298). Tijdens het vlakdekkend onderzoek werden op de hoogste delen van het terrein drie kringgreppels aangesneden, die de laatste restanten zijn van grafheuvels op dit terrein. De twee grootste hebben een diameter van meer dan 30m. De oudste werd opgetrokken op de overgang van het finaal neolithicum naar de vroege bronstijd, de tweede in het begin van de midden bronstijd. Centraal binnen deze laatste circulaire gracht werd een crematiegraf aangetroffen dat dateert aan het einde van de vroege en het begin van de midden bronstijd. De derde kringgreppel is kleiner, ongeveer 12m diameter, en werd iets later in de midden bronstijd opgericht. Op een lager gelegen deel van het terrein werd een vierde circulaire gracht aangetroffen, die vermoedelijk eveneens deel uitmaakte van een grafmonument. Dit spoor had een diameter van vermoedelijk 30m, en kon niet goed gedateerd worden, maar wordt vanaf het einde van het finaal neolithicum tot de midden bronstijd gesitueerd (Pede *et al.* 2015: 40-79). Op dezelfde opgraving werden drie mogelijke crematiegraven aangetroffen die op basis van hun vormelijke kenmerken in de late ijzertijd of de vroeg-Romeinse periode gedateerd werden (Pede *et al.* 2015: 80-87). In het Kasteelbos op de Kwaremont in Kluisbergen, ongeveer 2km ten noordwesten van het plangebied, werden bij een veldprospectie twee muntschatten aangetroffen. De oudste is dateerde uit de ijzertijd en bevatte gouden munten met het opschrift *VIROS*. De jongste is Romeins en bevatte meer dan acht *denarii*, waaronder vier uit de 1ste eeuw v.Chr., meer dan drie van Augustus en één van Tiberius (Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 501951).

In de ruime omgeving van het plangebied aan de Molekensstraat werden ook al verschillende vindplaatsen uit de Romeinse tijd vastgesteld. Op 1,6km ten zuidoosten van het projectgebied werd in het centrum van Ronse, aan het Square Albert, een laat-Romeinse munt van Caius Maxentius en een *terra sigillata* beker uit de 4de eeuw n.Chr. gevonden (Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 506101). Aan Ronse - Haegeveld, op circa 1,9km ten oosten van het plangebied, zou in 1842 een Romeins brandrestengraf gevonden zijn waarin vijf potjes, een kruikje en delen van een *fibula* zaten (Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 506091). Ook op de sites Pont West en De Stadstuin in Ronse werden sporen uit de Romeinse periode aangetroffen. Te Pont West werden in het proefsleuvenonderzoek verschillende Romeinse brandrestengraven en twee urnengrafveldjes vastgesteld. Bij de opgraving werd bovendien ook een wegtracé tussen twee afwateringsgreppels en kuilen van kleiextractie aangetroffen (Solva Archeologie Nieuwsbrief 27; Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 208297). Aan De Stadstuin werden met het vooronderzoek al zestien brandrestengraven en een nederzetting bestaande uit een *enclos* met kuilen, paalsporen en greppels gevonden. Bij het vervolgonderzoek werden sporen van de 1ste tot de 3de eeuw n.Chr. aangesneden. Het betreft een gedeelte van een rurale nederzetting, verspreide graven en sporen van landindeling en leemontginning. Van de nederzetting in een *enclosure* werd enkel de zuidwestelijke hoek aangesneden. Deze bewoning werd tussen de 1ste en de 3de eeuw verschillende malen aangepast, maar het gaat in essentie om een landelijke nederzetting omgeven door een gracht, die aansluit op een wegtracé. Buiten de nederzetting werden heel wat grachten en greppels aangetroffen die de omgeving ruimtelijk indeelden en qua oriëntatie geënt waren op twee vermoedelijk aanwezige wegen. Ertussenin werden een twintigtal verspreid liggende brandrestengraven opgegraven (Pede *et al.* 2015: 178-179; Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 208298).

Op de site De Stadstuin werd ook een middeleeuwse nederzetting opgegraven, die werd opgericht in de 9de eeuw en was verlaten tegen het midden van de 11de eeuw. Deze bewoning situeerde zich dicht bij het centrum van de stad Ronse en werd omgeven door een gracht. Binnen de omgrachte zone bevonden zich drie gebouwen, waaronder twee van het drieschepige type met brede middenbeuk en één kleiner exemplaar met een tweebeukige opbouw. Binnen de nederzettingskern werden geen duidelijke waterputten aangetroffen. Buiten het *enclos* werd echter wel een drenkpoel uit deze periode gevonden (Pede *et al.* 2015: 258; Centrale

Archeologische Inventaris, inventarisnummer 208298). Ook de opgraving aan Pont West leverde resultaten uit de middeleeuwen op. Bij het vooronderzoek werden al twee Karolingische kuilen, vijf kolenbranderskuilen, een traject van karrensporen en nederzettingssporen uit de volle en late middeleeuwen gevonden (Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 208297).

De meeste archeologische vindplaatsen die middeleeuwse of jongere resultaten opleverden situeren zich 1,3 tot 1,6km ten zuidoosten van het plangebied in het centrum van de stad Ronse. De vindplaats Ronse - Square Albert werd al vermeld in het kader van de vondst van een laat-Romeinse munt. Op deze plaats hadden veldprospecties en een noodopgraving plaats. Daarbij werd een depressie aangesneden met verschillende opvullingslagen die dateren tussen de volle en late middeleeuwen. Bovendien werden er ook losse aardewerkvondsten uit de Merovingische en Karolingische periode gevonden (Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 506101). Bij de werfcontrole in de Sint-Martensstraat 26 (zie *supra*) werden naast een silex artefact mogelijke middeleeuwse restanten van een woning gevonden. Het gaat om bakstenen funderingen, een kelder met baksteenvloer, een trap in Doornikse kalksteen en aardewerk (Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 501887). Verschillende werfcontroles werden in stad uitgevoerd naar aanleiding van Aquafinwerken. Zo werd aan de Schipstraat I een kuil of deel van een gracht — misschien onderdeel van de vroegere walgracht van de Vrijheid van Ronse — aangesneden (Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 501888). Aan de Sint-Pietersnieuwstraat I werden aan de oever van de Molenbeek zandsteenblokken die dateren voor 1500, een baksteen- en arduinlaan uit de periode 1507 tot 1510, en een baksteenlaag uit de tweede helft van de 19de eeuw, maar ook bakstenen funderingen en houten (hei)palen vastgesteld (Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 501889). Ook de vindplaats Ronse - Vierschaar werd bij een werfcontrole onderzocht. De vierschaar met mogelijk een bijhorende kelder met bakstenen gewelven daterend in de middeleeuwen werd hier aangetroffen, maar ook restanten van een mogelijk vroegmiddeleeuwse kerkhofmuur, een kuil en sporen van een oude weg onder de Sint-Martensstraat (Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 501869). Ten noordoosten van de Sint-Hermeskerk werden aan Steenbrugge de bakstenen of ijzerzandstenen funderingen van twee bruggen over de Molenbeek gevonden. Deze bruggen zouden reeds in 1315 bestaan hebben (Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 501860).

Op de vindplaats Ronse - Perperstraat I had een opgraving plaats na een werfcontrole in 1989. Er werden de restanten van een ambachtelijke sector uit de late middeleeuwen en nieuwe tijden aangetroffen. Het betrof een afvalkuil van een pottenbakker, afvalkuilen van ijzerwinning en -bewerking, vlekken met houtskool en verbrande leem, resten van een 15de-eeuwse bakstenen structuur en diepe grachten die de artisanale zone afbakenden (Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 506104). Een tweede onderzoek is gekend als Peperstraat II. Onder de huidige Peperstraat werden bij een werfcontrole die middeleeuwse wegniveaus aangetroffen, maar ook resten in leder en een 19de-eeuwse houten riolering (Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 501884). Aan het Sint-Annaklooster, ook het Zwartezusterhuis, werd een toevalsvondst gedaan van kleine grafstenen op Doornikse tegels. Dit klooster werd gesticht aan het einde van de 15de eeuw. De kloosterkapel werd afgebroken in 1798, het klooster zelf in 1968 (Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 501854). Aan de Hoge Mote werden heel wat vondsten gedaan uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijden. Een loden penning met het stadswapen dateert in de 15de eeuw, een bronzen heiligenbeeldje dat mogelijk Sint-Pieter voorstelt stamt uit het einde van de 15de of het begin van de 16de eeuw, en een verguld bronzen sieraad in de vorm van een Sint-Jacobsschelp met kroon is mogelijk 16de-eeuws (Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 501864). Op deze plaats had naar aanleiding van de bouw van een ondergrondse parking en kelders een werfcontrole plaats. Hierbij werd het laatmiddeleeuws spoor van een beek aangetroffen waarlangs houten palen als beschoeiing stonden. Later werd deze beek met baksteen overwelfd. In het beekalluvium werden verschillende vondsten gedaan waaronder stukken leder, twee laatmiddeleeuwse munten, en aardewerk — hoofdzakelijk grijze keramiek, maar ook steengoed en hoogversierde waar Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 159439).

Op de vindplaats Ronse - Boekhandel De Standaard werd een N-Z lopende gracht gevonden die misschien deel uitmaakte van de stadsomwalling, of als een afwateringskanaal geïnterpreteerd kan worden. Aangezien de zone met de gracht op plannen van 1685 reeds met huizen

is overbouwd, kan besloten worden dat het spoor ouder is dan deze datum (Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 501875). Aan het Rooseveltplein werden in een brandlaag van 1719 enkele vondsten gedaan tijdens een werfcontrole: een bronzen speld uit de Merovingische tijd, aardewerk en organisch materiaal. Een bakstenen waterput waarin glas, leer, botmateriaal en aardewerk zat zou reeds bestaan hebben in 1684 en bleek opgegeven aan het einde van de 18de eeuw (Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 501885). Op de linkeroever van de Molenbeek werden bij het opbreken van de gewelven van de beek een aantal vondsten gedaan ter hoogte van de locatie van de Kerkhofwatermolen, ook wel de Kapittelmolen of de Schaliemolen. Deze molen werd al vermeld in 1315, en werd — na een brand en wederopbouw in de periode 1520 tot 1522 — afgebroken in 1890. De vondsten omvatten beenderfragmenten, aardewerk en een munt (Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 501867). Aan het Snoecksteegje werden bij de sloop van enkele huisjes funderingsresten van het Kasteel van Ronse aangetroffen. Dit is het Kasteel van Nassau dat als versterkt kasteel werd gebouwd in 1630 en vernield werd in 1823. Bovenop de funderingen en resten van de kelders werden nadien huizen gebouwd. Een bijhorende kasteelhoeve, genaamd Pachthof ter Fonteynen, zou ten noorden van het kasteel liggen (Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummers 150747 & 501852).

Heel wat archeologisch onderzoek had plaats op en rond de Sint-Hermeskerk. De oudste vermelding dateert uit 831 en spreekt van een *cella* in *Hrodhenake*. Deze zou door of op aangeven van de Heilige Amandus gesticht zijn rond 650-660 en gewijd zijn aan de Heilige Petrus en Heilige Paulus. Enkel de vondst van een Merovingisch benen plaatje versierd met geometrische motieven van een reliekschrijn zou met deze oudste fase in verband kunnen staan. Dit plaatje werd in de crypte van de kerk gevonden. In de middenbeuk van de Sint-Hermeskerk zouden de funderingen van een Karolingische kerk met bepleistering uit de 9de eeuw gevonden zijn, maar recent onderzoek kon deze resultaten niet bevestigen. Onder de vloer van de crypte werden funderingen in visgraatverband van een voor-Romaanse kerk aangetroffen die rond 940 zou dateren. En net ten noorden van de kerk werden paalsporen gevonden die aan een voor-Romaans kloosterpand worden toegewezen. Op verschillende plaatsen rond de kerk werden de restanten van een Romaanse kerkhofmuur in ijzerzandsteen, arduin en baksteen gevonden (Agentschap Onroerend Erfgoed 2016a; Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 501182). Midden 11de eeuw werden twee hulpkerken opgetrokken nabij de Sint-Hermeskerk die op dat moment werd heropgebouwd. Het zijn de kleine Sint-Pieterskerk — in tegenstelling tot de grote Sint-Pieterskerk, ook wel de grote Kapittelkerk of de Sint-Hermeskerk — en de Sint-Martinuskerk. Deze laatste bevond zich net ten zuiden van de Sint-Hermeskerk. Er zijn enkel funderingen van bewaard. Deze kerk werd in de 15de eeuw volledig herbouwd, in de eerste helft van de 19de eeuw uitgebreid, en aan het einde van de 19de eeuw opgedeeld en verkocht. Momenteel is de toren van de kerk beschermd, de andere onderdelen zijn afgebroken (Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 506098). De kleine Sint-Pieterkerk lag ten noorden van de Sint-Hermeskerk, was een Romaanse driebeukige kerk met achthoekige vieringstoren en bleef bestaan tot 1843. Op de plaats van deze kerk werden de resten van een klokkenoven, waarschijnlijk uit de 11de eeuw, gevonden, een crypte die dateert vanaf 1089 en een 25-tal stenen graven met nis uit de 11de-12de eeuw, waarvan sommige voorzien waren van een plaat met inscripties (Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 501182). De Sint-Hermeskerk werd in de 11de eeuw heropgebouwd en de bovenkerk werd ingewijd in 1129. Het is een Romaanse kruisvormige basiliek met crypte. De kerk werd vernield in 1424 waarna ze in gotiek werd vernieuwd. Tussen de 16de en de 18de eeuw werd de kerk meermaals hersteld naar aanleiding van de beeldenstorm en de stadsbrand. Op het kerkhof werden een vijftigtal graven uit de 9de en 10de eeuw aangetroffen. Er werden ook oudere vondsten gedaan: bewerkte stukken lithisch materiaal, een benen priem, verschillende Romeinse aardewerkscherven, een witmarmeren paal, een fragment van een Romeins reliëf met de afbeelding van een Bacchant, een spintol in moeras- of kalktuf en een houtskoolrijke kuil met een wit kruikje, een stuk van een glazen kom, aardewerk en *tegulae*. Jongere vondsten zijn een eiken plankenvloer en eiken palen mogelijk uit de 15de tot 18de eeuw, 17de-eeuwse tinnen borden en een schenkkan, een bakstenen muur uit de 18de-19de eeuw en resten van het kapittelhuis. Ten westen van de kleine Sint-Pieterskerk en tegen de noordelijke zijbeuk van de Sint-Hermeskerk stond een klooster. De funderingen van de eerste bouwfase hiervan werden opgegraven en zouden in de 12de eeuw dateren. Het klooster werd later in gotische stijl uitgebreid en in de 16de eeuw herbouwd. In de kloosteromgang werden drie tegelovens,

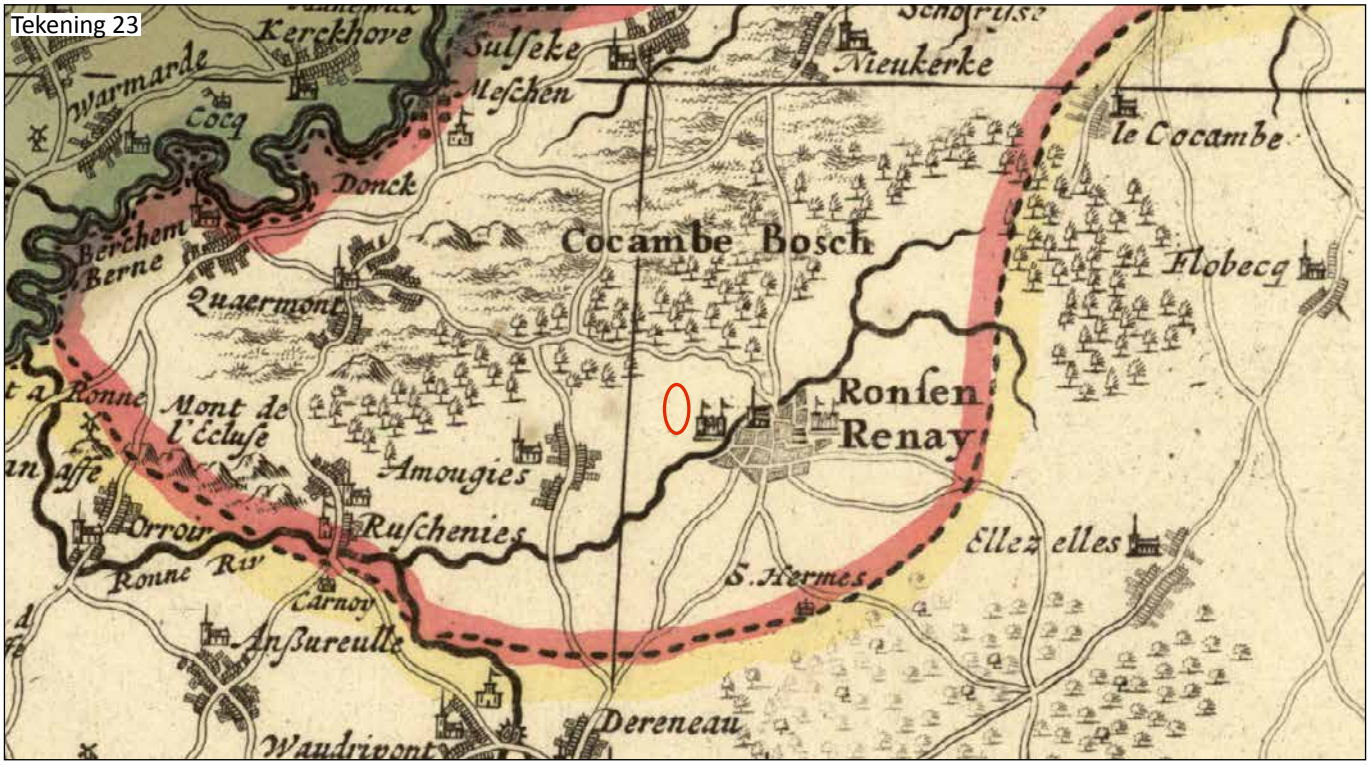
vermoedelijk uit de 15de eeuw, en een trapeziumvormige waterput met houten beschoeiing en stenen bovenbouw opgegraven. Daarnaast werden hier twee klokkenvormen uit 1711 en verschillende vlakgraven uit de periode tussen de 13de en de 18de eeuw gevonden (Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 501182).

Buiten het stadscentrum van Ronse zijn ook enkele middeleeuwse vindplaatsen gekend. Ongeveer 750m ten noordoosten van het plangebied werd aan de Groeneweg een vondstconcentratie van Romeins en middeleeuws materiaal gevonden, mogelijk in een afvalkuil. Het betrof een spinschijfje en enkele witte en roze parels. Hier werden ook scherven in zwart middeleeuws aardewerk gevonden (Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 501894). Op de vindplaats Residentie Royale, op zo'n 1,6km ten zuidzuidoosten van het projectgebied, werd bij een werfopvolging een kuil met houtskoolrijke laag opgegraven die dateert in de volle middeleeuwen (De Mulder *et al.* 2002: 32; Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 500416). Tijdens diezelfde werfbegeleiding werden op de vindplaats Paillaertcamp I vier grachten, waarschijnlijk perceleringsgrachten, opgegraven die dateren tussen 1630 en 1950. Met dit project werd ook een poel onderzocht die door middel van ^{14}C-dateringen tussen 410 en 560 n.Chr. kon gedateerd worden. Een laatste spoor op deze site is een onregelmatige kuil met een pakket houtskool die enkel scherven grijs aardewerk bevatte die in de volle middeleeuwen gedateerd worden. De weg waarlangs deze laatste vindplaats zich bevindt, de Paillaertstraat, zou teruggaan op een oud Romeins wegtracé tussen Blicquy en Kerkhove, dat een aftakking is van de hoofdweg vanuit Bavay. Het plaatselijke toponiem Tribury zou een vroeg geromaniseerde Germaanse naam zijn die zoveel betekent als drie *hutten*, en bijgevolg wijst op een vroege rurale occupatie van dit gebied (De Mulder *et al*. 2002; Centrale Archeologische Inventaris, inventarisnummer 500415).

De gekende archeologische vindplaatsen in de omgeving van het plangebied bevinden zich in hoofdzaak binnen de stadskern van Ronse. De vindplaatsen buiten het stedelijk gebied bevinden zich, met uitzondering van één waar een vondstconcentratie uit de Romeinse en middeleeuwse periode werden gevonden, steeds op meer dan 1km afstand. Dit betekent niet noodzakelijk dat in de direct omgeving van het projectgebied geen archeologische sites aanwezig kunnen zijn, maar wel dat ze tot op heden nog niet werden aangetroffen omdat er nog geen onderzoek naar gebeurde. Gezien de rurale ligging van het plangebied moet het archeologisch potentieel van het terrein wellicht eerder afgewogen worden ten opzichte van de landelijke vindplaatsen in de omgeving dan ten opzichte van de sites in Ronse zelf. Dan geven de sites van Pont West waar vondsten uit de steentijden en sporen van de metaaltijden tot de late middeleeuwen werden opgegraven, het Langeveld waar een gepolijste vuurstenen bijl en De Klomp waar al verschillende artefacten en werktuigen die vermoedelijk uit het laat neolithicum of de vroege bronstijd stammen waarschijnlijk een betere indicatie van de te verwachten archeologische periodes op dit plangebied.

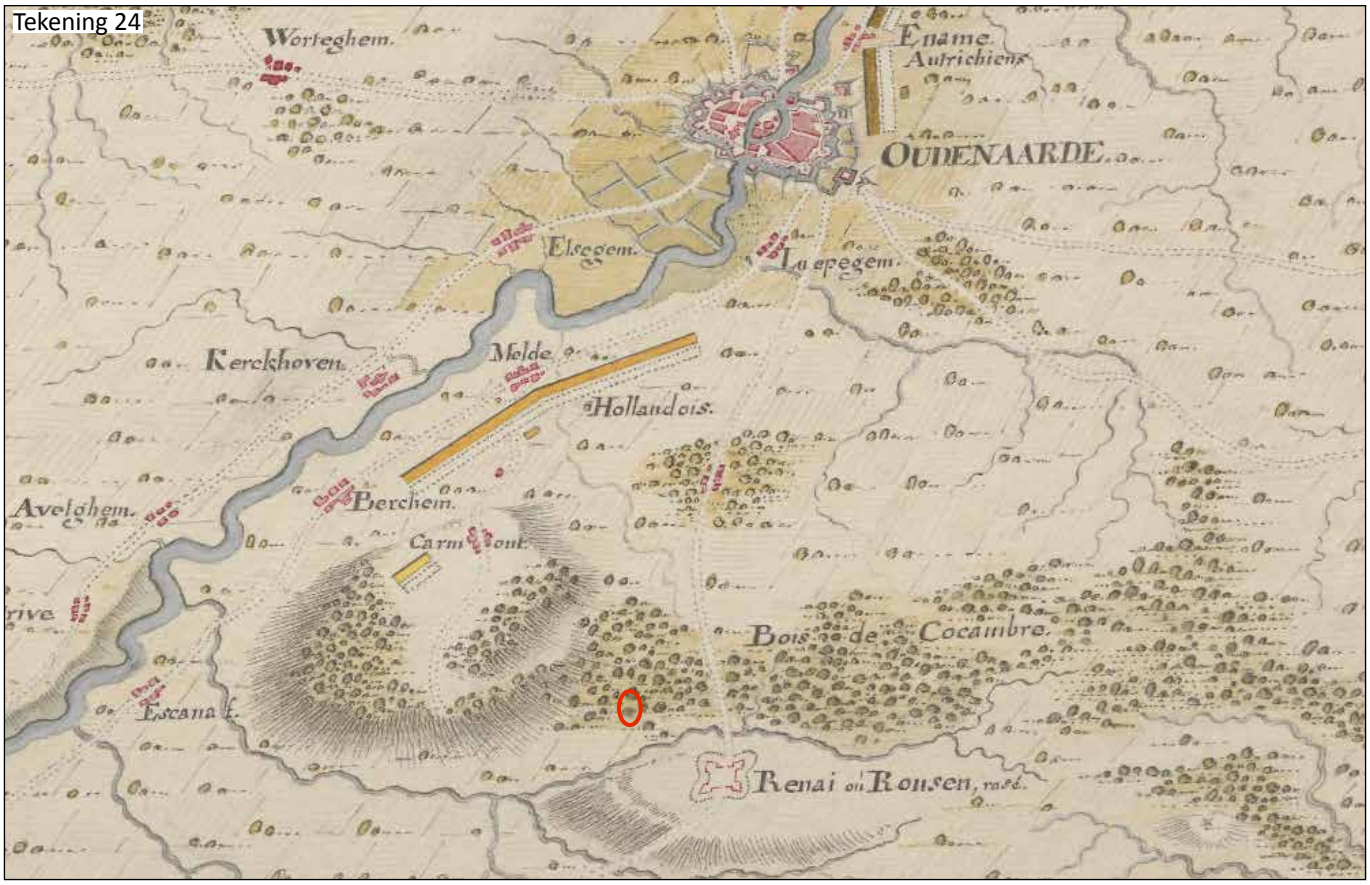
2.3.2.2. Historische kaarten en kadasterplannen

De studie van historisch cartografische bronnen kan inzichten opleveren over het landgebruik op het plangebied gedurende de voorbije eeuwen. De oudste beschikbare kaarten waarop het plangebied min of meer duidelijk is weergegeven, dateren uit de eerste helft van de 18de eeuw. Op een kaart van Nicolaes Visscher en Peter Schenk uit 1715 tot 1730 lijkt het plangebied in een onbebouwde zone tussen het *Cocambe Bosch* in het noorden en Ronse met de Molenbeek in het zuiden te bevinden. Op een militaire kaart van 1744 bevindt het plangebied zich in het bos ten noorden van Ronse dat de naam *Bois de Cocambre* draagt (www.oldmapsonline.org). Op de kaart van Frickx uit 1744 is het plangebied moeilijk te lokaliseren, maar ligt het mogelijk nabij het toponiem Tenteghenbergh waarbij ook een kapel staat weergegeven. Het Bois de Cocambre staat hier iets oostelijker gekarteerd dan op de voorgaande kaarten. Op de Ferrariskaart van 1777 is de situatie gedetailleerder weergegeven. Het plangebied ligt er langs de oostelijke zijde van een weg die qua traject overeenkomt met de huidige Molekensstraat. Langs de oostkant van het gebied loopt een voetweg die de loop van de Kapellestraat volgt. Binnen het plangebied zijn geen gebouwen aangeduid, het bestaat volledig uit landbouwgronden. Aan de overzijde van de Molekensstraat zijn wel enkele bakstenen huizen aangeduid. De Bierijnkbeek en de Fonteinebeek zijn respectievelijk ten westen en ten oosten van het plangebied zichtbaar. Het plangebied bevindt zich binnen een zuidelijke uitloper van de meer noordelijk gelegen Hotondberg. In de omgeving van het plangebied zijn verschillende gehuchten en toponiemen

Figuur 23: Aanduiding bij benadering van de ligging van het plangebied op een kaart van Visscher en Schenk (© www.oldmapsonline.org)

Figuur 24: Aanduiding bij benadering van de ligging van het plangebied op een militaire kaart uit 1744 (© www.oldmapsonline.org)

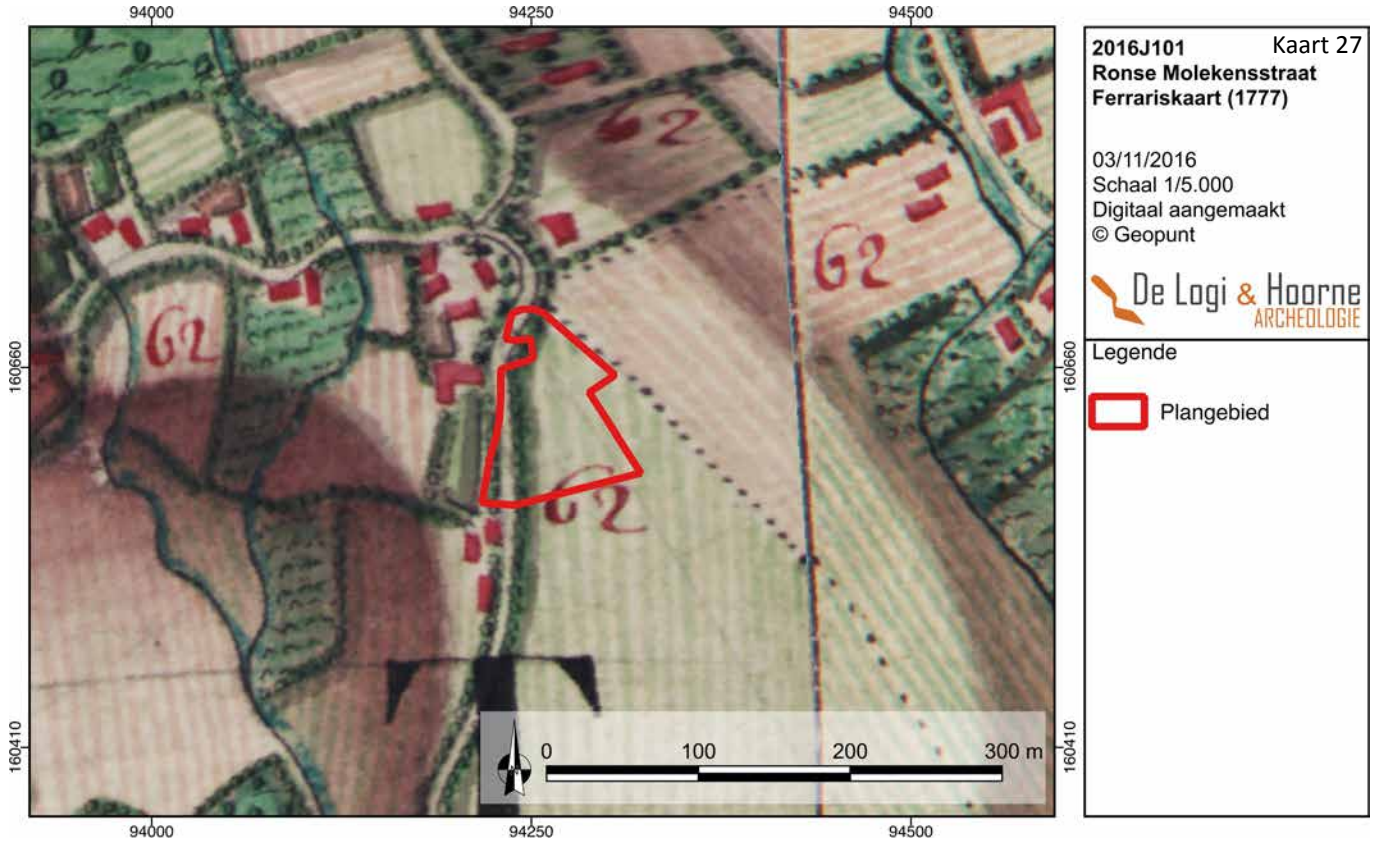

Figuur 25: Aanduiding bij benadering van de ligging van het plangebied op de kaart van Frickx (© Geopunt)

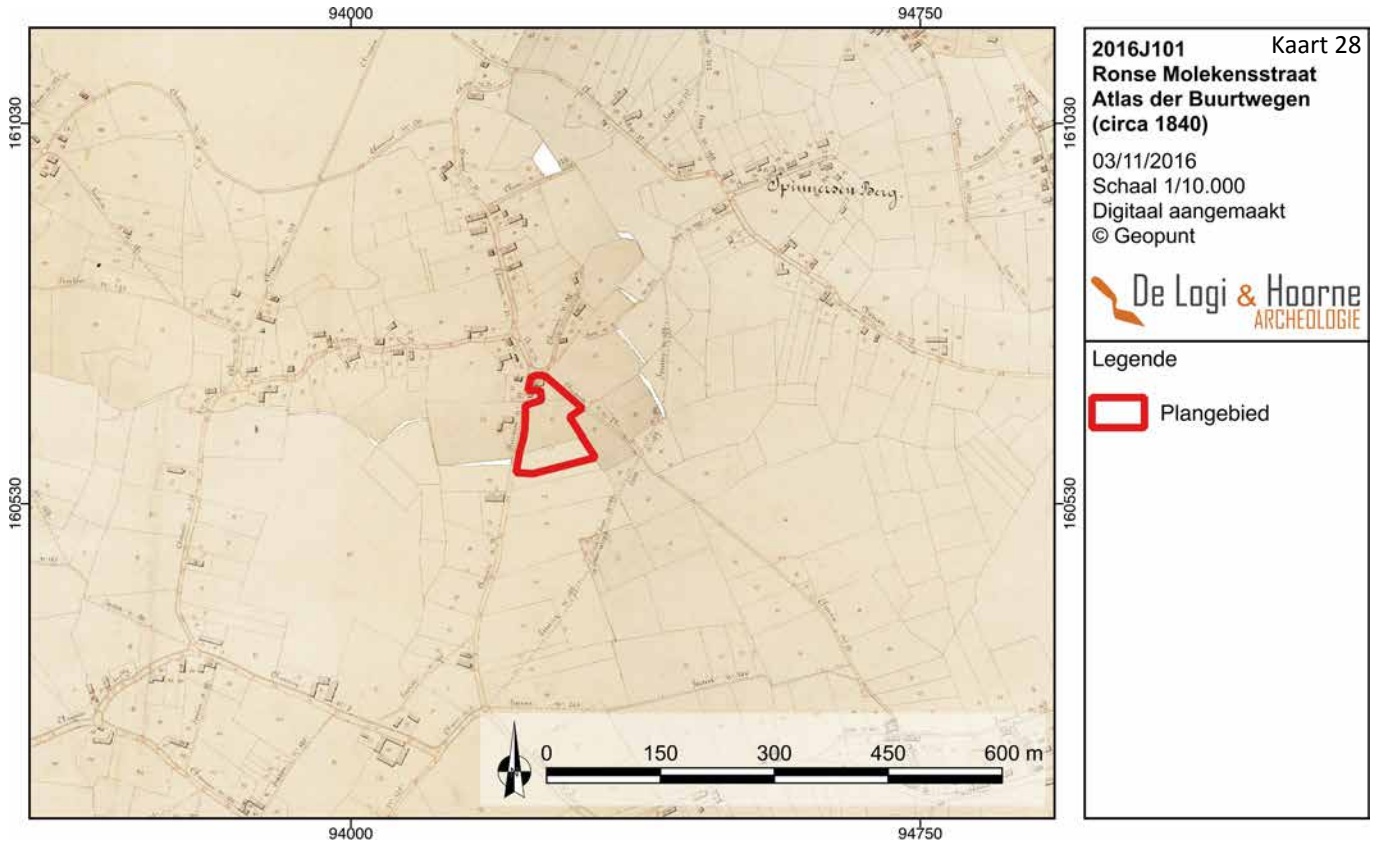
Figuur 26: Plangebied aangeduid op de Ferrariskaart (© Geopunt)

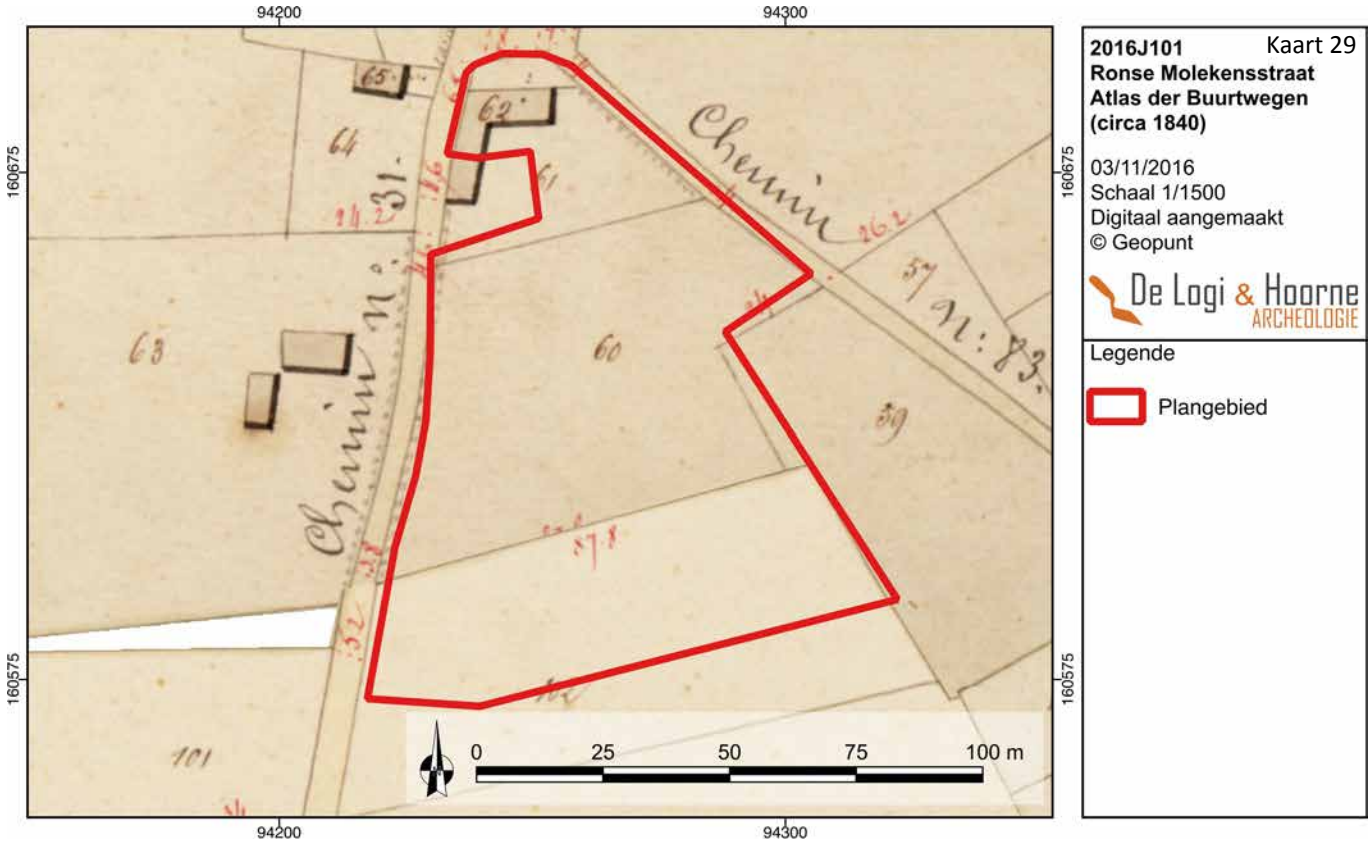

Figuur 27: Het plangebied aangeduid op de Ferrariskaart (© Geopunt)

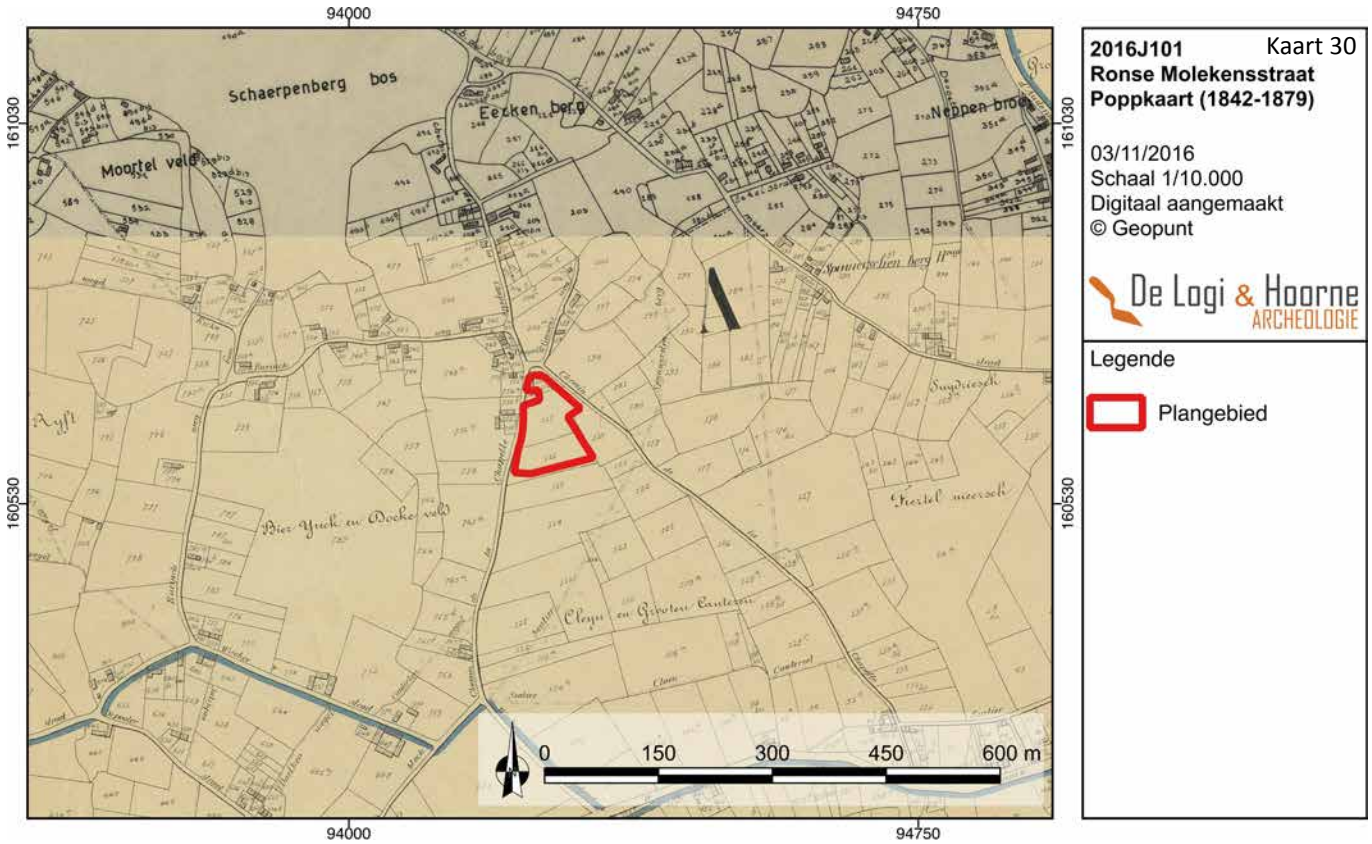
Figuur 28: Het plangebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen (© Geopunt)

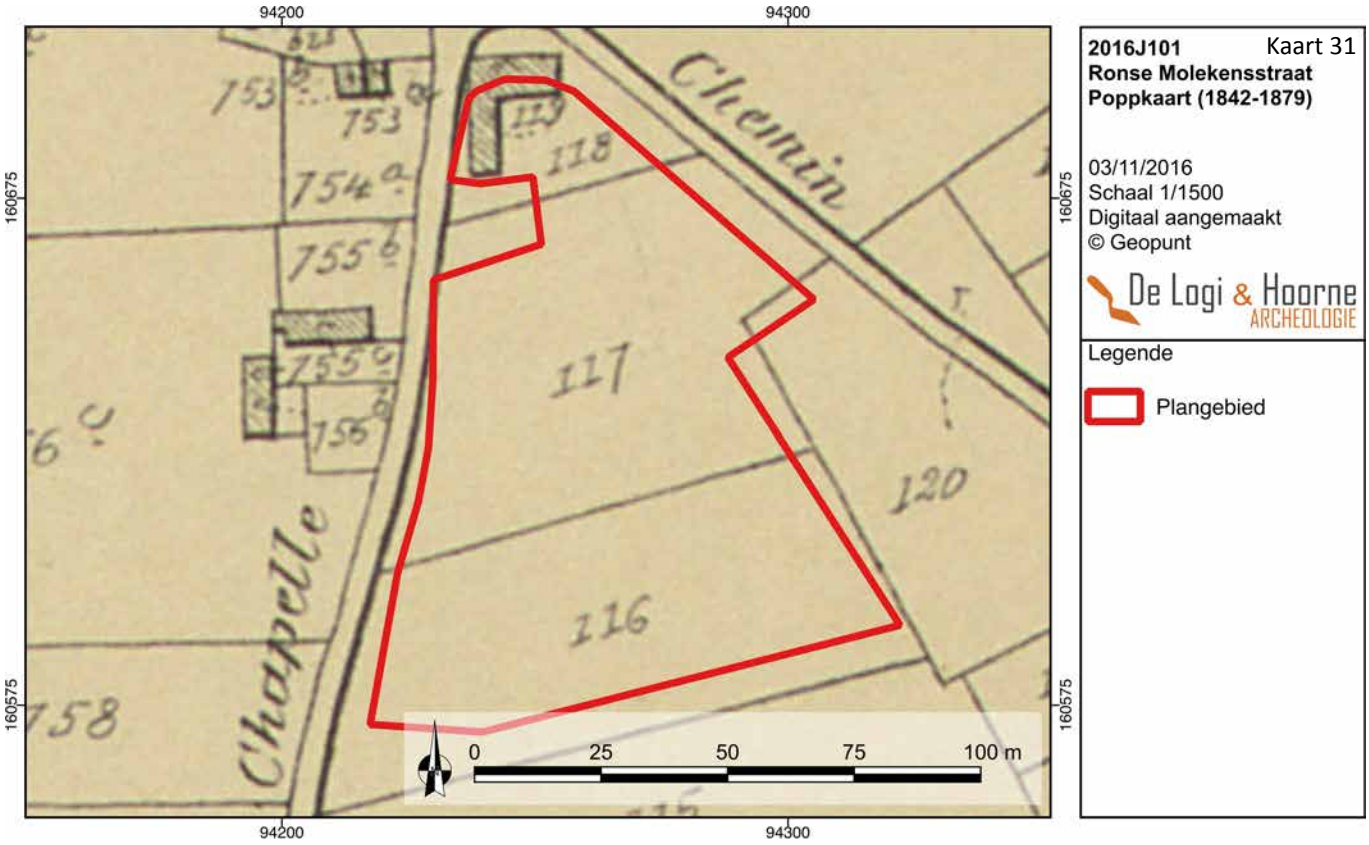

Figuur 29: Het plangebied aangeduid op de Atlas der Buurtwegen (© Geopunt)

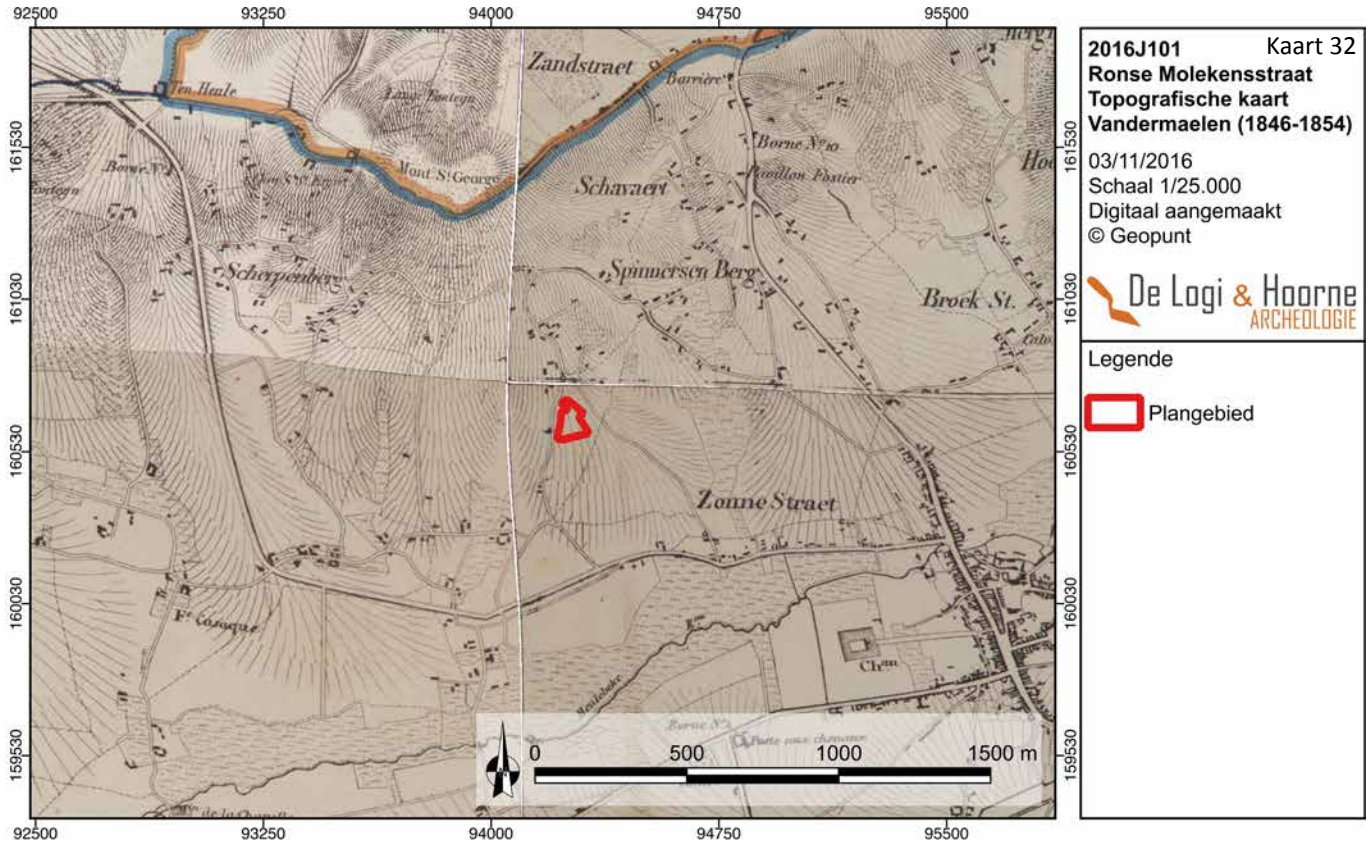
Figuur 30: Het plangebied weergegeven op de kaart van Popp (© Geopunt)

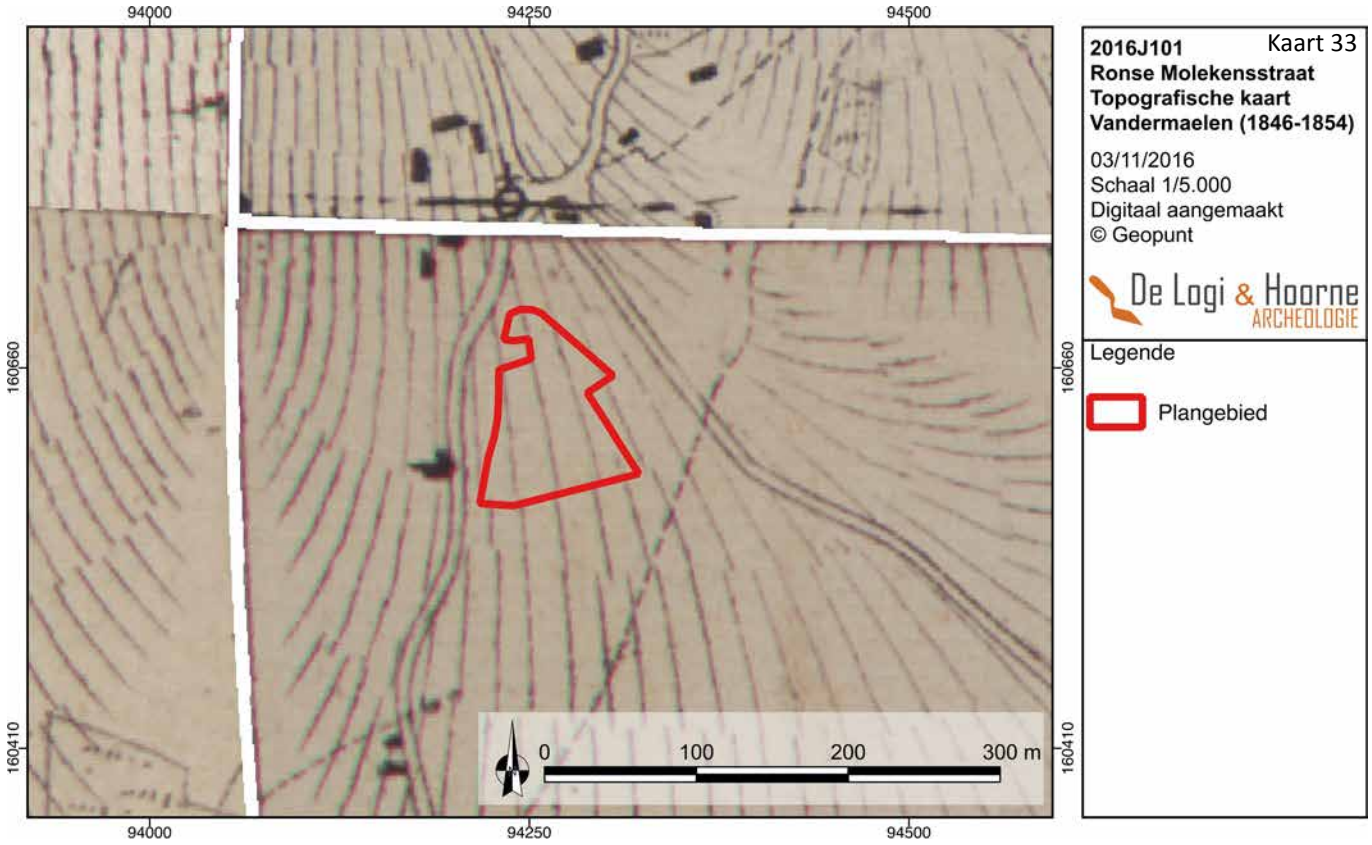

Figuur 31: Het plangebied aangeduid op de Poppkaart (© Geopunt)

Figuur 32: Het plangebied weergegeven op de Topografische kaart Vandermaelen (© Geopunt)

Figuur 33: Het plangebied weergegeven op de Topografische kaart Vandermaelen (© Geopunt)

gekarteerd. Ten noorden ligt het *Slange Bosch*, in het noordwesten de *Hootonck Molen,* in het westen het gehucht *Den Hootont*, in het zuidwesten het gehucht *Langheveldt* en de *Moulin Clipet*. Ten zuidoosten van het projectgebied ligt *Ronsse* of *Renaix* en in het noordoosten het gehucht *Schavaert*. Algemeen beschouwd bevindt het plangebied zich in een landelijke omgeving met veel bos en akkerland en verspreide bewoning.

Op de Atlas der Buurtwegen van 1840 zijn de Molekensstraat en de Kapellestraat beide aanwezig als respectievelijk Chemin nr. 31 en Chemin nr. 83. Het plangebied beslaat delen van drie percelen: in het noorden perceel 61 waarop een L-vormig gebouw (perceelsnummer 62) staat, centraal perceel 60 en in het zuiden een deel van perceel 102. Net ten noordwesten van het plangebied staat voorbij het kruispunt van de Molekensstraat en de Kapellestraat een kapel aangeduid, die meteen de naam van deze laatste weg verklaart. Op deze kaart staan andere toponiemen aangeduid dan op de Ferrariskaart. Ten noordoosten van het plangebied staat de *Spinnersen Berg*, ten noordwesten de Schapenberg, en ten westen *Rijft*. In de periode waarin deze kaart werd gemaakt kent de omgeving nog steeds eerder verspreide bebouwing.

De Poppkaart dateert iets jonger van 1842 tot 1879. De situatie binnen het plangebied is dan ook weinig gewijzigd. In de noordelijke hoek van het terrein staat nog steeds het L-vormig gebouw. De perceelsindeling is licht veranderd: de grenzen van het plangebied vallen ongeveer samen met de perceelsgrenzen van percelen 118, 117 en 116 (van noord naar zuid). Opvallend is dat zowel de Molekensstraat als de Kapellestraat hier staan aangeduid als de *Chemin de la Chapelle*. De gronden ten westen van het plangebied zijn aangeduid als *Bier Ynck en Dockeveld*, en iets verderop staat opnieuw *Ryft* aangeduid. De terreinen ten zuiden van het plangebied als *Vermeersch berg* en *Cleyn en Grooten Cauteren.* Ten noorden van het plangebied staat de *Chapelle* aangeduid en verderop ten noordwesten liggen het *Moortel veld*, het *Schaerpenberg bos*, het *Eecke veld* en de *Eecken berg*. Ten oosten van het plangebied komen de toponiemen *Spinnerschen berg*, *Suydriesch* en *Fiertel meersch* voor.

De Topografische kaart Vandermaelen (1846-1854) geeft in en rond het plangebied weinig details weer. Het is duidelijk dat de projectzone zich op een uitloper van de meer noordelijk gelegen *Mont St. George* bevindt. De aanwezige gehuchten en toponiemen komen overeen

met plaatsnamen die op de voorgaande kaarten al aanwezig waren: *Schavaert*, *Spinnersen Berg* en *Scherpenberg.* Net ten noorden van het plangebied is het kapelletje aangeduid. Of het L-vormige gebouw op de kaart is aangeduid is niet zichtbaar, aangezien juist hier de rand van de verschillende kaartbladen loopt. In ieder geval is binnen het plangebied verder niets aangeduid.

Op basis van de historische kaarten blijkt het projectgebied, met uitzondering van het uiterst noordelijk deel, niet bebouwd geweest te zijn tussen de tweede helft van de 18de en de tweede helft van de 19de eeuw. Het grootste deel van het gebied zelf was in gebruik als landbouwgrond, en de omgeving was eerder verspreid bebouwd. Deze gegevens impliceren dat het terrein zich in een gebied bevindt waar geen dense historische bebouwing aanwezig was en bijgevolg geen complexe verticale stratigrafie moet verwacht worden. Bovendien wijzen deze resultaten op een potentiëel goede bewaring van het bodemarchief in het plangebied.

2.3.2.3. Toponymie en literatuur

De oudste vermelding van Ronse als *Rotnace* dateert van 855 à 873. Een midden 11de-eeuwse kopie van een bron uit het midden van de 10de eeuw spreekt van *Ronnace*. In de 11de eeuw komen ook *Ronasce*, *Rotnasce* en *Rotnascensis* voor. In de 12de eeuw komt *de Ronnaco* voor. In de 13de eeuw is sprake van *Rosnay*, *Rothnais*, *de Rothnaco*, *Ronneka* en *Rosnais*. In de 14de eeuw luidt het *Ronsse*. Volgens Devos en Kempeneers stamt de naam Ronse af van de naam van een Voorgermaanse nederzetting: *Rotanakiom*, dat afkomstig is van het Keltische *Rotanakom*. Dit laatste is een afleiding van de waternaam *Rotina*, zelf afgeleid van *rot* — wat rollen betekent — of *rat* — wat uitbuigend of schitterend is — met het hydronymisch suffix *-ina*. Hiermee werd wellicht de bijbeek van de Ronne — namelijk de Molenbeek — aangeduid die door Ronse loopt. De huidige vorm Ronse is de vernederlandsing van een fase in de Romaanse klankevolutie van de plaatsnaam (Debrabandere *et al.* 2010: 213-214). De vele archeologische vindplaatsen in en rond de stad tonen aan dat de regio al vanaf de steentijden een aantrekkingskracht had op de mens, waarbij kampementen, nederzettingen en grafvelden vooral op de hoger gelegen zones werden aangelegd (zie *supra*). In het midden van de 7de eeuw zou de Heilige Amandus op de linkeroever van de Molenbeek een klooster hebben gesticht gewijd aan Sint-Petrus en Paulus. Op basis van de uitgestrektheid van het grondgebied van het klooster en de cirkelvormige omheiding van het monasterium gaat het vermoedelijk om een stichting in opdracht van de Merovingische vorsten. Het klooster en het domein werden rond 831 door keizer Lodewijk de Vrome geschonken aan de abdij op de Inde bij Aken. Tijdens deze eerste bloeiperiode had in 860 ook de schenking van de relieken van Sint-Hermes plaats. In 880 vielen de Noormannen Ronse binnen. In het midden van de 10de eeuw werd op dezelfde plaats een kapittel van kanunniken gevestigd. Vanaf deze periode werd de plaats een gekend bedevaartsoord waarnaast zich een stedelijke nederzetting ontwikkelde. Ten noorden van het kapittel werd ter verdediging een gordel van mottes opgericht, waarvan de Hoge Mote nog een getuige is. De bewoning ontwikkelde zich verder tot een handelsnederzetting rond de hoger gelegen Grote Markt en was vooral toegespitst op de wolnijverheid. In 1240 kreeg deze nederzetting een stadskeure en eigen bestuur. In 1264 werd het gebied van de abdij van Inde afgekocht. Aan het einde van de 13de eeuw verkocht de abdij ook haar overige bezittingen aan de graaf van Vlaanderen, die toen ook de stad zelf, dan genaamd *stad en heerlijkheid Ronse*, verwierf. De stad kende een grote bloei in de 15de en eerste helft van de 16de eeuw. Aan het einde van de 16de eeuw kende ze echter een zware economische crisis, ten gevolge van verschillende stadsbranden, de godsdiensttroebelen en plunderingen, die tot het einde van de 18de eeuw zou duren. Na de annexatie bij Frankrijk in 1795 werd Ronse één gemeente en kwam de textielnijverheid op. De bloei van deze textielnijverheid startte in de 19de eeuw, maar kende haar hoogtepunt in het begin van de 20ste eeuw, waarbij Ronse de tweede textielstad van Oost-Vlaanderen werd (Agentschap Onroerend Erfgoed 2016b).

De Molekensstraat dankt haar naam wellicht aan de Kleine Molen, ook wel Molen Bockstal, die hier in de 19de eeuw aanwezig was. De molen stond op de Vermeerschberg op het kruispunt tussen de Molekensstraat, toen nog Woekerstraet, en de Blokstraat. Deze houten staakmolen was een korenwindmolen die werd gebouwd in 1856 en reeds in 1887 werd gesloopt. Waarschijnlijk kan de korte levensduur van het bouwwerk de reden zijn dat het op geen van de 19de eeuwse kaarten aangeduid stond (www.molenechos.org). De kapel die zich net ten noorden van het plangebied bevindt en aangeduid staat op de 19de-eeuwse kaarten was de voorloper van de Kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Wittentak die momenteel verder naar het noorden langs de Kapellestraat ligt. Het was een veelhoekige kapel die opgericht werd in 1637-1639 naar aanleiding van de pestepidemie

van 1635-1636 (Agentschap Onroerend Erfgoed 2016c). De oorspronkelijke kapel werd in 1892 afgebroken. De naam van de kapel en het toponiem Wittentak zouden verwijzen naar een eik die op deze plek — het kruispunt tussen de Molekensstraat en de Kapellestraat — stond. Deze eik zou een witte tak gehad hebben die een Mariabeeldje overschaduwde. In het midden van de 20ste eeuw werd bij de restauratie een inscriptie van het jaartal 1439 in Romeinse cijfers op het beeld aangetroffen. Mogelijk gaat de verering van de Onze-Lieve-Vrouw van Wittentak dus al terug tot de 15de eeuw (www.ontdekronse.be).

Waar op de kaart van Ferraris de *Hootonck Molen* of de Hotondmolen staat aangeduid stond al sinds 1684 een staakmolen. IN 1729 was deze molen in het bezit van de Prins van Nassau en Siegen, Baron te Ronse. De staakmolen werd rond 1780 door een stenen grondzeiler vervangen en ingericht als een graan- en oliemolen. De molen werd in het midden van de 19de eeuw meermaals hersteld. Na een blikseminslag in 1910 werd de molen geheel heropgebouwd. In 1945 werd de molen onttakeld en werd hij omgevormd tot een uitkijktoren die nog steeds bestaat (www.molenechos.org). De naam van de Hotondberg zou afgeleid kunnen zijn van *haut* en *tombe*, wat zoveel betekent als hoog gelegen begraafplaats (www.wikipedia.org).

Ook de Clipet molen staat op de Ferrariskaart aangeduid. Deze molen is ook gekend onder de namen Clappermolen, Clapetmolen, Molen te Clappette of Molen te Clypen. Het was een watermolen op de Quaebeek, en de naam is al gekend in 1442. De molen staat niet meer aangeduid op de latere historische kaarten, wat er op wijst dat de activiteiten tegen het midden van de 19de eeuw reeds waren stopgezet (www.molenechos.org).

Uit de studie van de toponiemen en de literatuur blijkt dat occupatie in de omgeving van het plangebied mogelijk is in de prehistorie, maar verschillende elementen wijzen eveneens op de mogelijkheid van middeleeuws gebruik van het gebied vanaf de vroege tot de late middeleeuwen.

2.3.2.4. Orthofoto's en luchtfoto's

Op de luchtfoto's van de voorbije 45 jaar kan nagegaan worden of op en rond het plangebied gedurende die periode grote wijzingen plaats hadden. De oudste luchtfoto dateert van 1971. Hoewel de lage resolutie van de foto weinig duidelijkheid verschaft is het toch duidelijk dat binnen het plangebied reeds alle huidige gebouwen aanwezig zijn. Ook de hagen en graad van beplanting door bomen lijkt al overeen te stemmen met de huidige situatie. Rondom het plangebied zijn bijna alle huidige gebouwen zichtbaar. Enkel het perceel ten noordoosten van de projectzone is in de die periode nog niet bebouwd. De daaropvolgende luchtfoto werd genomen in 1990. Binnen het plangebied blijft de situatie ongewijzigd, wel is nu duidelijker te zien dat de zone tussen de verschillende gebouwen in verhard is, en dat voor minstens 1200m^2. De opmetingen van de bestaande toestand van het terrein tonen dat het om verharding met steenslag gaat. Het perceel ten noordoosten van het projectgebied is nu ook bebouwd zoals dat vandaag het geval is. Bij de studie van al de daaropvolgende orthofoto's is duidelijk dat op en rond het plangebied geen grote veranderingen meer gebeurden tot heden.

Hieruit kan besloten worden dat het terrein ergens tussen het einde van de 19de eeuw en 1971 werd bebouwd met een woning en verschillende loodsen en magazijnen. Tussen deze constructies in werd een zone van minstens 1200m^2 verhard met steenslag. Deze bouwwerken en verhardingen kunnen een negatieve impact gehad hebben op het plaatselijk aanwezige bodemarchief. Daarnaast is ook sprake van een mogelijk destructieve impact op het archeologisch erfgoed door de aanplanting en groei van de op het terrein aanwezige beplanting, die langs de randen uit hagen en bomen en vooral in de zuidelijke helft van het terrein uit grote bomen bestaat.

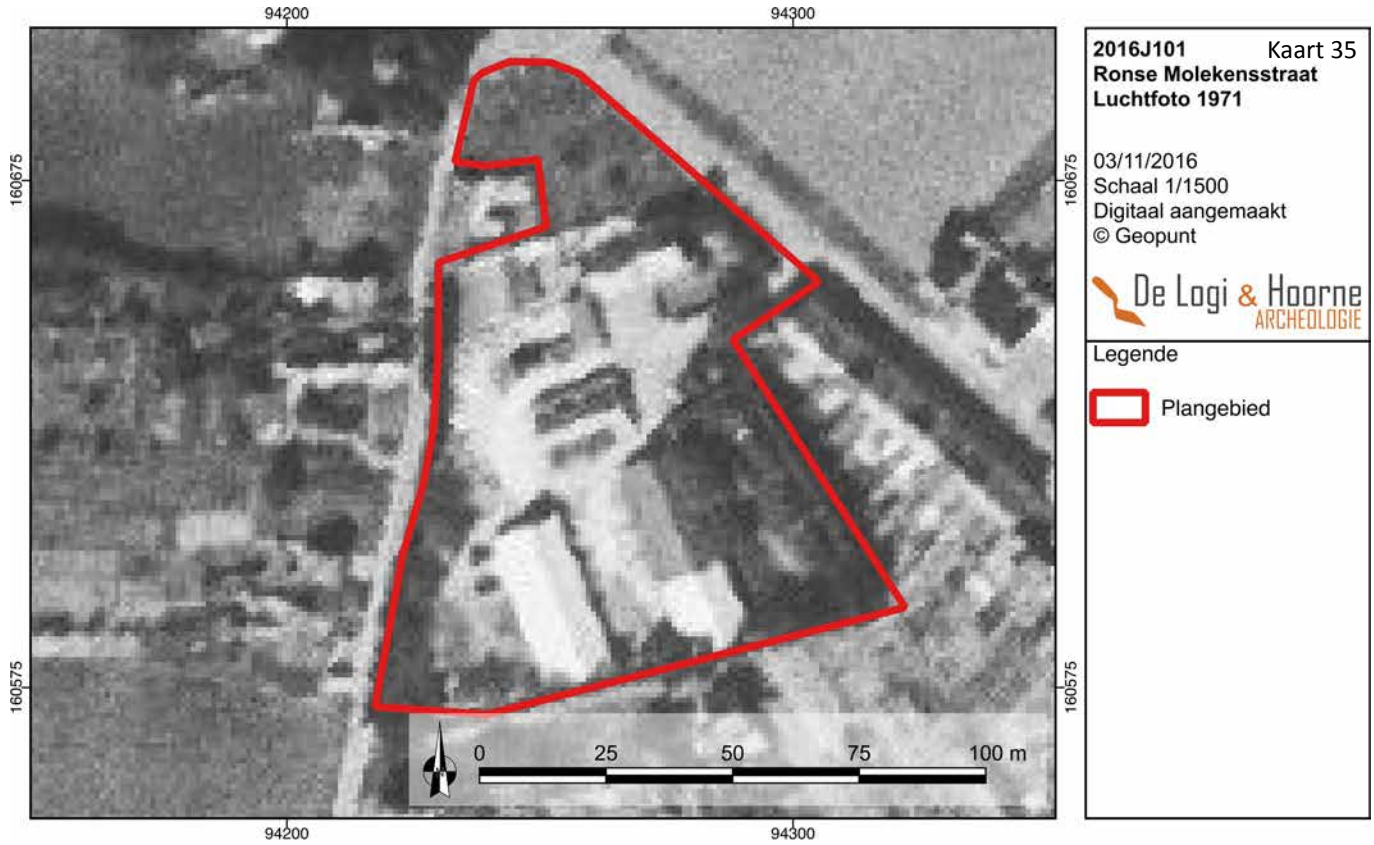
2.3.3. Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

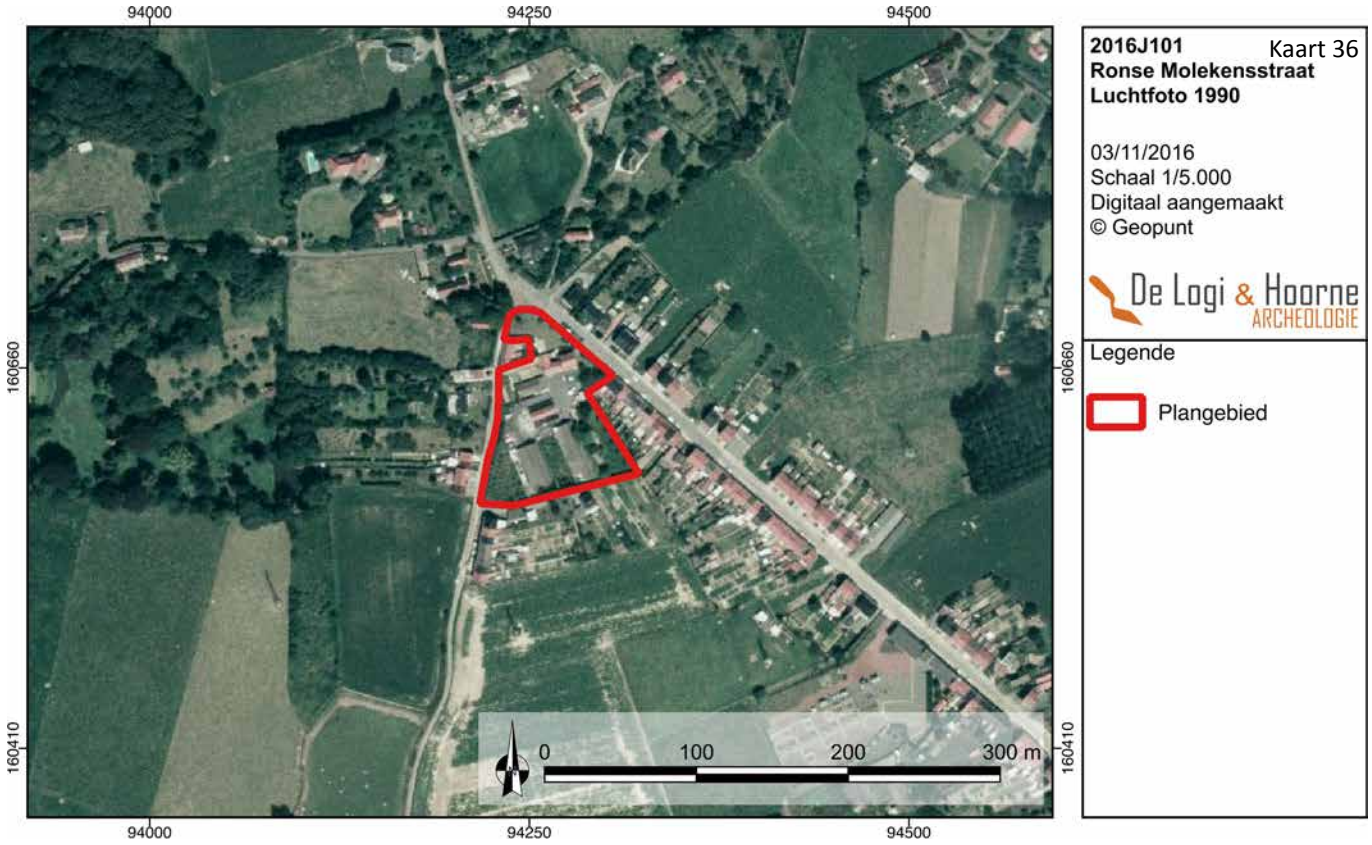
Het grootste deel van het plangebied lijkt op basis van het geraadpleegde kaartmateriaal, de foto's en de literatuur tussen het midden van de 18de eeuw en de tweede helft van de 19de eeuw niet bebouwd geweest te zijn. Enkel in het uiterste noorden van het plangebied is vanaf de Atlas der Buurtwegen (1840) een gebouw aanwezig. Op basis van de historische kaarten is duidelijk dat het plangebied zich in een landelijke omgeving bevindt waar in het verleden geen sprake was van een dense bebouwing. De huidige woning met bijgebouwen en eerder drukke beplanting in het zuidelijk deel van het terrein is reeds aanwezig op de oudste luchtfoto van 1971. Wanneer deze constructies werden opgetrokken is niet duidelijk. Op het plangebied zelf

Figuur 34: Het plangebied weergegeven op een luchtfoto van 1971 (© Geopunt)

Figuur 35: Het plangebied weergegeven op een luchtfoto van 1971 (© Geopunt)

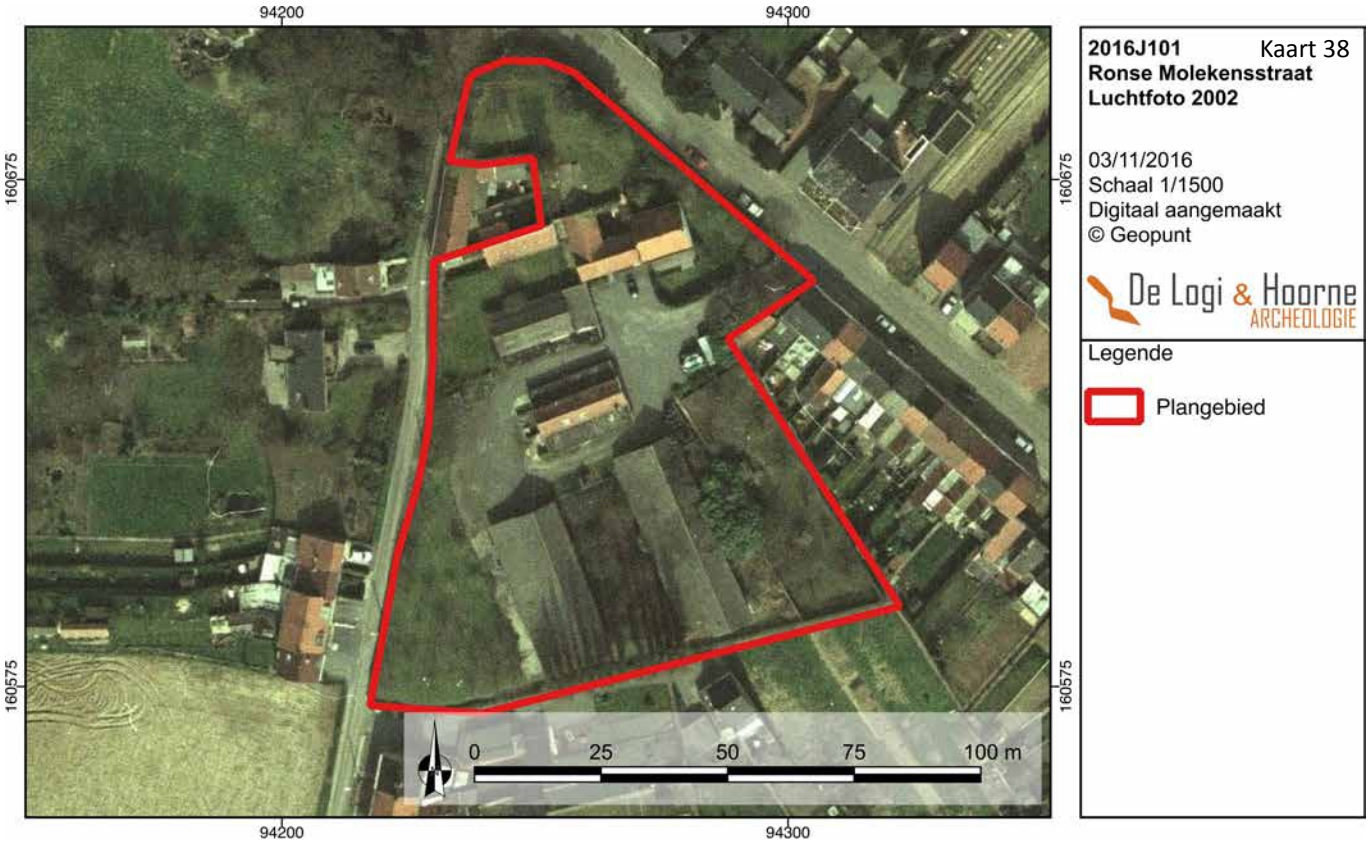

Figuur 36: Het plangebied weergegeven op een luchtfoto van 1990 (© Geopunt)

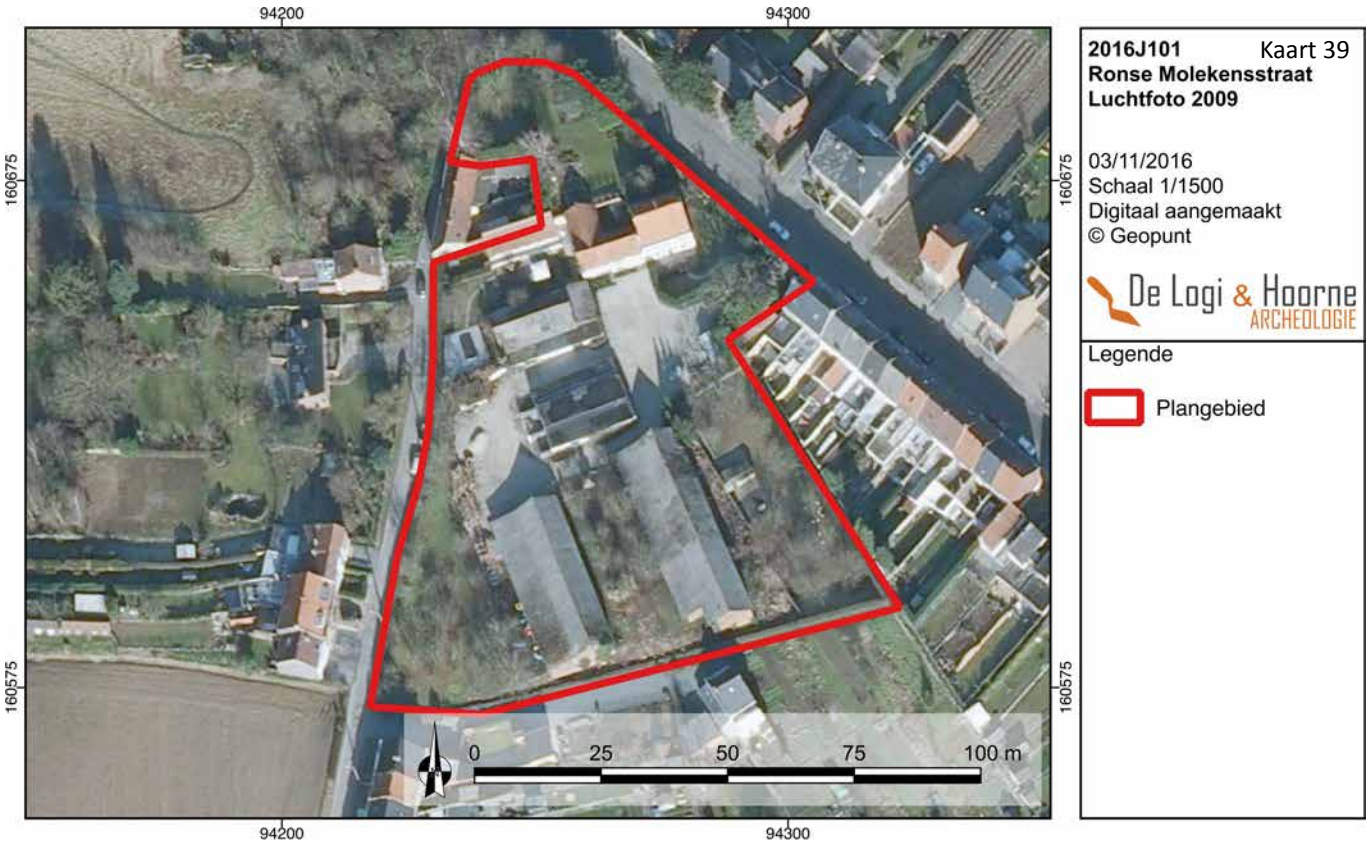
Figuur 37: Het plangebied weergegeven op een luchtfoto van 1990 (© Geopunt)

Figuur 38: Het plangebied weergegeven op een luchtfoto van 2002 (© Geopunt)

Figuur 39: Het plangebied weergegeven op een luchtfoto van 2009 (© Geopunt)

werden nog geen archeologische vaststellingen gedaan. Nabij het plangebied zou mogelijk al in de 15de eeuw een kapel aanwezig geweest zijn. Oudere archeologische vindplaatsen in de omgeving wijzen op mogelijke occupatie vanaf de steentijden tot en met de late middeleeuwen.

De tertiaire substraten zijn ter hoogte van het projectgebied afgedekt met een eolisch zandlemig pakket van ongeveer 5m dik. Dit pakket werd tussen 55.000 en 13.000 jaar geleden afgezet. Op basis van de beschikbare gegevens kunnen geen archeologische periodes binnen het plangebied worden uitgesloten. De gunstige ligging van het plangebied op de flank van de Hotond- of Hoogberg kan in het verleden een zekere aantrekkingskracht op de mens gehad hebben. In de wijde omgeving van het plangebied bleek vroeger al dat op de hoogtes van de Vlaamse Ardennen archeologische sites uit verschillende perioden en van verschillende aard voorkomen. In dit opzicht is sprake van een matig tot vrij hoog archeologisch potentieel van het plangebied.

2.3.4. Interpretatie aan- of afwezigheid archeologische sporen

Tot op heden werd binnen het plangebied nog geen melding gemaakt van enige archeologische vondst. Met uitzondering van het uiterste noorden van het plangebied, waar in het midden van de 19de eeuw een gebouw stond, lijkt het grootste deel van het terrein tot de bouw van de huidige woning met bijgebouwen onbebouwd sinds de tweede helft van de 18de eeuw. Dit wijst enerzijds op een potentieel goede bewaring van eventuele archeologische sites op het plangebied. Anderzijds zou het 19de-eeuws gebouw in het noorden van het terrein — hoewel hiervoor geen aanwijzingen op de Ferrariskaart waren — misschien een oudere voorloper kunnen gehad hebben. De huidige bebouwing en de vele bomen in het zuiden van het plangebied zijn reeds van voor 1971 op het terrein aanwezig. Ze zullen zeker een impact gehad hebben op eventueel in de bodem aanwezige archeologische sporen. De diepgang van deze impact is op basis van de bureaustudie niet in te schatten. Bij archeologisch onderzoek op andere sites bleek al dat onder loodsen, magazijnen en ondiepe verhardingen nog een goede bewaring van het bodemarchief kan bestaan. Met andere woorden kan de potentiële aanwezigheid van restanten uit het verre verleden niet met zekerheid uitgesloten worden. Om hierover een waardevol assessment te kunnen maken moeten extra onderzoeksfases op het projectgebied uitgevoerd worden.

Figuur 40: Het plangebied weergegeven op een luchtfoto van 2015 (© Geopunt)

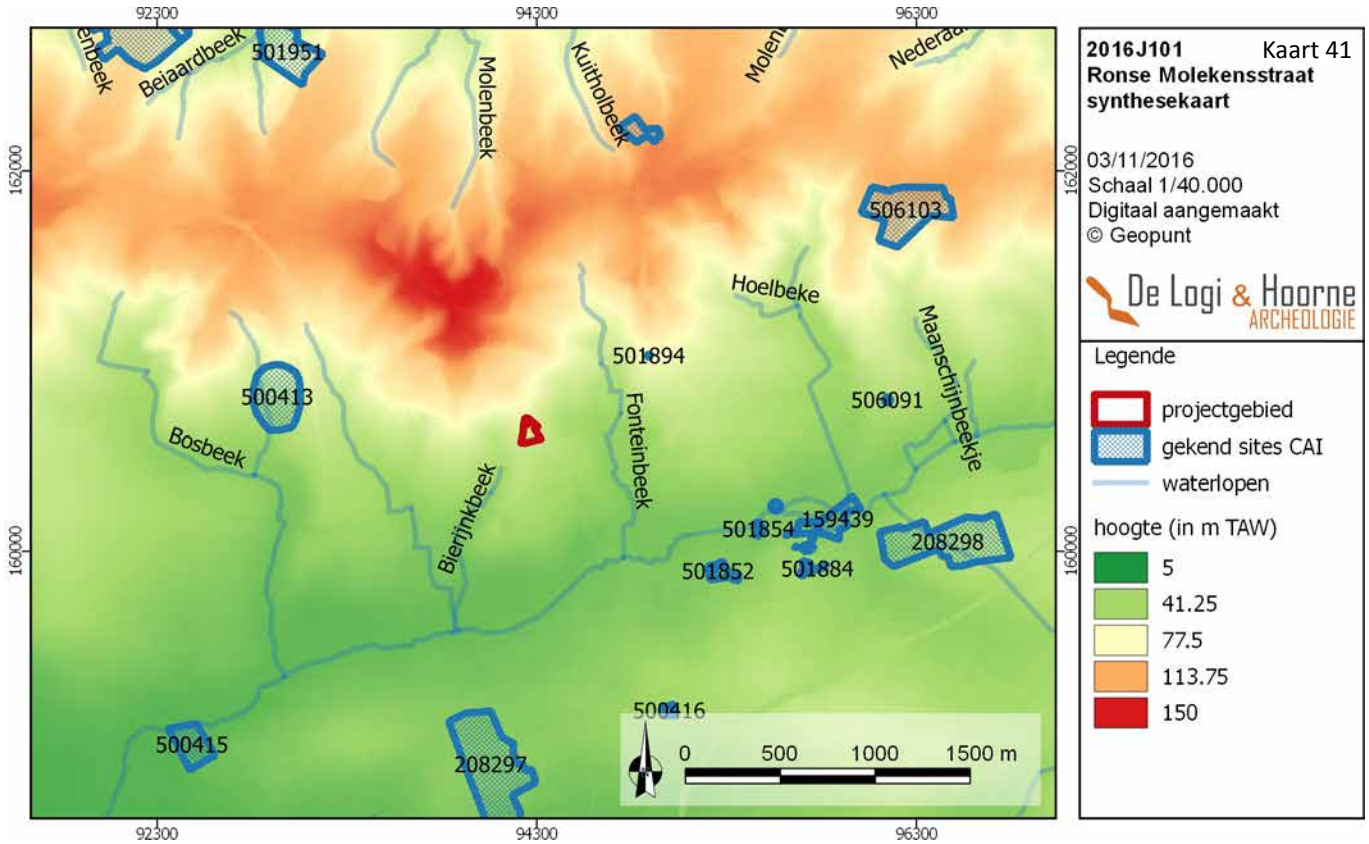
2.3.5. Synthese

De initiatiefnemer wenst een terrein van 7840m² groot op de hoek van de Molekensstraat en de Kapellestraat in Ronse te verkavelen. Gezien het projectgebied zich niet in een gebied bevindt waar geen archeologisch erfgoed te verwachten is, noch in een beschermde archeologische site of vastgestelde archeologische zone, én de totale oppervlakte van het projectgebied hoger is dan 3000m², dient bij de vergunningsaanvraag een bekrachtigde archeologienota gevoegd te worden. Deze archeologienota is het resultaat van een volledig afgerond archeologisch vooronderzoek. De eerste fase binnen dit traject is een bureauonderzoek.

De aanleg van de woonverkaveling is gepland op percelen 117l en 117m van afdeling 1 sectie A van Ronse. Binnen het plangebied van 7840m² worden vijftien, mogelijk zeventien, woningen en garages/bergingen, een ontsluitingsweg, en een volume van garageboxen gerealiseerd. Om deze verkaveling te kunnen ontwikkelen zullen de aanwezige gebouwen en een deel van de beplanting voorafgaand aan de bouwwerken eerst moeten verwijderd worden. Gezien de geplande bouwwerken op dit terrein kan besloten worden dat de totale oppervlakte van het plangebied impact zal ondervinden van de ontwikkeling. Zowel de sloop van de bestaande gebouwen en het rooien van de aanwezige beplanting, als de graafwerken voor de aanleg van funderingen, riolering, nutsleidingen, het verwachte werfverkeer, en mogelijke toekomstige ingrepen in de individuele loten zullen het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed in de bodem beschadigen.

De toekomstige verkaveling ligt ongeveer 1,7km ten noordwesten van het centrum van de stad Ronse, in de Vlaamse Ardennen op de zuidwestelijke voet van de Hotondberg. Ongeveer 360m ten oosten van het plangebied loopt de Fonteinbeek van noord naar zuid. De Bierijnkbeek situeert zich circa 100m ten zuidzuidwesten van het projectgebied en stroomt af in zuidzuidwestelijke richting om net zoals de Fonteinbeek in de Molenbeek te vloeien. Het projectgebied is gelegen is op de zuidelijke cuestahellling van de Hotondberg of Hoogberg, met 145m TAW de hoogste top in de Vlaamse Ardennen. De tertiaire substraten worden ter hoogte van het projectgebied afgedekt met een eolisch zandlemig pakket van ongeveer 5m dik. Dit pakket werd tussen 55.000 en 13.000 jaar geleden afgezet.

Figuur 41: Synthesekaart met het plangebied, de gekende archeologische vindplaatsen en de waterlopen in de omgeving geprojecteerd op het digitaal hoogtemodel (© Geopunt)

Het projectgebied zelf bevindt zich tussen 55,11m TAW in de zuidoostelijke hoek en 66,08m TAW in de noordoostelijke hoek. Waarbij het terrein van noord naar zuid afloopt met een gemiddeld percentage van 8,46%. Het verloop van deze helling is wellicht antropogeen beïnvloed. Op de hoogteprofielen is een getrapte doorsnede zichtbaar. Op basis van de landschappelijke positie, de redelijk steile hellingsgraad en het erosiegevoelig zandlemig substraat mag een hoge erosiegevoeligheid verwacht worden van het projectgebied. Hetgeen voor de percelen in de omgeving bevestigd wordt op de bodemerosiekaart. Hierbij moet vooral rekening gehouden worden met erosie van het oppervlak, eventueel colluvium is mogelijk maar de grotere significante pakketten zullen zich eerder onderaan de hellingen ophopen. Archeologisch betekent dit dat het originele oppervlak mogelijk reeds aan erosie onderhevig is geweest. Theoretisch is het echter ook mogelijk dat het oorspronkelijk oppervlak volledig of gedeeltelijk werd afgedekt maar deze kans wordt beduidend kleiner geschat dan de kans op erosie. Op basis van een bureauonderzoek is het echter niet mogelijk om een beter inzicht te verwerven in de potentiele erosiegraad van het projectgebied of in de aard en de dikte van het potentieel colluvium. Op de bodemkaart staat het projectgebied gekarteerd als bebouwde zone (OB). Afgaande op de bodemtypes in de omgeving kan een matig droge tot droge zandleembodem textuur B horizont (Lba, Lca) verwacht worden. Deze bodemtypes zijn typisch voor zandleembodems onder oud akkerland.

Binnen de grenzen van het projectgebied zelf werden tot op heden geen archeologische vaststellingen gedaan. In de nabije omgeving werden in het verleden wel enkele archeologische sites aangetroffen en onderzocht. De gekende archeologische vindplaatsen in de omgeving van het plangebied bevinden zich in hoofdzaak binnen de stadskern van Ronse. De vindplaatsen buiten het stedelijk gebied bevinden zich, met uitzondering van één waar een vondstconcentratie uit de Romeinse en middeleeuwse periode werden gevonden, steeds op meer dan 1km afstand. Dit betekent niet noodzakelijk dat in de direct omgeving van het projectgebied geen archeologische sites aanwezig kunnen zijn, maar wel dat ze tot op heden nog niet werden aangetroffen omdat er nog geen onderzoek naar gebeurde. Gezien de rurale ligging van het plangebied moet het archeologisch potentieel van het terrein wellicht eerder afgewogen worden ten opzichte van de landelijke vindplaatsen in de omgeving dan ten opzichte van de sites in Ronse zelf. Dan geven de sites van Pont West waar vondsten uit de steentijden en sporen van de metaaltijden tot de late middeleeuwen werden opgegraven, het Langeveld waar een gepolijste vuurstenen bijl en De Klomp waar al verschillende artefacten en werktuigen die vermoedelijk uit het laat neolithicum of de vroege bronstijd stammen waarschijnlijk een betere indicatie van de te verwachten archeologische periodes op dit plangebied.

Op basis van de historische kaarten blijkt het projectgebied, met uitzondering van het uiterst noordelijk deel, niet bebouwd geweest te zijn tussen de tweede helft van de 18de en de tweede helft van de 19de eeuw. Het grootste deel van het gebied zelf was in gebruik als landbouwgrond, en de omgeving was eerder verspreid bebouwd. Deze gegevens impliceren dat het terrein zich in een gebied bevindt waar geen dense historische bebouwing aanwezig was en bijgevolg geen complexe verticale stratigrafie moet verwacht worden. Bovendien wijzen deze resultaten op een potentiëel goede bewaring van het bodemarchief in het plangebied. Uit de studie van de toponiemen en de literatuur blijkt dat occupatie in de omgeving van het plangebied mogelijk is in de prehistorie, maar verschillende elementen wijzen eveneens op de mogelijkheid van middeleeuws gebruik van het gebied vanaf de vroege tot de late middeleeuwen.

De geraadpleegde orthofoto's van de voorbije 45 jaar tonen aan dat het terrein ergens tussen het einde van de 19de eeuw en 1971 werd bebouwd met een woning en verschillende loodsen en magazijnen. Tussen deze constructies in werd een zone van minstens 1200m^2 verhard met steenslag. Deze bouwwerken en verhardingen kunnen een negatieve impact gehad hebben op het plaatselijk aanwezige bodemarchief. Daarnaast is ook sprake van een mogelijk destructieve impact op het archeologisch erfgoed door de aanplanting en groei van de op het terrein aanwezige beplanting, die langs de randen uit hagen en bomen en vooral in de zuidelijke helft van het terrein uit grote bomen bestaat. De gemaakte hoogteprofielen en ook de doorsnedes in het verkavelingsontwerp tonen aan dat het reliëf van het terrein — waarschijnlijk voorafgaand aan de bouw van de huidige gebouwen — werd gewijzigd naar een meer getrapt verloop. De impact van deze reliëfwijzigingen en de bouw van de verschillende gebouwen en van de aanwezige beplanting kan echter op basis van deze bureaustudie niet voldoende ingeschat worden, en in

het verleden bleek al dat archeologische vindplaatsen onder magazijnen, loodsen en ondiepe verhardingen goed kunnen bewaard zijn. Op basis van al deze gegevens is sprake van een matig tot vrij hoog archeologisch potentieel van het plangebied. Op basis van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen als volgt beantwoord worden:

- *Wat is op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied?*
Op basis van de bronnen is het archeologisch potentieel van het plangebied matig tot vrij hoog. Dit heeft vooral te maken met de ligging op een zuidelijke uitloper van de Hotondberg. In de omgeving bleken de hoger gelegen plaatsen in het landschap al vaker aantrekkelijke locaties voor de mens in het verleden. Zo zijn er vindplaatsen gaande van de steentijden tot de late middeleeuwen aanwezig in de nabije regio.

- *Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?*
Binnen het plangebied zijn nog geen archeologische vaststellingen gebeurd. Er zijn met andere woorden geen directe aanwijzingen voor de aanwezigheid van een archeologische site op het terrein, maar er zijn ook geen sluitende bewijzen voor de afwezigheid van archeologische vindplaatsen op het plangebied.

- *Zo neen, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden?*
De afwezigheid van indicaties kan toegeschreven worden aan het feit dat op en onmiddellijk naast het plangebied nog geen archeologische onderzoeken plaats hadden. De afwezigheid van indicaties wijst dus niet noodzakelijk op de afwezigheid van archeologische vindplaatsen binnen het plangebied. De bebouwing van het plangebied dateert van voor 1971. Zeker sindsdien konden geen archeologische vaststellingen gebeuren onder de aanwezige gebouwen en verhardingen.

- *Zo ja, kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?*
Er zijn geen directe indicaties voor de aanwezigheid van archeologische sites op het plangebied. Aanwijzingen uit de regio tonen aan dat vindplaatsen van verschillende aard en datering mogelijk zijn. Gaande van de steentijden tot de late middeleeuwen, en zowel funeraire, als artisanale en nederzettingssites zijn mogelijk. Over de bewaring van eventueel aanwezige sites is evenmin zekerheid. De menselijke ingrepen op het terrein — reliëfwijzigingen, optrekken van verschillende gebouwen en de aanplanting — hebben zeker een negatieve impact gehad op het bodemarchief. Op basis van de bureaustudie kan echter niet bepaald worden of de impact diepgaand is en de eventueel aanwezige vindplaatsen heeft vernield of zwaar beschadigd. Hiervoor is niet enkel de diepte van de vroegere ingrepen van belang, maar ook de diepte van het archeologisch niveau. Beide factoren zijn ongekend. Om dit alles correct te kunnen bepalen is veldwerk in het plangebied nodig.

- *Wat is de landschapshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?*
Het projectgebied is gelegen is op de zuidelijke cuestahellling van de Hoogberg, met 145m TAW de hoogste top in de Vlaamse Ardennen. De tertiaire substraten worden ter hoogte van het projectgebied afgedekt met een eolisch zandlemig pakket van ongeveer 5m dik. Dit pakket werd tussen 55.000 en 13.000 jaar geleden afgezet. Bijgevolg kunnen op grond van de geologische gegevens geen archeologische periodes bij voorbaat worden uitgesloten. Op basis van de landschappelijke positie, de redelijk steile hellingsgraad en het erosiegevoelig zandlemig substraat mag echter een hoge erosiegevoeligheid verwacht worden van het projectgebied. Hetgeen voor de percelen in de omgeving bevestigd wordt op de bodemerosiekaart. Hierbij moet vooral rekening gehouden worden met erosie van het oppervlak, eventueel colluvium is mogelijk maar de grotere significante pakketten zullen zich eerder onderaan de hellingen ophopen. Archeologisch betekent dit dat het originele oppervlak mogelijk reeds aan erosie onderhevig is geweest. Theoretisch is het echter ook mogelijk dat het oorspronkelijk oppervlak volledig of gedeeltelijk werd afgedekt maar deze kans wordt beduidend kleiner geschat dan de kans op erosie. Op basis van een bureauonderzoek is het echter niet mogelijk om een beter inzicht te verwerven in de potentiele erosiegraad van het projectgebied of in de aard en de dikte van het potentieel colluvium.

- Welke evolutie kende het landgebruik en welke invloed heeft dit gebruik op het archeologisch potentieel van het terrein?
Op basis van de historische kaarten blijkt het projectgebied, met uitzondering van het uiterst noordelijk deel, niet bebouwd geweest te zijn tussen de tweede helft van de 18de en de tweede helft van de 19de eeuw. Het grootste deel van het gebied zelf was in gebruik als landbouwgrond, en de omgeving was eerder verspreid bebouwd. Deze gegevens impliceren dat het terrein zich in een gebied bevindt waar geen dense historische bebouwing aanwezig was en bijgevolg geen complexe verticale stratigrafie moet verwacht worden. Bovendien wijzen deze resultaten op een potentiëel goede bewaring van het bodemarchief in het plangebied. De geraadpleegde orthofoto's van de voorbije 45 jaar tonen aan dat het terrein ergens tussen het einde van de 19de eeuw en 1971 werd bebouwd met een woning en verschillende loodsen en magazijnen. Tussen deze constructies in werd een zone van minstens 1200m² verhard met steenslag. Deze bouwwerken en verhardingen kunnen een negatieve impact gehad hebben op het plaatselijk aanwezige bodemarchief. Daarnaast is ook sprake van een mogelijk destructieve impact op het archeologisch erfgoed door de aanplanting en groei van de op het terrein aanwezige beplanting, die langs de randen uit hagen en bomen en vooral in de zuidelijke helft van het terrein uit grote bomen bestaat. Uit de profielen van het plangebied blijkt ook dat het reliëf door de mens in beïnvloed. Op basis van de bureaustudie kan echter niet bepaald worden of de impact van al deze ingrepen diepgaand is en de eventueel aanwezige vindplaatsen heeft vernield of zwaar beschadigd. Hiervoor is niet enkel de diepte van de vroegere ingrepen van belang, maar ook de diepte van het archeologisch niveau. Beide factoren zijn ongekend. Om dit alles correct te kunnen bepalen is veldwerk in het plangebied nodig.

- Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?
De aanleg van de woonverkaveling is gepland op percelen 117l en 117m van afdeling 1 sectie A van Ronse. Binnen het plangebied van 7840m² worden vijftien, mogelijk zeventien, woningen en garages/bergingen, een ontsluitingsweg, en een volume van garageboxen gerealiseerd. Om deze verkaveling te kunnen ontwikkelen zullen de aanwezige gebouwen en een deel van de beplanting voorafgaand aan de bouwwerken eerst moeten verwijderd worden. Gezien de geplande bouwwerken op dit terrein kan besloten worden dat de totale oppervlakte van het plangebied impact zal ondervinden van de ontwikkeling. Zowel de sloop van de bestaande gebouwen en het rooien van de aanwezige beplanting, als de graafwerken voor de aanleg van funderingen, riolering, nutsleidingen, het verwachte werfverkeer, en mogelijke toekomstige ingrepen in de individuele loten zullen het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed in de bodem beschadigen.

- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site op lokaal, regionaal en op Vlaams niveau?
Gezien de ligging van het plangebied en de gekende archeologische vindplaatsen in de omgeving kunnen eventueel aanwezige archeologische sites kenniswinst opleveren op lokaal vlak, maar ook op (supra)regionaal niveau. Dit kan echter pas bepaald worden na verdere fases van onderzoek.

- Wat is de aard en waardering van het kennispotentieel?
Het kennispotentieel van het plangebied kan pas goed bepaald worden na verdere fases van onderzoek. Gezien de ligging op een uitloper van de Hotondberg in het archeologisch interessante gebied van de Vlaamse Ardennen en de grootte van het plangebied heeft de projectzone wel een vrij groot potentieel op kenniswinst. De mogelijke impact van de recente menselijke ingrepen op het terrein kunnen dit potentieel vernield hebben, maar daar bestaat op basis van enkel deze bureaustudie geen zekerheid over.

2.3.6. Afweging noodzaak en motivering verder onderzoek
Uit de resultaten van het uitgevoerde bureauonderzoek en de antwoorden op bovenstaande onderzoeksvragen blijkt dat er te weinig informatie beschikbaar is om uit te maken enerzijds of op het plangebied al dan niet archeologische sites aanwezig zijn en anderzijds of de recente menselijke ingrepen op het plangebied het bodemarchief zwaar hebben beschadigd. Er is bijgevolg aanvullende informatie nodig, waarvoor bijkomende fases van archeologisch vooronderzoek noodzakelijk zijn.

Voor het doel van dit vooronderzoek — het zo goed mogelijk inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied — kunnen verschillende methodes van verder archeologisch vooronderzoek overwogen worden. Een veldkartering is voor dit plangebied geen geschikte methode van verder onderzoek aangezien het terrein bestaat uit tuinzone en bebouwing. Deze methode kan slechts goede resultaten geven op versgeploegde akkerterreinen. Bovendien kan met veldkartering geen goede inschatting bekomen worden over de bewaringsgraad en spreiding van een eventuele archeologische vindplaats. Een geofysisch onderzoek is vooral nuttig op grootschalige projectgebieden, maar biedt ook onvoldoende informatie over de bewaringsgraad, datering, en aard van een eventueel aanwezige vindplaats. De trefkans voor kleine sporen is kleiner dan met proefsleuvenonderzoek. Indien met veldkartering en/of geofysisch onderzoek aanwijzingen voor een archeologische vindplaats op het plangebied zouden gevonden worden, is nadien toch nog een proefsleuvenonderzoek nodig om waardevolle uitspraken te kunnen doen over de bewaringsgraad, datering, en aard van de site(s). Verkennend landschappelijk of archeologisch boren is nuttig om vast te stellen of de bodem op het terrein geschikt is voor de bewaring van steentijdsites. Gezien de beperkte onbebouwde oppervlakte van het projectgebied is dergelijke methode van vooronderzoek weinig interessant. Indien dergelijk onderzoek zou uitgevoerd worden na de sloop- en rooiwerken op het plangebied is het mogelijk dat de zones van huidige bebouwing moeilijk te boren zijn in het geval hier veel puin in de bodem zou achter blijven. Bovendien kunnen de aanwezige bodemhorizonten en hun bewaringsgraad ook tijdens een proefsleuvenonderzoek — dat sowieso moet uitgevoerd worden om eventuele grondsporen op te sporen — bestudeerd worden. Aangezien er geen directe indicaties zijn voor bewaarde steentijdsites of voor steentijd interessante bodems op het terrein, en de gronden in de onmiddellijke omgeving van het plangebied een hoog risico op erosie vertonen, lijkt het niet noodzakelijk om eerst in te zetten op landschappelijke of archeologische boringen. Bovendien heeft een voorafgaand verkennend archeologisch booronderzoek een verstorende impact op de bodem en eventueel daarin aanwezige sporen. Om diezelfde redenen is een vooronderzoek door middel van proefputten in functie van steentijd artefactensites niet aangewezen.

De strategie waarbij eerst een proefsleuvenonderzoek met aandacht voor de bewaarde bodemopbouw en eventuele aanwezigheid van lithisch materiaal wordt uitgevoerd, indien nodig aangevuld met waarderende archeologische boringen, is de meest efficiënte zowel op wetenschappelijk als economisch vlak.

Om het projectgebied verder te evalueren wordt dus vooronderzoek met ingreep in de bodem onder de vorm van een proefsleuvenonderzoek voorgesteld. Indien tijdens dit proefsleuvenonderzoek indicaties voor de aanwezigheid van een steentijd artefactensite aan het licht zouden komen, is voorzien op de desbetreffende zones van het projectgebied bijkomend waarderende archeologische boringen uit te voeren. Deze strategie is wetenschappelijk en economisch gezien de meest efficiënte methode om de vragen die na het bureauonderzoek resteren te kunnen beantwoorden. De aanleg van gelijkmatig verspreide lange, parallelle sleuven en aanvullende kijkvensters die resulteren in het effectief vrijleggen van minstens 12,5% van de totale oppervlakte van het projectgebied geven een hoge trefkans op archeologische sporen. Proefsleuvenonderzoek levert meteen informatie op omtrent verspreiding, bewaring, datering en aard van eventuele archeologische restanten. Met deze methode is er meteen een goed zicht op de lokale bewaring en opbouw van de bodem, en kan nagegaan worden of er alsnog bijkomend steentijdonderzoek nodig zou zijn. De potentiële kenniswinst is met deze methode van archeologisch vooronderzoek het grootst. Dit onderzoek kan echter pas aanvatten na het door de opdrachtgever vrijmaken van het terrein. De bestaande bebouwing en de aanwezige beplanting kan echter pas van het terrein verwijderd worden na het bekomen van de verkavelingsvergunning waarvoor deze archeologienota wordt opgemaakt. Het projectgebied zal dus tot na de eventuele verlening van de verkavelingsvergunning en de daaropvolgende sloop- en rooiwerken niet volledig — en onvoldoende — toegankelijk zijn voor het terreinwerk.

Hierdoor is het praktisch onmogelijk het voorgestelde terreinwerk met ingreep in de bodem uit te voeren voorafgaand aan de aanvraag van de verkavelingsvergunning. Bovendien is het voor de initiatiefnemer economisch niet interessant de kosten van terreinwerk te dragen in het kader van een ontwikkeling waarvan men niet zeker is dat die zal vergund — en daadwerkelijk zal gerealiseerd — worden. Indien de ontwikkeling uiteindelijk niet zou vergund en uitgevoerd worden, is er geen sprake meer van een bedreiging van het eventueel archeologisch erfgoed

in de bodem. Het is voor het bodemarchief daarenboven beter zo lang mogelijk ongestoord te blijven. Terreinwerk met ingreep in de bodem heeft immers ook een enigszins verstorende impact op het bodemarchief. Er wordt bijgevolg terreinwerk in uitgesteld traject geadviseerd. Concreet betekent dit dat het veldwerk zal uitgevoerd worden nadat de initiatiefnemer de gronden heeft vrijgemaakt van de te slopen bebouwing en de te rooien beplanting. Om geen bijkomende schade te veroorzaken aan het eventueel in de bodem aanwezige erfgoed zullen aan deze sloop- en rooiwerken een aantal voorwaarden opgelegd worden in het programma van maatregelen.

2.3.7. Samenvatting onderzoek voor gespecialiseerd publiek

De initiatiefnemer wenst een terrein van 7840m^2 groot op de hoek van de Molekensstraat en de Kapellestraat in Ronse te verkavelen. Hiervoor dient hij een verkavelingsvergunning aan te vragen. Gezien het projectgebied zich niet in een gebied bevindt waar geen archeologisch erfgoed te verwachten is, noch in een beschermde archeologische site of vastgestelde archeologische zone, én de totale oppervlakte van het projectgebied hoger is dan 3000m^2, dient bij de vergunningsaanvraag een bekrachtigde archeologienota gevoegd te worden. Deze archeologienota is het resultaat van een volledig afgerond archeologisch vooronderzoek. De eerste fase binnen dit traject is een bureauonderzoek.

De aanleg van de woonverkaveling is gepland op percelen 117l en 117m van afdeling 1 sectie A van Ronse. Binnen het plangebied van 7840m^2 worden vijftien, mogelijk zeventien, woningen en garages/bergingen, een ontsluitingsweg, en een volume van garageboxen gerealiseerd. Om deze verkaveling te kunnen ontwikkelen zullen de aanwezige gebouwen en een deel van de beplanting voorafgaand aan de bouwwerken eerst moeten verwijderd worden. Gezien de geplande bouwwerken op dit terrein kan besloten worden dat de totale oppervlakte van het plangebied impact zal ondervinden van de ontwikkeling. Zowel de sloop van de bestaande gebouwen en het rooien van de aanwezige beplanting, als de graafwerken voor de aanleg van funderingen, riolering, nutsleidingen, het verwachte werfverkeer, en mogelijke toekomstige ingrepen in de individuele loten zullen het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed in de bodem beschadigen.

De toekomstige verkaveling ligt ongeveer 1,7km ten noordwesten van het centrum van de stad Ronse, in de Vlaamse Ardennen op de zuidwestelijke voet van de Hotond- of Hoogberg, met 145m TAW de hoogste top in de Vlaamse Ardennen. Ongeveer 360m ten oosten van het plangebied loopt de Fonteinbeek van noord naar zuid. De Bierijnkbeek situeert zich circa 100m ten zuidzuidwesten van het projectgebied en stroomt af in zuidzuidwestelijke richting om net zoals de Fonteinbeek in de Molenbeek te vloeien. De tertiaire substraten worden ter hoogte van het projectgebied afgedekt met een eolisch zandlemig pakket van ongeveer 5m dik. Dit pakket werd tussen 55.000 en 13.000 jaar geleden afgezet. Op de bodemkaart staat het projectgebied gekarteerd als bebouwde zone (OB). Afgaande op de bodemtypes in de omgeving kan een matig droge tot droge zandleembodem textuur B horizont (Lba, Lca) verwacht worden. Deze bodemtypes zijn typisch voor zandleembodems onder oud akkerland.

Het projectgebied zelf bevindt zich tussen 55,11m TAW in de zuidoostelijke hoek en 66,08m TAW in de noordoostelijke hoek. Waarbij het terrein van noord naar zuid afloopt met een gemiddeld percentage van 8,46%. Het verloop van deze helling is wellicht antropogeen beïnvloed. Op de hoogteprofielen is een getrapte doorsnede zichtbaar. Op basis van de landschappelijke positie, de redelijk steile hellingsgraad en het erosiegevoelig zandlemig substraat mag een hoge erosiegevoeligheid verwacht worden van het projectgebied. Hetgeen voor de percelen in de omgeving bevestigd wordt op de bodemerosiekaart. Hierbij moet vooral rekening gehouden worden met erosie van het oppervlak, eventueel colluvium is mogelijk maar de grotere significante pakketten zullen zich eerder onderaan de hellingen ophopen. Archeologisch betekent dit dat het originele oppervlak mogelijk reeds aan erosie onderhevig is geweest. Theoretisch is het echter ook mogelijk dat het oorspronkelijk oppervlak volledig of gedeeltelijk werd afgedekt maar deze kans wordt beduidend kleiner geschat dan de kans op erosie. Op basis van een bureauonderzoek is het niet mogelijk om een beter inzicht te verwerven in de potentiele erosiegraad van het projectgebied of in de aard en de dikte van het potentieel colluvium.

Binnen de grenzen van het projectgebied zelf werden tot op heden geen archeologische vaststellingen gedaan. In de nabije omgeving werden in het verleden wel enkele archeologische sites aangetroffen en onderzocht. De gekende archeologische vindplaatsen in de omgeving van het plangebied bevinden zich in hoofdzaak binnen de stadskern van Ronse. De vindplaatsen buiten het stedelijk gebied bevinden zich, met uitzondering van één waar een vondstconcentratie uit de Romeinse en middeleeuwse periode werden gevonden, steeds op meer dan 1km afstand. Dit betekent niet noodzakelijk dat in de direct omgeving van het projectgebied geen archeologische sites aanwezig kunnen zijn, maar wel dat ze tot op heden nog niet werden aangetroffen omdat er nog geen onderzoek naar gebeurde. Gezien de rurale ligging van het plangebied moet het archeologisch potentieel van het terrein wellicht eerder afgewogen worden ten opzichte van de landelijke vindplaatsen in de omgeving dan ten opzichte van de sites in Ronse zelf. Dan geven de sites van Pont West waar vondsten uit de steentijden en sporen van de metaaltijden tot de late middeleeuwen werden opgegraven, het Langeveld waar een gepolijste vuurstenen bijl en De Klomp waar al verschillende artefacten en werktuigen die vermoedelijk uit het laat neolithicum of de vroege bronstijd stammen waarschijnlijk een betere indicatie van de te verwachten archeologische periodes op dit plangebied.

Op basis van de historische kaarten blijkt het projectgebied, met uitzondering van het uiterst noordelijk deel, niet bebouwd geweest te zijn tussen de tweede helft van de 18de en de tweede helft van de 19de eeuw. Het grootste deel van het gebied zelf was in gebruik als landbouwgrond, en de omgeving was eerder verspreid bebouwd. Deze gegevens impliceren dat het terrein zich in een gebied bevindt waar geen dense historische bebouwing aanwezig was en bijgevolg geen complexe verticale stratigrafie moet verwacht worden. Bovendien wijzen deze resultaten op een potentiëel goede bewaring van het bodemarchief in het plangebied. Uit de studie van de toponiemen en de literatuur blijkt dat occupatie in de omgeving van het plangebied mogelijk is in de prehistorie, maar verschillende elementen wijzen eveneens op de mogelijkheid van middeleeuws gebruik van het gebied vanaf de vroege tot de late middeleeuwen. De archeologische voorkennis, de historische kaarten, de literaire bronnen en toponiemen suggereren een matig tot vrij hoog archeologisch potentieel voor het plangebied. Of deze inschatting van het archeologisch potentieel correct is, kan in dit geval niet op basis van een bureauonderzoek bepaald worden.

De geraadpleegde orthofoto's van de voorbije 45 jaar tonen aan dat het terrein ergens tussen het einde van de 19de eeuw en 1971 werd bebouwd met een woning en verschillende loodsen en magazijnen. Tussen deze constructies in werd een zone van minstens 1200m² verhard met steenslag. Deze bouwwerken en verhardingen kunnen een negatieve impact gehad hebben op het plaatselijk aanwezige bodemarchief. Daarnaast is ook sprake van een mogelijk destructieve impact op het archeologisch erfgoed door de aanplanting en groei van de op het terrein aanwezige beplanting, die langs de randen uit hagen en bomen en vooral in de zuidelijke helft van het terrein uit grote bomen bestaat, en ook de vermoede antropogene reliëfwijzigingen van het terrein kunnen een negatieve impact gehad hebben op eventueel in de bodem aanwezig erfgoed. Op basis van deze bureaustudie kan echter niet ingeschat worden in hoeverre deze factoren het bodemarchief hebben beschadigd. De diepgang van deze ingrepen is niet gekend, en er is evenmin een duidelijk zicht op de diepte van het plaatselijk archeologisch niveau.

Omdat het plangebied in de archeologisch interessante regio van de Vlaamse Ardennen nabij Ronse is gelegen op een uitloper van de Hotondberg, en omdat de graad van de potentiële verstoringen op het terrein niet goed kan ingeschat worden is archeologisch vooronderzoek met ingreep van de bodem nodig om zekerheid te kunnen krijgen enerzijds over het archeologisch potentieel van het plangebied zelf en anderzijds over de precieze impact van de recente antropogene ingrepen op het terrein.

Na het afwegen van de verschillende methodes van vooronderzoek met ingreep in de bodem (Hoofdstuk 1: Bureauonderzoek, 2.3.6. Afweging noodzaak en motivering verder onderzoek) bleek het wetenschappelijk en economisch het meest aangewezen het plangebied te onderzoeken door middel van een proefsleuvenonderzoek. Indien tijdens dit proefsleuvenonderzoek indicaties van goed bewaarde oude bodems en lithisch materiaal worden aangetroffen kan aanvullend een waarderend archeologisch booronderzoek uitgevoerd worden om beter zicht te krijgen op de eventueel aanwezige steentijd artefactensite(s).

Omdat het terrein momenteel bebouwd is en in het zuidelijk deel heel wat bomen aanwezig zijn, is het praktisch onmogelijk een proefsleuvenonderzoek uit te voeren. De gebouwen en de meeste bomen zullen echter van het terrein verwijderd worden indien de verkavelingsvergunning wordt toegekend. Omdat het uitvoeren van archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem voorafgaand aan het bekomen van deze vergunning praktisch onmogelijk en economisch onwenselijk is, zal het veldwerk in uitgesteld traject plaats hebben. Opdat de sloop- en rooiwerken eventueel in de bodem aanwezige archeologische sites geen bijkomende schade zouden toebrengen worden aan deze werken in het programma van maatregelen enkele voorwaarden opgelegd.

2.3.8. Samenvatting onderzoek voor niet-gespecialiseerd publiek

Op het terrein op de hoek van de Molekensstraat en de Kapellestraat in Ronse wordt een woonverkaveling gepland. Op deze gronden van 7840m² groot staan momenteel loodsen, magazijnen, een woning, en vele bomen. Een deel is verhard met steenslag. Op de percelen zullen een vijftiental woningen opgetrokken worden, een ontsluitingsweg aangelegd worden en een volume met garagboxen opgericht worden. Hieraan voorafgaand zullen de aanwezige gebouwen en een groot deel van de bomen van het terrein verwijderd worden.

Hoewel op het terrein zelf nog geen archeologische vondsten werden gedaan, ligt het in een archeologisch interessante regio. In de Vlaamse Ardennen, en zeker in en rond Ronse, werden in het verleden al vele archeologische sites aangetroffen gaande van de steentijden tot de late middeleeuwen. Het plangebied ligt zelf ook op een uitloper van de Hotondberg, een hoge ligging die in het verleden een aantrekkingskracht op de mens kan gehad hebben. De studie van de historische kaarten, literatuur en toponiemen toont ook aan dat er een matig tot vrij hoge kans is dat op de percelen archeologische vindplaatsen aanwezig zijn. Hier kan echter geen zekerheid over bestaan zonder archeologisch terreinwerk uit te voeren.

Daarnaast zijn heel wat gebouwen en bomen op het terrein aanwezig, en tonen de doorsnedes van het plangebied dat het reliëf door de mens is gewijzigd. Dit zijn indicaties voor mogelijke verstoring van de bodem. Of die ingrepen de bodem daadwerkelijk en voldoende diep hebben geroerd kan in dit geval echter niet met een bureauonderzoek uitgemaakt worden. Er zal dus terreinwerk nodig zijn om te kijken of op het terrein archeologische sites aanwezig zijn en om in te schatten of de aanwezige gebouwen, bomen en reliëfaanpassingen de bodem diepgaand hebben verstoord. Dit veldwerk zal worden uitgevoerd met een proefsleuvenonderzoek en eventueel aanvullend een waarderend archeologisch booronderzoek. Omdat het terrein nog niet toegankelijk is voor dit veldwerk, kan het onderzoek pas uitgevoerd worden wanneer de initiatiefnemer de gronden heeft vrijgemaakt van gebouwen en bomen.

3. Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed, 2016a. *Parochiekerk Sint-Hermes, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/28723 (geraadpleegd op 28 oktober 2016).

Agentschap Onroerend Erfgoed, 2016b. *Ronse, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121273 (geraadpleegd op 28 oktober 2016).

Agentschap Onroerend Erfgoed, 2016c. *Kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Wittentak, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/28732 (geraadpleegd op 28 oktober 2016).

Bogemans F., 2005. *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart. Kaartblad 30/38 – Geraardsbergen-Ath*, Brussel.

Bogemans F., 2007. *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart. Kaartblad 29 – Kortrijk*, Brussel.

Borremans M., 2015. Cenozoïcum: het Quartair. In: Borremans M. (red.), *Geologie van Vlaanderen*, Gent: 189-258.

Borremans M., 2015. *Geologie van Vlaanderen*, Gent.

Debrabandere F., Devos M., Kempeneers P., Mennen V., Ryckeboer H. & Van Osta W., 2010. *De Vlaamse gemeentenamen. Verklarend woordenboek*, Leuven.

De Mulder G., Deschieter J. & De Clercq W., 2002. Sporen van landgebruik te Ronse/ Paillaertstraat - van de Middeleeuwen tot heden. *VOBOV-info* 56: 28-32.

Pede R., Clement C., De Cleer S., Guillaume V. & Cherretté B., 2015. *Ronse De Stadstuin. Archeologisch onderzoek*. SOLVA Archeologie - Rapport 20, Erpe-Mere.

Solva. *Archeologie Nieuwsbrief 27*, Erpe-Mere.

Steurbaut E., 2015. Het vroeg-Eoceen. In: Borremans M. (red.), *Geologie van Vlaanderen*, Gent: 125-135.

Geraadpleegde websites:

https://cai.onroerenderfgoed.be/ (geraadpleegd op 28/10/2016, 02 & 03/11/2016)
(De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen. De aan- of afwezigheid van archeologische sporen dient met verder archeologisch onderzoek vastgesteld te worden.)

https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/index.html (geraadpleegd op 28/10/2016, 02 & 03/11/2016)
https://geo.onroerenderfgoed.be(geraadpleegd op 28/10/2016, 02 & 03/11/2016)
http://www.geopunt.be (geraadpleegd op 28/10/2016, 02 & 03/11/2016)
https://inventaris.onroerenderfgoed.be/ (geraadpleegd op 28/10/2016)
http://www.ngi.be/NL/NL1-1.shtm (geraadpleegd op 28/10/2016, 02 & 03/11/2016)
http://www.molenechos.org (geraadpleegd op 28/10/2016)
http://www.oldmapsonline.org (geraadpleegd op 28/10/2016)
http://www.ontdekronse.be (geraadpleegd op 02/11/2016)
http://www.wikipedia.org (geraadpleegd op 02/11/2016)

HOOFDSTUK 2: BIJLAGEN

1. Lijst van plannen en kaarten

Lijst van kaarten Projectcode 2016J101					
Kaartnr.	Type plan	Onderwerp	Aanmaakschaal	Aanmaakwijze	Datum
1	Kadasterkaart	Plangebied op de kadasterkaart	1:1500	Digitaal	3/11/16
2	Topokaart	Plangebied op de topografische kaart	1:1500	Digitaal	3/11/16
3	Orthofoto	Potentiële verstoring op de orthofoto 2015	1:1500	Digitaal	3/11/16
9	Topokaart	Plangebied op de topografische kaart	1:25.000	Digitaal	3/11/16
10	Orthofoto	Orthofoto met plangebied en waterlopen	1:25.000	Digitaal	3/11/16
11	Geologische kaart	Tertiair geologische kaart met plangebied	1:25.000	Digitaal	3/11/16
12	Geologische kaart	Quartair geologische kaart met plangebied	1:25.000	Digitaal	3/11/16
13	Bodemkaart	Bodemkaart met labels en plangebied	1:5000	Digitaal	3/11/16
14	Bodemerosiekaart	Bodemerosiekaart met plangebied	1:5000	Digitaal	3/11/16
15	Bodemgebruikskaart	Bodemgebruikskaart met plangebied	1:1500	Digitaal	3/11/16
16	Hoogtemodel	DHM met plangebied	1:20.000	Digitaal	3/11/16
17	Hoogtemodel	DHM met plangebied	1:5000	Digitaal	3/11/16
18	Hoogtemodel	DHM met hillshade en plangebied	1:20.000	Digitaal	3/11/16
19	Orthofoto	Orthofoto met plangebied en profielen	1:1500	Digitaal	3/11/16
21	Orthofoto	Orthofoto met CAI-vindplaatsen	1:40.000	Digitaal	3/11/16
22	Orthofoto	Orthofoto met CAI-vindplaatsen	1:5000	Digitaal	3/11/16
26	Historische kaart	Ferrariskaart met plangebied	1:25.000	Digitaal	3/11/16
27	Historische kaart	Ferrariskaart met plangebied	1:5000	Digitaal	3/11/16
28	Historische kaart	Atlas der Buurtwegen met plangebied	1:10.000	Digitaal	3/11/16
29	Historische kaart	Atlas der Buurtwegen met plangebied	1:1500	Digitaal	3/11/16
30	Historische kaart	Poppkaart met plangebied	1:10.000	Digitaal	3/11/16
31	Historische kaart	Poppkaart met plangebied	1:1500	Digitaal	3/11/16
32	Historische kaart	Kaart Vandermaelen met plangebied	1:25.000	Digitaal	3/11/16
33	Historische kaart	Kaart Vandermaelen met plangebied	1:5000	Digitaal	3/11/16
34	Orthofoto	Plangebied op orthofoto uit 1971	1:5000	Digitaal	3/11/16
35	Orthofoto	Plangebied op orthofoto uit 1971	1:1500	Digitaal	3/11/16
36	Orthofoto	Plangebied op orthofoto uit 1990	1:5000	Digitaal	3/11/16
37	Orthofoto	Plangebied op orthofoto uit 1990	1:1500	Digitaal	3/11/16
38	Orthofoto	Plangebied op orthofoto uit 2002	1:1500	Digitaal	3/11/16
39	Orthofoto	Plangebied op orthofoto uit 2009	1:1500	Digitaal	3/11/16
40	Orthofoto	Plangebied op orthofoto uit 2015	1:1500	Digitaal	3/11/16
41	Synthesekaart	Samenvatting met alle relevante elementen	1:40.000	Digitaal	3/11/16

2. Lijst van tekeningen

Lijst van tekeningen Projectcode 2016J101			
Tekeningnr.	Onderwerp	Vervaardiging	Aanmaakschaal
4	Opmeting bestaande toestand	Digitaal	1:500
5	Kavelplan van de ontwikkeling	Digitaal	1:500
6	Omgevingsplan van de ontwikkeling	Digitaal	1:500
7	Terreinprofielen	Digitaal	1:250
8	Terreinprofielen	Digitaal	1:250
20	Hoogteprofielen door plangebied	Digitaal	nvt
23	Kaart van Visscher en Schenk met plangebied	Digitaal	nvt
24	Militaire kaart 1744 met plangebied	Digitaal	nvt
25	Kaart van Frickx met plangebied	Digitaal	nvt